

Verzameling van Spreekwijzen

EN EENIGE

GESPREKKEN

TOT OEFENING IN DE

Javaansche Taal,

BEHOORENDE BIJ DE

KLEINE JAVAANSCHE SPRAAKKUNST.

DOOR

P. JANSZ.

SAMARANG ,

G. C. T. VAN DORP & Co.

1872.

Digh

8. Jan. 379cd

Jansz

?

Verzameling van Spreekwijzen

EN EENIGE

GESPREKKEN

TOT OEFENING IN DE

Javaansche Taal,

BEHOORDE BIJ DE

KLEINE JAVAANSCHE SPRAAKKUNST.

DOOR

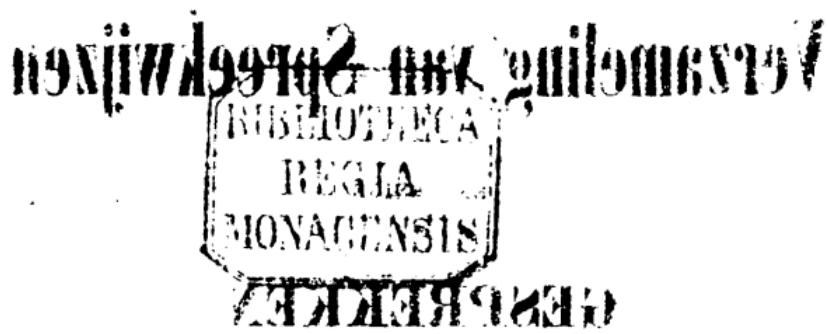
P. JANSZ.

-GEBRUIK-

SAHARANG,

G. C. T. VAN DOERP & Co.

1872.

97.0.001233.0.001

Acta monastica.

BIBLIOTHECA REGIA MONACENSIS

Acta monastica.

4966

ANNO XI

-1825-

1825

6. C. 172 DOPP. 4. 19

1825

Voorberigt.

Dit werkje, ofschoon ook afzonderlijk verkrijgbaar en te gebruiken, behoort bepaald bij de „Kleine Javaansche spraakkunst”, ten verleden jare bij de Uitgevers deses in 't licht verschenen. De spreekwijzen zijn zooveel als voorbeelden ter verklaring en toepassing van vele der regels, in de Spraakkunst aangegeven, waarom ze ook geheel in de zelfde volgorde gerangschikt zijn.

Deze rangschikking is veel verbeterd geworden en met den leergang in de Spraakkunst duidelijker in overeenstemming gebracht. Ook zijn er een groot aantal nieuwe spreekwijzen bijgevoegd, alsmede enkele nieuwe gesprekken.

De cijfers die aan 't begin der afdeelingen, van bl. 14 af, achter de eerste spreekwize staan, wijzen de bladzijden in de Spraakkunst aan, waar die afdeeling mede overeenkomt. De Spraakkunst moet alzoo evenzeer dienen om de Spreekwijzen te verklaren.

Op bl. 14—23, en op bl. 51 en vgg., bij de voorzetzels met eenige gelijkluidende bijwoorden, en bij de voegwoorden, vindt men in het Nederlandsch telkens het woord welks eigenaardige vertaling (of niet-vertaling) zal aangetoond worden, met gespatieerde letters gedrukt, terwijl, indien het in 't Javaansch uitgedrukt wordt, de woorden der vertaling evenzeer gespatieerd zijn, zoodat deze gemakkelijk na te gaan is.

Gezuiverd van eenige misstellingen, feilen en andere leemten, in den eersten druk ingeslopen, moge dit boekje een trouwe gezel en helper van de Spraakkunst zich toonen!

JAPARA,
Januarie 1872.

P. J.

Digitized by

Digitized by

and the author of the original work, and the right to do what he pleases with his own property. The author's right to do what he pleases with his own property is called the "copyright." The author has the right to do whatever he pleases with his own property, and the right to do whatever he pleases with his own property is called the "copyright." The author has the right to do whatever he pleases with his own property, and the right to do whatever he pleases with his own property is called the "copyright." The author has the right to do whatever he pleases with his own property, and the right to do whatever he pleases with his own property is called the "copyright."

The author's right to do whatever he pleases with his own property is called the "copyright." The author has the right to do whatever he pleases with his own property, and the right to do whatever he pleases with his own property is called the "copyright." The author has the right to do whatever he pleases with his own property, and the right to do whatever he pleases with his own property is called the "copyright." The author has the right to do whatever he pleases with his own property, and the right to do whatever he pleases with his own property is called the "copyright."

Digitized by
Digitized by

Spreekwijzen.

Een hengst en een merrie. Djaran lañang lan djaran
wadon (wédok).

Dienstknechten en dienst. Batoer lañang lan wadon.
maagden.

Dit gereesmiddel is voor Djamoe hiki dadi ném pa-
zes giften (keeren van ngannan.
nuttigen, happen).

Hoeveel gangen heeft deze Boedjang hiki hólèh pirang
lastdrager gemaakt? lakon?

Hoeveel slagen (wentelin- Djántrå hiki pirå hoebëng-
gen) doet dit rad in ánné hing dalém sá-
de minuut? ménæt?

Kaïn de broedermoorder Kaïn kang matéñi sá-
(die den broeder verm.). doelær.

Ik ben vermoeid. Hakoe sajah (lësoe, kësél).

Die man is rijk. Wong hikoe soegih.

Dat zijn rijke lieden, dat Hikoe wong soegih.
is een rijk man.

Een groote (lange) man Wong kang doewær dë.
(die hoog is zijn stand). dëggé.

Een groot koning. Râdjå kang gëdë of moe-
ljå, of kang kiñéringan
(ontzien), of kang gedé
koewasáñé (die groot zijn
mag!), enz.

De grooten. Wong gëdë; párá gëdë of
párá pänggëdë.

De geringen (de kleine Wong tjilik; párá tjilik of man).	párá pánjilik.
De geleerden.	Párá biså; párá poedjånggå.
De levenden.	Wong hahoerip (Wongaoe-rip).
De schrijvenden (menschen die schrijven).	Wong hanoelis.
De zuster van het desa-hoofd.	Sádoeloerré wadon pátíng-gi
De nicht (<i>niet de neef</i>) van den wijkpriester.	Kápoñá:kánné (Poñakkán-né) modin kang wadon.
De hengst van het distrikts-hoofd.	Djaránné wédâna kang lâñang (<i>uml. als hij ook een merrie heeft, anders zegt men eukel: djaránné wédâna</i>)
Deze koopman is nog rijker.	Soedagar hiki soegih máñèh. <i>if</i> loewih soegih mánèh.
Een kokosboom is hooger dan een huis.	Doewær wit kélápå karo homah, <i>if</i> wit kélápå hikoe doewoerré ngoeng-koelli homah.
Een hulpvaardige buurman is beter dan een verre vriend.	Bëtjik tånggå kang dëmén (<i>/ damang</i>) tétoeléng karo sádoelær (<i>/ prásanakkan</i>) kang hadoh.
Gij zijt sterker dan ik (uw sterke overtreft mij).	Kérosannamoe (kérosamoe) ngoengkoelli hakoe.
De oudste of oudsten van het dorp.	Toewa-toewáñé hing déså.

Gij zijt de sterkste (die Kang rosâ: kówé.
sterk is: gij).

Den langsten weg nemen(uit- Mětoo dalánné kang ha-
gaan den weg die ver is). doh.

Het grootste landdier is de Chéwan (kéwan) darat kang
olifant. gčdé dčwé hikoe gadjah;
of gčdé-gčdénîng ch. d.
hikoe gadjah.

Een olifant is een zeer sterk Gadjah hikoe chéwan kang
dier (e. o. is een dier loewih rosâ, of ngloe-
dat z. s. is, of welks wihi kčrosánné.
sterkto overtreffend is).

De huid van den rinoceros Koelitté warak hatóssé lan
is zeer hard en dik. kandällé hangloewihi.

De rijst is niet heel duur. Bčras hora kčpati (pati)
larang.

Zoo erg ziek is hij niet Hora patijâ bangčt laráñé
De inkt is te waterig. Mangsíñé kčtjewèričn.

Die (zulk een) togt is te Lakon sšnoño hikoe ka-
ver voor (als maar) één dohčn (*noor* kčhadohčn)
dag. jén mœng sadiñâ.

Hij was te verward om te Kčbangčttén bingoengé jén
kunnen (dat hij zou kun- lisâhâ mikir-mikir.
nen) redeneren

Iets anders dan kruid is Sédjé hobat kang di-hčnggo
het waarmeē geschoten 'mbčil.
wordt (dat gebruikt wordt
te schieten).

Geen ander dan Soetâ heeft Hora líjâ Soetâ kang 'ng-
het gemaakt (die het gáwé.
maakte).

Begeer niet het goed van een Hâdjâ mélik doewèkking andere, *of* van anderen. (doewèk hing) líjå.

De eene is wit, de andere Kang sãwidji (*of enkel* sãwidji) poetih, sãwidjíñé hirëng.

Het geheele werk. Págawéjánné kábèh.

Het geheele werk is af (het werk is reeds af geheel). Págawéjánné wis toetæg kábèh.

Het geheele dorp is afgebrand (geheel). Sã-déså kòbong kábèh.

Al de menschen zijn wegeloopen (de m. z. w. allen). Wóngé wis pádå mínggat kábèh.

Ze werden allen gespijz'igd. Kábèh pádå kapangannan.

Zijn beide huizen zijn omgewaaid (zijn h. zijn omgevallen allen, aangevalen (door) den wind).

Homáhé pádå roebœh kábèh kët'rak hangin, *ook* h. p. r. karo pisan *enz.*

De twee zakken geld zijn beiden weg (de z. g. twee van daareven zijn weg allen.) Kanlong doewit loro ma-hoe hilang kábèh.

Al de vijf lampen zijn uit (de l. z. u. vijf allen). Lampoeñé miti limå kábèh.

Al de vruchtboomen (*oratal, niet een b-pau-d, gelal*) staan in bloei. Sà-roepáñé wit hawoh pádå këmbang.

Al de wegen en uitgangen waren versperd. Sà-kéhé dalan lan boetoel-lan pádå karopohan.

Al zijn landerijen heeft hij verkocht („t nadruk: allen, zonder uitzondering). Boemíñé wis di dol sà-ka-béhé.

Deze ring is van goud.	Hali-ali hiki mas.
Dit is een gouden ring.	Hiki hali-ali mas.
Koperen en ijzeren ketenen.	Ránté- ránté těmbágå (<i>of koeníngan</i>) lan wësi.
Aarden vaten.	Wadah wadah grabah, <i>ook enkel</i> grabah-grabah.
Een groote zilveren lepel.	Séndok selákå gëdé.
Een kroon van echt goud (k. g. e.)	Makoëtå mas toelèn.
Wijde (<i>van verschillende of metingen</i>) kokers.	Boembøeng kang hambå-hambå.
Wijde kokers (<i>die in een of ander opzigt onderscheiden zijn</i>).	Boembøeng-boembøeng kang hambå.
Er iets zoets onder mengen.	Ngëmorri lëlëgi.
Ik houd veel van iets moois te zien (ik h. v. v. t. z.i. m.)	Hakoe dëmën wérœh kang hapik-hapik.
Het noodzakelijke verwaarlozen (verlaten h. n.)	Nínggal kang pérloe.
Het aangename noodzakelijk achten.	Mérlokháké kang héñak.
Op een opene, onbeschaafde plaats (zijnde in 't opene).	Hânå hing (nâ'ng) tawang.
In den zonneschijn wandelen (w. in 't heete).	Dolan-dolan hing pañas.
Rondachtig.	Rådå boendër.
Zoetachtig.	Rådå lëgi.
Taaiachtig.	Rådå <i>of</i> këpárå halot.
Blaauwachtig.	Sëmoe biroe.
Engelachtig.	Kåjå mälähékåt.

Lederachtig.	Mèmpér kâjâ wëloelang.
Vezelachtig.	Nganggo sërat - sërat, <i>of</i> nganggo djamprok-djam- prok.
Vergeetachtig.	Lálén (<i>van lali, terge'en</i>).
Dit is het zelfde boek	Lajang hiki toenggállé als dat. káhé.
Die woorden hebben de Tëmbœng hikoe pádå, <i>of</i> zelfde beteekenis. toenggal, hărtiné (rëtiné).	
Al zijn boeken hebben ge-	Sà-kéhé boekoeñé pádå sa- lijke banden. makké.
Het is het zelfde of gjij Ko hëtrap mëngkéñé mëng- het zus of zoo schikt. koño, pádå báhé, <i>of</i> pádå hoegå.	
Dit is de zelfde weg dien Hiki já dalánné kang dak- ik u daareven aanwees. toedæháké kówé mahoe.	
Zij gaan beiden den zelf- Karóñé mctoe dalan sidji. den weg.	
Het zijn alweder de zelfde Mánèh - mánèh tíngkáhé kuren (weder en weder kang lawas, <i>of</i> kang de oude k., <i>of</i> de k. van mahoe-mahoe. vroeger).	
Het zelfde nog eens Míndòñi pitoetær. zeggen ('t z. herhalen).	
Dat is mij het zelfde Hikoe dak-pádå báhé. (noem ik gelijk maar)	
Hij woont met zijn broeder Noenggal sà-homah, <i>of</i> in één huis. manggon hawor sà-h., karo sădoeloerré.	
Het is 't zelfde gelaat Pádå, <i>of</i> njamlëng, hoe- als haar vader. látté bapàkné.	

Sjaban en Roewah is de Sasi Saban hija Roewah:
zelfde maand: 't zijn doedoe sédjé-sédjé.
geen verschillende.

Deze twee wegen loopen Dalan loro hiki pâdâ te-
op één punt uit. pœng.

Deze twee rivieren loopen Kali loro hiki påå tem-
ineen. pær.

De zamenvloeing is bene. Tēmpoerránné hárå sà-hiden het dorp Temboes. lírré déså hing Témboes.

Is Mijpheer te huis?

Toewan (*cf* toewánné håpå
hånå hing homah ('nå
'ngomah)?

Het geld is ook weg.

Doewitté hijå (jå) bilang.

Het (zijn) nieuwe huis is Homáhé sing hāñjar doe-
nog niet gereel.— Het røng dadi.— Sing lawas
oude is al verkocht. wis di dol.

De smid heeft het breek-
ijzer nog niet gemaakt (de
sm. n. n. maken het br.).

Pández doerceng 'nggáwé
línggíssé.

De zon verlicht de aarde

Srĕngéngé madangi boemi.

Dat is de verwer.

Hikoe toekángé-tjèt.

Daar is een metselaar.

Hikoe toekang·båtå, of h.
hånå t.-b.

Ik heb het paard gekocht,
den wagen niet.

Hakoe wīs toekoe djaránné,
kčnótéñé hora.

Ik koop geen wagen.

Hakoe hora toekoe kärétā.

Die wijs is, werpt geen oud kleed weg eer hij een nieuw heeft (een mensch die wijs is, niet w. w. een kl. o. als nog niet er is dat n. is).

Eens op zekeren dag. Pānoedjoe hing sāwidji diñā.
Zeker koopman ging op Sāwidji soedagar (*of:* hānā op reis. soedagar) lēloengan.
Er is een bedelaar, *en:* er Hānā kéré.
zijn bedelaars.

Vele lieden gaan verkeerd Hákèh wong kang 'mbē-te werk.

De groote menigte bewandelt den breeden weg. Wong hákèh ngambah dā-lánné kang hāmbā.

Één verdronk er: de anderen Sidji kang kélém: kang (de velen) kwamen aan hákèh pādā bisā měntas. land (kōnden a. l. komen).

Toen de dorpschrijver te Sà-oelihé tjarik, sà-kal banchuis kwam, werd hij plotseling ziek. djør lárā, *of* bandj. l. sà-kal.

Ik ben de smid van dit Hakoe hiki pandéñé déså dorp. kéné.

Ik (ik ben het die) heb Hakoe kang 'ndandanni pědat kistje in orde gemaakt. tèn káhé.

Zijt gjij niet de man dezer Rak (dak, hora, hodak) kó-vrouw? wé hikoe lakíñé wong wadon hiki?

Hij (het) is een schafuit. Hikoe gěnto.

Hij (hij is het die) heeft Hikoe (*cf:* déwékké) kang het gestolen. njòlòng.

- Wij schreven onze brieven. Hakoe på& noelis lajangkoe.
Zij huurden een vaartuig. Pâdâ njewâ prahoe.
Wij (gij en ik) worden ge- Pâdâ di-hoendang: hakoe
roepen. lan kowé.
- Waar is de meester? — Goeroené hânâ ngendi? —
Hij is uitgegaan. — Is Loengâ. — Hâpâ hadoh
hij ver heen gegaan (Is paranné? — Kirakoe
zijn gang ver)? — Ik hénggal moelih.
denk (mijn denken) dat hij spoedig te huis komt.
- Ik heb de (kweek-) boom- Petéttanné wis dak- (*of* tak-)
pjes al verplant (de boom- poetérri.
pjes zijn al door mij v.)
- Hebt gij ze begoten? Hâpâ ko- (*of* kòk-) sirammi?
Zult gij mijn' misslag niet Keloepoettannakoe (keloe-
vergeven? poettakoe) hâpâ hora ko-
hapoerâ? *n.* — Kélpat-
tan koelâ poenâpâ bótén
sámpéjan-hapoentén? *k.*
- Zich zelf niet tellen, zich Hora ngitöeng hawak.
zelf verloochenen.
- Gij doet u zelf maar moeite Kowé mœng noesahi hawak
aan. (*of* hawakmoe déwé), *of* *k.*
m.némahi kangéllan báhé.
- Hij heeft zich zelf als (te Ngédol badánné déwé dadi
worden) slaaf verkocht. boedak.
-
- Men zegt. Wärtâné, *of* toerréne.
Men moet niet zoo vrijpos- Hora präjogâ wong wañi
tig zijn (niet goed men- sámóño.
schen zoo vr.)

Men leeft niet om te eten, Hoeríppé wong, doedoe ma-
 ('t leven v. e. mensch, ngan kang dadi toedjoe-
 't is niet eten wat het níé, of: toedjoeñé doedoe
 doel er van is) mangan.

Hier verhuurt men ríjtuig. Híng kéné njéwakháké ká-
 rétå.

Is er iemand? Hápå hánå (hápánå) wong?
 Is er niemand? Hápå hora hánå (hápora-
 nánå) wong?

Heeft iemand zijn wandel- Hápå hánå wong ngarék-
 stok laten staan? háké tékenné?

Wie daar is, kom hier! Héndi hánå, mréñéjå (of
 mréñé)!

Hebt gjí iets gewonnen? Hápå kówé hólèh hoen-
 tøeng hápå-nápå?

Niets, — in 't geheel niets. Hora hápå-hápå, of hora
 barang, — hora barang-
 bérèng.

Als er iemand is die het Jén hánå wong sáwidjiwi-
 durft doen. djíjå kang wañi nglá-
 kóni.

Elk huis heeft zijn kruis Sabén homah hánå pámén-
 (elk huis: er is zijn tangánné (lett.; ond.: kë-
 kruis). soesahánné).

Elk drage zijn eigen pak Sabén hoewong mikoellå
 (last). pikoellánné déwé - dé-
 wé.

Elk en een ieder die deze Sabén-sabén hoewong kang
 wet overtreedt. nérak párentah hiki.

Niet elk is hiertoe gene- Hora hanggér wong soedi
 gen. hikoe.

Het zijn niet allen koks, Hora městli wong kang
die lange messen dra- njangkělit běndo dāwā
gen. hikoe jèn djoeroe-pawon
kábèh, *of* wong kang nj.
běndo d h., hora městi
jèn dj.-p. k.

Mijn kleederen zijn op. — Sandangannakoe hěntèk, *n.*,
Hier zijn er nog. sanda ngan koelā tělas,
k. — Hiki hānā máñéh.

Uw (*enk. en mv.*) land brengt Boemimoe hákèh pámětoe-
veel op (veel zijn op- níé, *n.*, Siti sámpéjan ka-
brengst.) tah pámědallipœn, *k.*

Zijn, haar, hun huis is ver- Homáhé kòbòng, — *ook:*
brand (*ook als:* hem, haar, kobóngan homah.
hun is 't huis verbrand).

Al de huizen zijn verteerd, Homáhé hěntèk kábèh:
alleen 't mijne niet. mœng kari homahkoe
kang hora.

Mijn planken huis.	Homahkoe gěbjog.
Mijn huis is van planken.	Homahkoe hikoe gěbjog.
Mijn waschwater.	Bañjoekoe wiséh.
Uw aantekenboekje.	Boekocmoe pánjaléttan.

Wie is daar?	Sápå hānā 'ngkóño?
Wie is dat?	Sápå hikoe? sápå káhé? hikoe sápå?
Wat is dit?	Hápå hiki? hápå kíjé? hi- ki hápå?
Hier is het. Dit is het.	Hiki hápå, <i>of</i> biki hápå roepáñé.

Wat is een mierenleeuw? Bóngkang hikoe hâpå? of
hâpå bóngkang?

Is het een panter die daar Hâpå matjan toetœl kang
gaat? loemakoe hânå 'ngkoño?

Zijt gij het, Ripin? Hâpå kówé, Ripin?

Ik ben het. Hakoe hiki, of hakoe hiki
hâpå, of hakoe hiki kang
tékå (*die koml.*).

Wat is er in dat glas (*ook: Hing gëlas koewé hânå hâ-*
dat glas houdt wat in?)? pâ? of gëlas koño hi-
si hâpå?

Wie heeft dit kopje gebro- Sing mëtjaháké tjangkir hi-
ken? ki sâpå, of sâpå sing *enz.*

Wiens hoed is daar blijven Tòpíñé sâpå kang kari hâ-
staan (de h. van wien die na hing koño?
gebleven is zijnde daar)?

Aan wien is het gegeven Wis di-wèháké sâpå?
(reeds gegeven wien)?

Wien hebben ze vermoord Sâpå kang di-patèni?
(wie dien ze v. h.)?

Wat is beter, een prijzen- Bëtjik hëndi, sâdoelœr kang
de vriend of een kwaad. ngalëm, karo satroe kang
sprekende vijand (goed ngalakháké?)
wat, vr. d. pr. met v.
d. kw.)?

Wat is zwaarder, lood of Habot hëndi, timah boe-
kwikzilver? dëng lan bañjoe-râså?

Wat wilt gij, u overgeven Sing ko-pilih hëndi, pasrah
of sterven (hetg. gij kiest, lan mati?
wat, *enz.*)?

- Wat staat er in dat boek Lajang koewé hāpā hisiné,
 (dat boek wat is zijn in- of l. k. njaritakháké, of
 houd, of dat boek vermeldt moelangáké, bab hāpā ?
 of onderwijst wat) ?
- Wat plant Soerå daar (wat Sing di-tandoer Soerå ko-
 geplant wordt door Soerå ño, hāpā ?
 daar, wat) ?
- Wat maakt men van ijzer Barang hāpā sing di-gáwé
 (wat dat gem. wordt van wési, of barang hāpā
 ij., of w. d. maaksel van sing gawéjan wési ?
 ijzer is) ?
- Waarvan wordt glas ge- Kåtjå, sing di-gáwé, hāpā ?
 maakt ?
- Waarvoor dient zwavel (zw. Walirang hāpā gawéne ?
 wat is zijn doen, of nut) ?
- Waarvoor neemt gjij deze Kówé 'ndjoepék lémah hi-
 aarde (gjij n. d. a., er koe, kégawé hāpā ? ook
 wordt meê gedaan wat, moerih of harép hāpā ?
 ook bedoelt of wilt wat) ?
- Welk land moet geploegd Boemi sing ngéndi sing di-
 worden ? wéloekoe (loekoe) ?
- Haal mijn schoenen -- Wel- Sëpatoekoe djoepoekken.—
 ke ? de stoffen of de le- Sing ngéndi ? sing djarit
 deren ? hāpā sing wéloelang (loe-
 lang) ?
- Wat voor vruchten zijn dat? Hikoe woh hāpā, of woh
 hāpā hikoe ?
- Wat voor of hoedanige Hiki sobat (of präsäñakkan)
 vrienden zijn dat ! kájå hāpå !

Deze boom is al oud.	Hoewit hiki (<i>'f kijé</i>) wis toewå.
Dat huis is te koop.	Homah hikoe (koewé, káhé) di-dòl.
Gindsche rivier is uitge- droogd.	Kali káhé (koño) hasat.
Zulke vrienden zijn er veel (maar).	Sobat sámōno hikoe hānā hákèh báhé.
Een dusdanig mes (een Lading kang kájå hiki. m. dat als dit is).	

Het zijn zes paarden die Djaran kang katjòlong ně- gestolen zijn (de p. d. něm. gést zijn, zijn zes).	
Eén glas wijn.	Hanggoer sǎ-glas.
Eén of twee el laken (l. Lákér, of sangkélát, sǎ-élo, één el, twee el).	rong élo.
Een weinig tamarinde.	Hasém sǎ-iilik.

Een visch kan niet loopen. Hiwak hora biså loema-
56. koe.

Gaboeshout kan niet vlam- Kajoe gabœs likoe hora
men: het smeult maar. biså moeræb: mœng
'mblebës báhé.

Een kind kan zoo ver niet Bot'ah hora biså, of mësti
gaan. h b, loemakoe hadoh
samoño.

Ik kan niet op 't hoofd Hakoe hora biså një-
dragen. njoenggi.

- Kan dit werk heden af- Pägawéjan hiki hápå biså
komen? toetæg sádiñå hiki?
- Deze tafel kan niet blin- Médjå hiki hora biså goe-
ken. m.lap.
- Ik kon niet slapen van Hakoe hora biså toeroe
vermoedheid, — van 't déning kélëson, — ha-
rumoer. märgå kérámèn.
- Een blinde kan niet zien. Wong pitjék hikoe hora
biså 'ndélëng.
- Voor hoeveel kan dit hier Hiki biså pajoe pirå hå-
verkocht worden? nå hing kéné?
- Zoo kan uwe rijst niet Mëngkéñé parimoe hora bi-
voorspoedig groeijen. s å wëlagang.
- Op dit papier kan niet Kërtas hiki hora kénå di-
geschreven worden: het toelíssi : bangët blobórié.
vloeit erg (dit p. k. n.
beschreven w.: erg zijn
vloeijen).
- Een doornappleplant kan Hora kénå wit këtjoebøeng
geen bananen voortbren- mëtoe gëlang, oök w. k.
gen. hora biså mëtokháké g.
— oök me' jèn (als, dat)
vóór mëtoe of mëtokháké.
- Zulk een verhaal kan niet Kändå mëngkéñé hiki ho-
geloofd worden, of is on- ra kénå di-handël, of
geloofelijk. di hëndël.
- Zulke lieden kan men niet Wong mëngkéñé hiki ho-
achten. ra kénå di-hadjëni.
- Voor dergelijke ongelukken Tiwas kåjå mëngkéñé ho-
kan men zich niet wachten. ra kénå di-síngkírri.

Hoe kan een blinde een Käprijé kěñā, wong pi-
steen zien drijven (hoe tjék těkå wěrœh watoe
kan het, een bl. te zien kang koemambang!
een st. die dr.)!

Ik kan het niet zien (krijg Hakoe hora katon.
het niet te zijn).

Ik kan hier niet zien te Hakoe hora katon nga-
vlechten. nám hānā hing kéné, of
hakoe ng. hānā hing k.,
hora katon.

Ik kan het niet hooren. Hakoe hora keroengoe.
Ik kan 't onderscheid niet Hakoe hora kérásá bé-
voelen. dáñé.

Geesten kunnen niet ge- Kang woedjœd roh, of
zien worden (zijn ont- bāngså djim, hikoe hora
zigtbaar) katon.

Het onderschcid kan niet Bédáñé hora kérásá.
gevoeld worden (is on-
merkbaar.)

Die zware kist kan ik niet Kas habot sámoño hakoe
dragen. hora kělar mikœl, of
manggœl.

Ik kan dat kind niet zoo Hakoe hora tégå ngroe-
hooren schreijen. ngoe pāñangissé botjah
hikoe.

Hoe kunt gjij dat beest Käprijé kówé tégå 'ng-
zoo plagen! ganggoe sámoño kewan
hikoe!

Ik kan de hitte (*van iels*) Hakoe hora bětah pa-
niet uithouden. nássé.

Ik kan zijn verwaandheid Hakoe hora tahan ladak-
niet verdragen. ké.

Ik kan niet laten te Hakoe koedoe nangis.
weenen.

Deze koppige jongen wil Botjah wángkot hiki hora
niet loopen. gëlëm mlakoe.

Hij wil zijn schuld niet Hora gélém 'mbajar hoe-
betaLEN. tágé.

Hij wil wel, maar hij kan G  l  m hoeg  , nanging hora
niet. bis  .

Zij willen niet doen zoo Pâdâ hora gélém nglam als ik zeg (mijn zeggen koni pitoetoerkoe. doen).

De boonen willen niet Katjángé hora gělem magaar worden. těng.

Mijn kind wil niet eten Hañakkoe hora haré p ma-
(heeft er geen lust in). ngan.

Ik heb het hem voorgesteld, Wis dak-tari, já hora gę-
maar hij wil toch niet. lęm.

Het is van koppigheid dat Hawit těkå wangkótté ho-
hij niet eten wil. léhé hora gélém ma-
ngan.

Ik wil gaan slapen. Hakoe harëp toeroe.

Wat wilt gij toch (wat Håpå då karepmoe?
is toch uw wil)?

Ik wil dat gjij allen zwij- Karëpkoe, kowé pada
get. mënëngå kábèh.

Pas op! de slang wil er Di-*ngati-hati!* hoeláné koe-
maar, of volstrekt uit. doe mëtoe.

Het deksel gaapt maar tel- Toetooppé koe doe mëng-
kens (wil volstrekt kab.
g.).

Toen ik wilde uitgaan, Hakoe bakal loengå, báñ-
begon het te stortrege- djær hoedar dëres.
nen (ik zal uitg., daar-
op st.).

Ik wilde (was voornemens Hakoe soemé djå bakal
te zullen) den tuin om- magérri këbónné, báñ-
heinen, toen er tegen- djær hänä paréntah moe-
bevel (afzeggend, verij- roengáké.
delend bevel) kwam
(was).

Ik wil voortaan vroeger Sëdjakoe hing tëmbé bakal
opstaan (mijn voornemen
voort. zal opst. vroeg).

Ik wilde wel dat (mijn Këdoegakoe jèn hopah-
tevreden zijn als) het ánné, of boeroehánné,
loon uitbetaald wierd. blandjáné of gadjihé, di-
bajarrå.

Ik moet even rusten. Hakoe koedoe haso, of
lèrèn, sã-délâ.

Ik moet op reis. Hakoe përlöe lëloengan.
Men moet God meer ge- Wadjíbbé ngèstòkháké
hoorzamen dan den men- hing Allah, kakatjèkná
schen (de verpligting is lan hoewong.
God te gehoorzamen,
gesteld boven de m.).

Deze grond moet beplant Boemi kíjé katandoer rānā,
worden en gindsche ge- káhé kalérèh nā.
braakt.

Gij moet goed luisteren Kówé némenn ånå holèh-
naar 't onderigt. moe ngroengokháké hing
pawoelang.

Er moet betaald worden Hora kěnå hora nja-
('t mag niet niet te bet.). hær.

De goederen moeten vol- Barángé hora kěnå ho-
strek t gelost worden. ra di-soedah.

Ik moet of wil ze vol- Koedoe dak-tampañi sà-
strek t nu ontvangen. hiki.

Ik moet ze dadelijk ge- Pérloe dak-ënggo toemoe-
bruiken. li.

Wie moet er water halen Kang kaboeboehan ngang-
(wiens werk is het)? soe sápå? ('mboeboehi,
werk opgeven aan).

Wie moet van daag te Gilírránné sápå kari hâ-
huis blijven (wiens beurt' nå ngomah sá-dinå hiki?
is het)?

Gij moet bij mijnheer ko- Kówé di-hoendang, of
men (wordt geroepen). di-wékassáké, toewan.

Gij moet (u is bevolen) Kówé di-kon maparri
die boomen gelijk snij- witwittan káhé.
dén, scheren.

Gij moet naar mijnheer Kówé dak-kòngkon më-
B. (ik zend u). ñjang homáhé toewan B.

Het zelfde, niet gezonden. Kówé pérloe mënjang enz.

Gij moet (moget) weten Kówé soemoeroep p å jèu
dat.....

Hij moest (behoorde) het Bëñérre di-toetæggáké.
afgemaakt hebben (regtens had *enz.*).

Volgens de laatste tijdingen moet het toch wel waar zijn (als van de t. die nieuw gekomen zijn, waarschijnlijk waar).

Er moet veel regen gevallen zijn in 't gebergte, want de rivieren loopen over.

Als iemand in 't water valt, moet hij wel nat van kleederen zijn.

Bij deze langdurige droogte moeten de meeste wellen uitgedroogd zijn (Dewijl het droog was zoo lang, het natuurlijke: wellen de vele dood).

Dat moet niet meer gebeuren.

Gij moet niet zoo onbezonnen te werk gaan.

Gij moet niet schrikken.

Gij moet niet verstoord worden.

Jèn ságking pawiértå kang hañjar tékå, kájå-kájå temén, of njátå, hoegå.

Pësti hákèh hoedan hánahing págogenoengan, déné kali pádå bandjir.

Wong jèn këtjëmpléng hing bañjoe, mësti báhé, of lajak báhé, jèn këlé-péh.

Saréhné térang sámoño latus, madjáddé, of lajké, soembér-soembér kang hákèh pádå mati.

Hikoe hädjå máñéh-máñéh.

Kówé hädjå koerang pikir sámoño.

Hädjå kágét.

'Mbok hädjå něpsoe.

Het moet niet waar zijn Kājā-kājā, of lajakké,
 (waarschijnlijk, of denke- of kiráñé, hora témén.
 lijk is het n. w.).

Men mag God niet ver- Hora kěnā wong njobā
 zoeken. hing Allah.

Mag hier tabak gerookt Hápå kěnā, of kélilan,
 worden? wong ngoedoed, of ng.tém-
 bako, hánā hing kéné?

Gij moogt hier wat geld Kówé kélilan hámèk doe-
 van nemen. wit hiki hing sáwétárå.

Ik mag toch eindelijk eens Wékassan sà-hiki hakoe hó-
 uitgaan; reeds zoo lang lèh, of kélilan, loengå
 heb ik er om verzocht. sápisán; wis lawas sá-
 moño holéhkoe 'ndjalök
 lilå.

Ik wil zijn paard koo- Hakoe harép toekoe djarán-
 pen, maar mag (krijg) né, nanging hora hólèh,
 niet (hij staat het niet ook hora hawéh.
 toe).

De mensch kan spreken. Manoeså (manoengså) biså
 tjélatoe.

Spreek (zeg)! wat wilt Toetoerrå! hápå karép-
 gij? moe?

Zeg mij eens, wat deedt Toetoerrå 'mbèk hakoe,
 gij daar? kówé gáwé, of nglakoñi,
 hápå mahoe.

Zeg hem duidelijk hoe ik Warahén sing térang,
 het bedoel (hoe mijn wil of sing tjéla, kápríjé ka-
 is). répkoe, of kápríjé kang
 dadi karépkoe.

Ik weet niet hoevoel za- 'Mbœh pirang prækârâ ho-
ken hij mij wel gezegd léhé toetœr 'mbèk ha-
heeft. koe.

Zeg het aan niemand. Hâdjâ toetœr-toetœr, of
wâwërtâ hing wong.

Den geheelen dag spreekt Sädinâ hora ngoetjap hâ-
hij niets. pâ-hâpâ, of hora ngoe-
tjap - ngoetjap.

Zijn spraak is zoo ge- Pâtjëlatónnê sâmoño
brekkig. pélo.

Wat spreekt gjij heden Tjëlatœmoe koerang tjë-
onduidelijk! tâ témén sâdinâ hiki!

Hij sprak zeer langzaam. Pângœtjáppé, of tjë-
latoené loewih halon-
alon, of tamban.

Praat toch niet als ge Hâdjâ tâ tjatœr-tjâ-
leeren moet. tœr jén di-kon giñahoe.

Hoe kakelt, snapt ge Käprijé tâ kowé tjrèwèt,
toch zoo! of tjriwis, sâmoño!

Gij moet niet kwaads pre- Hâdjâ tjatœr hâlå.
ken?

Laat ons wat zamen pra- Pâdâ tjatoerran.
ten.

Wij spraken over een Hakoe pâdâ rerasan bab
godsdiestig onderwerp prækârâ kang sângking
(over een ond. dat van hagâmâ, of kang mäng-
de g. is, of dat de g. gëpókkan hagâmâ.
raakt).

Wij hadden een genoe- Hénak holèhkoe pâdâ goe-
gelijk gesprek. níemman.

Men beraadslaagde over Pâdâ rëmboeggan bab
 't uitzenden van een nglakokháké prahoe kapal.
 schip.

Langen tijd spraken we Nganti soewé hakoe pâdâ
 over en weder maar pëpadon, nanging hora
 konden 't niet eens wor- biså roedjoekkan.
 den.

Zij twistten een uur lang Nganti sädjam pâdâ hoe-
 over een beuzeling. dør-hoedoerran prä-
 kârâ kang rèmèh.

Twist (krakeelt) niet, te Hâdjâ toe karran.
 samen.

Twist niet, heb geen Hâdjâ toe kar-padoe.
 twist.

Wat deedt gij te samen al Kówé pâdâ hâpâ, of pâdâ
 dien tijd? — Wij spra- gâwé hâpâ, soewé sâmo-
 ken nu en dan te za- ño? — Kadang - kadang
 men. pâdâ tjë tjëlaton, of
 tja toerran.

Men zegt dat de muite- Wërtáñé, of kabárré,
 liingen geslagen zijn. brandal kalah pérangé.

Men zeide mij dat gij Toerréñé jen kówé lârâ.
 ziek waart.

Het verhaal er van is Kandáñé (tjëritáñé,
 roerend (treft het hart). tjoráhé) ngérëssáké hati.

Men heeft mij verhaald Hakoe di-kandani jèn
 dat gij zulk een onge- lakoemoe sâmoño hâkèh
 lukkige reis hebt gehad tiwássé.
 (uw reis zooveel haar on-
 gelukken zijn geweest).

Men sloeg naar hem (werd Di-gitik, nanging ngóntjat-geslagen), maar hij ont-dook het. 63.

Men ging de vlek uitwas-schen, maar ze verdween niet (de vl. werd uitgew.: kon niet verdw.).

Ik trok aan de stop, maar kon ze er niet uitkrijgen (de st. trok ik uit: 't luk-te niet, of ze raakte niet uitgetr.).

Al de goederen plaatsten Sà kéné dandannan di-gé-ze geregeld. 68.

Er werd voor den beambte Prijaji bándjær kagélarren een mat gespreid (den kláså. b. toen werd *enz.*).

Tegen zulk een sterken Moengséh kang kwáså sá-vijand moet men fijne moño hikoe pérloe di-listen te werk stellen. gélarri kang lémboet.

De rustbank met een mat 'Nggélarri lampit hing hám-bedekken.

Spreid een kleed (netjes)onder deze kostbaarheden. lémek.

Spreken wij toch wat tot Márá, di-tjatoerri tå sáwé-hem. 76 *bov.* — 81. tárá.

Wij spreken over den tijger Kang pádå dak-tjatörráké: die gevangen is. matjan kang katjékél.

Spreek geen kwaad van Hådjå ko-tjatörráké hålá. hem.

- Spreek geen kwaad, *nml. van* Hådjå njatær hålå, *of h.* nj.
lieden, in 't alg. wong.
- In den brief deed hij geld. Lajángé di-lěbòni wang.
- Het geld werd in den brief Wángó kalěbokháké hing
 gedaan. lajángé.
- Toen ging hij het huis bin- Homáhé bándjær di-lěbò-
 nen. ní.
- Ik maak voor Karjå een Karjå dak-gawèkháké tjë-
 nieuwe zweep. měli hañjar.
- Ik laat Troenå den brief Troenå báhé dak-toelissáké
 maar schrijven. lajángé.
- Gij moet uw vader een Kówé pérloë noelíssi lajang
 brief schrijven. bapakmoe.
- Het geld is mij reeds ter Wángé wis katampakháké
 hand gesteld. hing hakoe.
- De brief is ontvangen (aan- Lajángé wis katampañan.
 genomen).
- Idem, in ontvangst of ter L. wis këtampan.*
 hand gekomen.
- Simin heb ik het laten Simin sing dak-tjékelláké.
 vasthouden (S. is het dien
 enz.).
- Ik heb het hem in de hand Dak-tjékelli hing tangán-
 gegeven. né.
- De regent heeft den dief la- Boepati kang njékelláké ma-
 ten opvatten. língé.
- Men wierp hem met steenen. Di-balangi watoe.
- Hij wierp de steenen terug. Watoené pádá di-balang-
 áké bali.
- Zij wierpen om het verst Pádá běbalangan rěboettan
 (wedstrijdende ver). hadoh.

Ik geef hem altijd genoeg.	Sălawássé dak-tjoekoeppi.
Al heb ik weinig, ik maak er maar genoeg van (ik neem het voor lief).	Hânâhâ mœng sätitik, dak- tjoekœppáké báhé.
Belasting betalen, storten.	Hasok padjëg.
Wijn schenken.	Ngësok hanggœr.
Boonen uitstorten.	Ngësok katjang.
Den gasten thee inschenken.	Ngësokki tèh ðajoh-dajoh.
In een kopje schenken.	Ngësokki tjangkir.
De thee inschenken.	Ngësokkáké téhé.
Ik maak het broeder dan dit.	Dak-hambañi karo hiki.
Zij maken den put nu die- per (dan hij eerst was).	Soemoerré di-djéröni sahiki karo kang mahoe.
Ik diep de slooten (de sloo- ten maak ik diep).	Kalénné dak-djërokháké.
Ik wist het reeds.	Hakoe wis wërœh.
Ik zelf heb gezien dat gij het genomen hebt.	Hakoe wërœh déwé jèn kó- wé sing 'ndjoepœk.
Van die zaken moet gij geen kennis nemen, of m. gij niet willen weten.	Prákârâ hikoe hâdjâ ko-ka- wroehi, of pr. h. ko-pitam- boehâñâ báhé.
Doe het niet weten aan uw broeder.	Hâdjâ di-wërœháké hing sâ- doeloermoe.
Laat uw broeder het niet weten.	Sâdoeloermoe hâdjâ di-wë- rœháké, ook s. hâdjâ ngan- ti wërœh.
Het is de aardrijkskunde waar hij geleerd in is (die hij tot wetenschap maakt).	Ilmoe boemi kang di-ka- wrœháké.
Zijn hart wordt beheerscht door driften.	Hatíñé kaparéntah hing hâ- wâ-nëpsœ.

Het geld is al geborgen. Doewitté wis kasímpěn.
Het is reeds in zakken Wis di-kampilli, — wis di-
gedaan (gezakt), — in een kampil.
zak gedaan.

Mij is bevolen deze rivier af Hakoe di-kongkon, of di-te leiden. patah, ngilèkháké (noeræt) kali kijé.

De loerah is vermoord (door Loeráhé di-patèní wong, of mensen), of heeft het këñâ tiwas di-p. w. ongeluk gekregen verm. te worden enz.).

Men heeft hem den hals Di-këtok, *of* di-tigas, goeloe-
afgesneden (afgesn. zijn nè.
h.).

Daarna in de rivier gewor- Bández di-boewang hing
pen. kali.

Lieden hebben (men heeft) Di-t̄emoe wong hānå hing,
hem aan den mond der ri- moewārā (mārā).
vier gevonden.

Men heeft hem lang ge- Nganti lawas, of ng. soewé
zocht eer men hem vond di-golèkki sà-doeroengé
(hij gevonden werd of këtëmoe.
raakte).

Ik heb mijn neef ontmoet. Hakoe këtëmoeë kăponakka-koe.

**Ik ging hem in zijn huis op-
zoeken (vinden), en ont-
moette hem onderweg.**

Hij wist dat ik komen zou, Wis wérch jén hakoe bakal
en ging mij tegemoet. tékå, bandjør mapag.

De bekel ging den mantri tegemoet (m. werd teg. gegaan door den b.) om hem te zeggen dat het districtshoofd hem niet wil ontvangen.

Laat mij met een rijtuig tegemoet komen.

De controleur is den resident tegemoet gegaan (*om hem in te halen of te begeleiden*).

Het paard heb ik gewasschen Djaránné wis dak-goejang (*in 't wed*).

De paarden zijn al gebaad. Djaránné wis di-goejangi. Mijn broeder laat zijn paar- den elken dag baden.

Hij staat niet toe dat men zijn paarden late galop- peren.

Hebt gij de pennen ver- maakt?

Laat deze pennen verma- ken.

Hij heeft de geheele op- brengst van zijn land verkocht.

Ik heb al mijn paarden van tijd tot tijd verkocht.

Mijn gebroken wagen heb ik ook laten verkoopen.

Mantri di-tjébat békél, ba- kal di-warah jèn wédåna hora dangan némöni.

Toewan kontrolir loengá mapaggáké toewan Résidèn.

Djaránné 'nggoejangáké djaránné.

Hora hawéh djaránné di- tjóngklangáké, of jèn ditj.

Kalámmé (péñahé) wis ko-karëtti, of hâpâ w. ko-k?

Kalam hiki hakonná nga-rëtti.

Sà-pämëtoëñé boemíñé wis di-dol, of di-pajòkháké kabèh.

Sà-kéhé djarankoe wis dak dòlli sëlot-sëlötté kábèh.

Kärétakoe kang tètèr wi- dak-dolláké hoega.

De dief is veroordeeld tot Malíngé katrappan hoekœm
geeseling, *of* om gegee- sapoe, *of* h. di-sapoe.
seld te worden.

Gij doet het bit verkeerd Këndalíñé ko-trappáké koe-
aan. walik.

Er is een oom, broeder Hakoe këpátèn hoewak, sā.
van mij gestorven (ik doelær.
ben bestorven geraakt
een br. *enz.*).

De kano is onder geraakt, Djoekoengé këlëboe, *of* kë-
of gezonken. lëm.

Wat moet ik afschrijven? Sing dak-toercen hâpå?
Schrijf enige van deze brie- Noeroennå lajang hiki hing
ven af. sâwëtârâ.

Al die woorden heb ik na- Tëmbœng hiki wis dak-toe-
geschreven. roenni kâbèh.

Vervolgens kwamen ze langs Bândjœr pådå noeroenni,
de ladder af. *of* ngëdoenni, handáñé,
of bandj. handáñé kang
di-toeroenni.

Op dit plekje zal ik een Papan hiki bakal dak-tan-
kenangaboom zetten (dit doerri hoewit këñângå.
pl. zal ik bepl. een k. b.).

In dit bosch mag niet ge- Halas hiki hora këñâ di-
jaagd worden (dit b. mag bëdaggi.
niet bejaagd w.).

De bloemen vielen (*van den* Këmbángé ngroentoehi, *of*
boom) op de kinderen. ngröntöggi, botjah-bo-
tjah.

Het paard was zeer wild, Djaránné bándol némén,
nogtans ging hij er op sámoño hikoe di-toeng-
(*hij waagde het*). 82. gangi.

Id. id., nogt. kwam hij er Dj. b. n., nanging katoeng-
op, het liet zich berij- gagan hoegå.
den.

Men wekte den slapende. Kang toeroe di-goegah.
Hij was verstoord omdat Moering-moering hawit ka-
hij uit zijn slaap gewekt goegah toeroené.
was geworden (omd. gew.
was zijn sl.).

Pas op dat het kleine wichtje Di-ngati-hati bajíñé hâdjâ
niet mede wakker worde nganti kateet këgoegah.
of rake.

Er is mij een brief gezon- Hakoe di-kirímmi lajang.
den.

Mij is al 't eene en ander- Hakoe wis kakirímmán sá-
re gezonden (*daar ik op wétárå.
wachtte*).

Hij heeft het regtstreeks Di-kirimmáké djoedjøg më-
aan mij gezonden. njang hakoe, *of* di-djøe-
djøeggáké m. h.

Geld zenden. Kirim hoewang.

Zijn grootvader (*in 't graf*) Kakèkné di-kirim këmbang.
zond hij bloemen (*als
doodenoffer*).

Den arbeider is zijn loon Boeræh wis kabajar boe-
uitbetaald. rochánné.

Water koken. 'Nggòdog wèdang.

Water laten koken. 'Nggòdoggáké wédang.

Er wordt water voor ge. Lagi di-gòdoggáké wédang.
kookt.

Wat doet de tuinbaas (de Djoerœ kĕbon 'nggarap hât. werkt wat, *of* juist på, *of* lagi hâpå? wat)? 88.

Hij werkt met de hak. Lagi mĕmatjøl, *of* mbĕbĕsik.
Dit stuk land heeft hij Lĕmah kíjé wis di-patjoelli
schoon gehakt. *of* di-bĕsíkki.

Omstreeks zes uur ont- Wĕtără wajah djam nĕm
waakte ik. hakoe tangi.

Mijn oom was niet te huis. Pamannakoe (hoewakkoe)
hora hână hing homah.

Toen ik in de stad kwam, Sà-tĕkakoe king nĕgără la-
was er oproer in de kam- gi gĕgĕr hing kampœng-
poengs. kampœng.

Toen de tijding kwam, was Sà-tĕkáné păwĕrtă bándjör
men zeer verblijd (daar- kaboengahan gĕdé.
op groote blijdschap).

De mandor heeft uw bevel Mandoerripœn sámpœn
volbracht. nglampahi dawah sámpé-
jan.

De gouvernemeststroopen Bålăgoebĕrmèn kang hoeng-
hebben den slag gewon- gël, *of* mĕñang, pĕrángé.
nen (de g.-t. zijn het die
den sl. wonnen).

Het leed is geleden (geëin- Kăsoesahánné wis lĕbar.
digd).

Het is bewezen dat Wiră Wis kĕtitik jén Wiră njò-
gestolen heeft. long.

De zieke is door den geneesheer behandeld: nu is hij genezen.

Kang lârâ hikoe kapoelâneesheer behandeld: nu sârâ hing dokter: sâ-hiki wis waras.

Ik heb mijn kind door den dokter laten behandelen.

Hañakkoe dak-doktérráké.

Toen had ik de zaak bij den landraad aanhangig gemaakt.

Dèk sâmoño prâkarâné wis dak-landrattáké.

De Arabieren (zijn het Bângså Arab kang nan-die) hebben den Islam op Java ingevoerd (plantten den I. op 't land J.).

dør hagâmâ Islam hânâ hing tanah Djâwâ.

Bij (tijdens) den zondvloed in Noachs tijd is bijna de geheele wereld verdronken.

Nalikâ bëñâ hing djamán-né Nœh mèh sâdjagad pådâ këlém.

Op 't oogenblik van den terugtocht der soldaten was de luitenant reeds gesneuveld.

Sà-hoendoerré bâlâ litnánné wis mati.

Tegen zons-ondergang had ik het werk geëindigd.

Dèk ngarëppáké soerœp hakoe toetæg gâwé.

Op dat tijdstip was de vesting reeds ingenomen, of was de inneming der vesting al gebeurd.

Barëng, of nalikâ, sâmoño bétengé wis kabëdah, of pambahâbëdahé bëteng wis këlakon.

Ik zal geld zenden.

Hakoe bakal kirim wang.

Als gjij zult betaald hebben, **zal ik u** weer goed zenden (a. gjij reeds bet. h., ook a. r. gjij bet. h., door mij bezonden g. w.).

Jèn, of sámångså kówé wis njahcer (ook sà-wíssé k. nj., wanneer aan de betaling niet getwijfeld wordt) dak-kirímmi, of bakal dak-kirímmi barang mánéh.

Wanneer de resident te huis komt zal ik het reeds gezonden hebben (bij de te huiskomst v. d. Heer R. vast reeds door mij gez.).

Sà-kónndoerré Toewan Rë-sidèn mësti wis dak-kirimmáké.

Om twaalf uur (op 't uur van de middag trom *aan de mesdjid*) zal al de padi opgeborgen (omhoog gebragt) zijn.

Wajah bedæg bakal wis holéhé ngoenggaháké pariné.

Ik zal blijde zijn als 't goed afloopt (als 't g. afl., ik ben bl.).

Jèn, of hangger, kówé kë-lar 'mbétaháké, hakoe narimá.

Die zoekt, zal vinden.

Wong gólek-gólek mësti némoe.

Hij zal wel sterven (waarschijnlijk zal enz.).

Kájá kájá bakal mati.

Het werk zal nu wel af zijn (denkelijk het w. al af nu).

Kirá-kirá gawéné wis toe-

tæg sähiki.

Mijnheer zal wel niet te- Kājā-kājā Toewan hora na-
vreden zijn. rimā, of bakal h. n.

Zulk katoen zal toch, of Djarit mēngkēnē, of sāmē-
immers, zoo duur niet nē, hiki māngsā larangā
zijn. sāmoño.

Mijn hoed zal toch niet weg Topikoe māngsā hilangā.
zijn.

Och (hoe)! het zal immers Kāprijé! māngsā doewoer-
zoo hoog niet zijn, (of zal rā sāmoño, of m. sā-
i. niet zoo, of niet tot zoo, moñowā doewoerré, of
zijn hoogte zijn). m. ngantijā sāmoño d.

Hier zal het wel niet zijn! Māngsā hānāhā hing kēnē!
Hij kan immers nog niet Māngsā wissā waras!
hersteld zijn (i. niet al h.).

Het kan toch niet missen. Māngsā woeroengā.

Als ik oud ben, zal ik rus- Sā-māngsā hakoe wis toewā,
ten. bandjør haso.

Als ik rijk ware, zou ik Jèn, of sahénggā, hakoe
land koopen. soegihā, hakoe toekoe
boemi, of h. městi t. b.

Al ware ik rijk, zou ik Sānadjan soegihā, of dadí-
niet willen. ja hakoe soegih, hakoe
híja hora gélém.

Als het touw breekt, zullen Taliné jèn pědot, pādā kě-
ze verdrinken (het t. lém, of městi p. k.
als br., verdr., of moe-
ten v.).

Indien het niet gestortre- Jèn hādjāhā hoedan dě-
gend had, ware de geheele rēs, haměsti kòbong sā-
kampoeng verbrand. kampœng.

Als God niet barinhartig Jèn horahå Allah hawëlas,
ware, hoe zou 't met u kăprijé kădadéjámoe !
afgelopen zijn !

Had ik het gevonden, ik Jèn dak-tëmoewå, mësti dak-zou het u geven. wèháké kówé.

Had ik het gevonden, ik Jèn hakoewå sing nëmoe, zou wel weten wat ik er mësti wérøh kanggóné. mede doen zou ('t gebruiken er van).

Ga met mij mede. 93. Miloewå (mèloewå) hakoe.

Ga hier zitten (zit, of zet Loenggoehå of línggihå u h.). (loenggoewå, línggijå) bing kéné, *n.*; sámpéjan piñarak hing ngriki, *k.*; 'ndikå lënggah, of línggih, ngriki, *m.*

Schrijf nu maar (nu schr. m.). Sabiki noelísså báhé.

Schrijf nu den brief aan Lajángé ring, of njang (voor uw vader (den br. aan, of van, uw v., schr. nu). maring of marang, mënjang) bapakmoe, of lajang kang karo b., of ook lajángé b., toelíssën sahiki.

Schrijf al de brieven aan Lajang kang karo koelåuw familie. wangsamoe toelíssåna kábèh.

Schrijf dit papier vol. Kertas kíjé toelíssåna këbak.

Schrijf al die woorden op. Tëmbœng-tëmbœng hikoe mahoe toelíssåna kábèh.

Houd er aanteekening van Tjatëttën.

(één zaak).

Idem, meerdere zaken. Tjałëttåna.

En gij, bewaar mijne lessen. Déñé kówé, njałëttåna sà-pitoetoerkoe.

Schrijf mij dat getal op. Hakoe toelisnå wilangan hikoe mahoe.

Ga even heen, wees zoo goed even heen te gaan.

Zwijg nu als 't u belieft. 'Mbok měñengå sàhiki.

Laat u toch niet bedriegen (eilieve, laat niet toe, of niet tot, gij bedr. worden, of eil. niet getroffen door bedrog)!

Laat u raden (neem raad aan, sla geen raad af). Narimåhå rëmbøeg, of hâ-djå nampik r.

Word dan toch wakker! Tangíjå tå, of 'mbok tangí-jå tå!

Help! er is een tijger (bulp! Toeløeng! hâna matjan! enz.).

Breng, als 't u belieft, dit kind even te huis. Tjobå ngatërráké moelih bo-tjah kijé, *n.*; soewawi sámpéjanu ngatërrakén mantœk láré poeñikå, *k.*; dawëg, of 'mbok, 'ndikå ngatërráké mantœk láré ñiki, *m.*

Loop snel naar ('t huis van) mijn neef. Di-rikat loengåhå měñjang homáhé kapoñakkakoe.

Maak den koffer wat groot. Kopórré gawènén sing râ-dâ gëdë.

Kom, ik ga naar huis. 95. Hajo, hakoe moelih, *of* ha-koe dak-moelih.

Kom, wij gaan naar beneden. Mârâ, pådâ mëðcën.

Dat wil ik eens hooren. Hikoe dak-roengòkné.

Kom, laat ons het beschou-wen. Mârâ, pådâ di-hawassáké.

Kom, laat ons den armen man gaan zien! Mârâ, pådâ di-tëmoñi (*of* di-tilíkki), wong mësak-káké hikoe!

Laat mij het zien. Dak-dëlëngé, *n.*, koelâ ti-ngallánné, *m.*

Ik zal 't hem even zeggen. Dak-waráhé, *of* dak-toetoer-ránné, së-délâ.

Laat het nog niet los (niet Hâdjâ ngëtjølláké disik. eerst los).

Maak de deur nog niet Lawángé hâdjâ ngëngak-háké disik. open.

De deur moest nog niet Lawángé präjogâ hora, *of* geopend worden (goed hâdjâ, di-hëngakháké (di-dat *enz.*) disik.

Hij pleegt (zijn gewoonte) Hadátté hora njidém hâpå. niets te verzwijgen. 97. hâpå.

Anders plag hij tot de verga-woonte (was) k. tot de v.) Sabënné nëkañi pëkoem-dering te komen (zijn ge-poellan.

Vragen om op te mogen 'Ndjalëk lèrèn. houden.

- Trachten te weten te ko- Ngarah, *of* ngoedi, holéhå men (tr. te verkrijgen wěrtå, *of* soercœp. tijding, *of* kennis).
- Trachten het te weten te Ngarah holéhå wěrtáñé, *of* komen. soeroeppánné.
- Tracht hem tot bekeering te Poeriběn (poerijěn) tobátté. brengen (beoog zijn bek.).
- Men trachtte hem van 't Di-harah patíñé, *oek* di-hoe leven te berooven (werd di toewoehé. beoogd zijn dood, *ook* er werd toegelegd op zijn bestaan, aanwezen).
- Te zwijgen is vaak moei- Hasring hágèl wong mě- jelijk (v. m. men zwijgt). něng.
- Te leeren is noodzakelijk. Pérloë wong giñahoe (gë- sahoe, siñahoe, *of* 'ng- gëgoelang).
- Het is moeijelijk zoo iets Hágèl njabarri prätíng- te verdragen (te verdr. kah kang kâjå hikoe. een handeling die als die is).
- Hij is oud genoeg om (zijn Hoemoerré wis nganti bi- leeftijd is al tot zelf te så soemahær déwé. kunnen antwoorden.
- Hij is te zwak om op te Léméssé nganti hora biså zitten (zijn zwakte is tot 'ndjénggélèk. niet kunnen opz.).
- Al vechtend gingen ze ach- Hoendoerré kělawan tan- teruit (hun terugtogt was sah naroengi moengsæh. met aanhoudend den vij- and te bevechten). 99.

Al schreijende kwam zij tot Kambi nangis ngoengsi mĕ-
mij vlugten (met schr. njang hakoe.
vl. tot mij).

Toen antwoordde hij mij, Bändjær mangsoelli hakoe,
zeggende (zijn zeggen): pangoetjáppé:

Zingende bij den weg gaan. Loemakoe kambi ngrérépi.

Vriendelijk lagchende noo- Pāngadjakké hawor mèsém
digde zij (haar n. was mañis.
gemengd met l. vr.).

Zijn werk geëindigd heb- Sarèhné wis toetœg gawé-
bende (dewijl bij enz., né dadi hólèh toeroe lan
zoo), kan hij (met) ge- héñak hati.
rust (hart) gaan slapen.

Wat hebben al die men- Wong 'ngkoño těkā (kok)
schen een praats! 100. ting bärbin kábèh!

Het is overal gesnap en Ting tjariwis ting tjärèwèt.
gesnater.

Alles met lappen opgestukt. Ting tārambal.

Algemeen getrommel of ge- Ting tārabœh.
klepel.

De rivier was vol met drij- Kaliné ting sälarah pækakas
vende meubelen. homah.

Al de kinderen zijn heesch. Botjah kábèh ting sälérak.

Een algemeene lompe uitval. Ting sároso.

Al de menschen zaten met Wóngé ting sädakép ká-
op de borst gekruiste bëh.
armen.

Overal gemor. Ting bärkœh, of ting ká-
doemël.

Gedonder aan alle kanten. Ting găloedæg să-hĕnggon-hĕnggon.

De werklieden loopen maar Boeræh mœng ting kălin-heen en weder te slenteren ting báhé.

Al zijn kinderen zijn even Hañakké pådā ting gănië-vet en mollig. lo kábèh.

Toen zetten zij zich allen Noeli pådā ting pătété káschrap, of in postunr bëh.
(bijv. om te vechten).

Uwe (koekjes) suiker is geheel aan stukjes, alles kruimelgoed.

Ze eten niet te zamen, maar allen in kleine ploegjes (hetzij na elkander of op verschillende plaatsen). Holéhé mangan hora noeng-gal kĕmboellan, of h. djangongan dadi sidji, nanging ting kärëntjil.

Allen oven pipsch, zoo dat ze allen al strompelende gaan. Ting këndërk, dadi pådā ting kăroendæk.

Algemeen gespring in 't Ting gălëbjær. water.

Vol vegen en vlekken. Ting tjälérong ting bălëntong.

In verwarring overal hangen of liggen. Ting kălëntar.

Elkander haten en verfoei-jen. Sësëngíttan lan gëgëtingan.

Zonder krakeelen, of zamen te twisten. Hora nganggo tëtoekarran.

Laat ons wat zamen pra- Mårå pådå tjatoerran sá-
ten. délå.

Zij ruilden hunne paarden Pådå hidjóllan djaránné.
met elkander.

Zij zijn in vriendschap met Pådå sésädoeloerran.
elkander.

Elkander aanzien. Sawang-siñawang.

Zij spreken niet tegen elk- Pådå hora toetör-tinoetör.
ander.

Elkander helpen. Toelöeng-tinoelöeng, en toe-
löeng-tinoeloengan.

Zij bedriegen elkander ge- Tansah hapoës-ingapoëssan.
durig.

Zij zijn allen voor elkan- Pådå wëdèn-wiñčdéñan ká-
der bevreesd. bëh (*van wëdi, bevreesd*).

Elkander geschenken over- Hoeloeng-ingoeñoengan ha-
reiken. tör-hatör.

Zij hielden elkander hunne Pådå wëlh-wiñčlhákó.
fouten voor.

Vergeeft elkander. Pådå hapoerå-ingapoeråhå.

Opdat zij zamen raadple- Soepájå pådå rérémboeggå-
gen, of raadpleegden. nå (*eigl. rérémboeggan-*
nå)

Wat is uw bedrijf? Pänggahotamoe hâpå, of hâ-
på pänggahotamoe?

Sawah bouwen, planten, ver- Sésawah, nénandör, dòdol,
koopen, jagen, visschen. 'mbëboeroe of 'mbëbë.
106. dag, hámèk-hámèk hi-
wak.

Als gjij een boompje ver- Jèn kowé mčmoetčr pčtét-
plant, moet gjij niet ver- tan, hādjā lali njiram.
geten het water te ge-
ven.

Hebt gjij al begoten in den Hāpā kówé wis njiram-nji-
tuin? ram hānā hing kěbon?

Wanneer ik koop, durf ik Jèn hakoe tětoekoe, hakoe
niet bieden. hora wañi ngañjang-nga-
ñjang.

Gij zijt immers (zijt gjij niet) Kówé rak hānā hing pasar:
op de markt: koop nu toekoewā, of noekoewā,
ook 'teene of 't andere. hāpā-hāpā sàhiki.

Ik kom (mijn komen wil) Těkakoe harčp wérøeh hāpā
zien of het gedaan is. 109. wis.

Ik hoorde het vallen (zijn Hakoe kěroengoe tibáñé.
val).

Ik help hem werken (zijn Hakoe ngrowangi (ngré-
werk). wángi, of njángkœl) pi-
gawéjánné.

Het begint te waaijen. Wiwit hangin.

Hij wilde hier komen loge- Karčppé, of doewé karčp,
ren (zijn wil, of hij had mònđok mréñé.
wil, te l. hierheen).

Al de goederen werden naar Sà-roepáñé dandannan pâdâ
buiten gesmeten. kabalangáké mëtoe.

Hij dacht er niet aan zijn Hora héling ngíngkœppá-
zonnescherm te sluiten. ké pajoengé.

Laat den knaap niet weg- Botjáhé hādjā hawèh loe-
gaan. ngå.

Hij heeft mij den geheelen Hakoo hora di-toeròkháké
nacht niet laten slapen. sǎwěngi.

Laat (doe) hem zwijgen. Něngčnā, of gawènēn měněng.
Laat hem maar praten (zijn Karéppé tjatcer.
wil pr.).

Laat de werklieden een aan- Boerøeh kònnaén pådā mi-
vang maken (zeg den w. wítti.
enz.).

Wij moeten elkander hel- Běnérré toeløeng-tinoeløeng.
pen ('t regte: h. e.).

Wij moeten maar toegeven Präjogáñé hakoe pådā uga-
('t beste: wij geven ge- lah, of njarah.
wonnen, of drijven mede).

Het liefst zou ik over zee Kang dak-pilih: mětoe hing
gaan (wat ik kies: uitgaan sěgårå.
ter zee).

Het zou goed zijn zoo men Bětjik jèn di-marènánā.
daarmede ophield.

Het is goed dat men er Bětjik jèn di-wiwitti mánèh.
weér mede begint.

Goed dat we hem maar Bětjik di-loengakháké báhé-
wegzenden, of laat ons
hem maar wegz. (g. weg-
gez. maar).

Het beste is dat we hem Präjogáñé pådā hora di-
hier niet ontvangen. (of dak-) těmóni, of tam-
pañi, hânå 'ngkéñé.

Als ik ooit te paard rijd. Jèn hakoe tahoe noeng-
112. gang djaran.

Hij rijdt nooit uit. Hora tahoe těgar.

- Zijn leven lang is hij nog Sadjéggé (*voor sà-hadjéggé*)
nooit ziek geweest. doerceng tahoe lárå.
- Nooit of te geener tijd krijg Hora tahoe-tahoe hakoe ho-
ik vruchten van dezen lèh wóhé wit hiki.
boom.
- Altijd worden ze door de Sálawássé di pangan botjah-
jongens en de kalongs botjah lan kalong.
opgegeten.
- Telkens als ik er bij kom, Sabén-sabén jén hakoe ma-
vind ik niet. rañi, hora némoe.
- Elken dag wandelt hij twee Sabén diñá dolan-dolan rong
uur. djam.
- Alle dagen (elken - elken Sabén sabén diñá djéddja-
dag) neemt hij geneesmid- moe, of holéhé djédj.
delen in.
- Altijd (het telkens er van, Sabénné Toewan háwèh (pa-
de gewoonte, 't gewoon- ring, kh.) djadjan, jágéné
lijke) gaf mijnheer een tâ sàhiki hora, of j. s.
fooi, waarom nu toch tékå hora?
- niet?
- Wij beminnen elkander al- Hakoe tansah páðå trësná-
tijd, zonder ophouden. tinrësnan.
- Zij werkten den geheelen Toegær holéhé njambøt gá-
dag aanhoudend door wé sádiñá dëg, of nganti
(aanh. door was hun w. sád. dëg.
den geh. dag, of tot een
g. d.).
- Den geheelen nacht wa- Mélèk sáwëngi moepøt of
ken (w. een geh. n. natas.
door).

Hierna beter (h. wat goed Bésœk sing bëtjik, *of* bë-is), *of* h. wordt het ver-sœk di-bëtjíkki mánèh. beterd nog.

Deze munt geldt niet meer Wang hiki wis hora lakoe. (reeds niet gaan).

Hij heeft het nooit meer Sälawássé hora nglakòni má-gedaan (altijd niet doen nèh-mánèh, *of* säl. hora weder-weder, *of* alt. niet tahoe ngl. mánèh. ooit d. weder).

Ik zal mij nooit meer dron-Sälawássé hakoe bakal hoken drinken. hora mánèh-mánèh mën-dëm.

Vergeet het nimmer weder! Hâdjâ lali mánèh sälawássé! Verleden jaar was 't er al Dèk tahœn disik wis hora niet meer. hânâ (horanânâ).

Het is nu geen hout meer, Wis doedoe kajoe, dadi nu is het asch. hawoe sahiki.

Hij is nu geen knecht meer Wis doedoo batoerré Toe-bij den heer A. wan A, *of* wis lèrèh dadi b. T. A.

Radén Dimëdjâ is geen Râdèn Dimëdjâ wis doedoe districtshoofd meer (*of* wëdânâ, *of* wis ðòngkol al af, opgehouden zijn (lèrèb) holéhé dadi w. districtsh. zijn).

Wij hebben drie dagen lang Lakoekoe nganti téleng (tot 3d.) gereisd. diñâ.

Toen zij een dag lang (*wa-ter uit den kuil*) geschept Pängébórré barëng hólèh hadden (hun sch. toen sâdiñâ. het kreeg een dag).

In een uur waren we te Mœng mĕlakoe sädjam, noe-huis (gingen maar een li wis tēkan ngomah. uur, toen waren tot aan huis).

Schiet waar (ter plaatse van) 'Mbĕdillă hing hĕnggonné geen menschen zijn. 115. hora hānă wong.

Hij slagtte den gestolen Kĕbóñé tjolóngan di-prabuffel waar geen mensch gat hing hĕnggonné hora hānă wong wĕroeh. het zag.

Men gaat niet visschen waar Wong hora hámèk hiwak het ondiep is. hing hĕnggonné tjètèk.

Hij ging vriendelijk met Pitĕpoengé karo hakoe kâ-ons om (zijn omg. m. o. já sădoelær. was als een vriend).

Deze bloem riekt heerlijk Kĕmbang hiki loewih hé- (zeer lekker is haar geur). nāk (harçem) gandáñé.

Het kind slaapt niet rustig. Botjáhé hora héñak toe-roëñé.

Dit is duur gekocht. Hiki larang toekoeñé, of holéhé toekoe.

Hij koopt altijd duur. Sălawássé larang holéhé toekoe.

Dit paard heb ik voor hon- Djaran hiki holéhkoe toekoe derd gulden gekocht. satoës roepíjah.

Ik heb het te Buitenzorg Holéhkoe toekoe hānă hing gekocht. Bògor.

Te Cheribon kocht ik een Hānă hing Tjérbon (Tjirébon) hakoe toekoe sidji lijáñé.

- Het liep mij te langzaam Moenggœh hakoe kĕrindik-
 (wat betreft mij te l. was kĕn lakoeñé.
 zijn gang).
- Het andere galoppeert ge- Sidjíne hikoe kĕpénak tjong-
 makkelijk. klángé.
- Hij vergelijkt en onder- Pănímbángé lan pămilihé
 scheidt regt (zijn verg. en hikoe sà-bĕnĕrré báhé,
 ond. is naar 't regt maar, of sà-b. b. holéhé ním-
 of n. 't r. m. is zijn in bang-nímbañg moenggœh
 acht nemen van de ge- pădă lan katjékké sa-
 lijkheid en 't onderscheid moebarang.
 van alles).
- Hij betaalt contant. Pănjahoerré këntjèng.
- Zij zetten stevig door met Pănggaráppé gáwé kën-
 werken, zij arbeiden ge- tjèng.
 zet.
- De zieke sprak heel zacht. Loewih halon-halon păngoe-
 tjáppé kang lárå.
- Alleen deze woorden sprak Mœng pitémboengan hiki
 hij luid. di-hoetjappáké sëroe, of
 holéhé ngoetj. s.
- Loop niet langzaam (laat Hâdjâ tamban-tamban la-
 niet l. zijn uw gang, of koemoe, of hâdjâ ngrin-
 vertraag uw g. niet). dikkáké lakoemoe.
- Ga spoedig naar mijn neef. Di - gëlis inĕnjangå hing
 këpoñakkakoe.
- Doe de paarden snel loopen. Djaránné plajòknå.
- Tot dat ze in 't zweet komen. Ngantijå mëtoë kérinígëtté
- Draai het rad snel rond. Djantráñé hoebëngnå sing
 rikat.

Houd spoedig op.	Di-gĕlis lérénnå.
Hij ging aanstonds deur uit.	Noeli hénggal mĕtoe.
Schuil dan aanstonds hier weg.	Noeli hénggal 'ndĕlíkkå hâ-nå 'ngkéné.
Bezie deze prent goed, ter dege.	Gambar hiki pariksañânå di-hawas.
Laat uw vlieger hoog op- gaan.	Lajangamoe hoembœlnå sing doewær.
Sla dien spijker er diep en vast in.	Pakoe koewé lĕbòknå sing djero lan koekœh.
Bind het pak goed vast.	Boentĕllé talènânå di-koe-kœh.
Op zijn meest <i>of</i> hoogst zijn er twaalf span.	Kéh-kéhé rolas rakit. 118.
Op zijn best genomen is hij een lafaard.	Bĕtjik-bĕtjíkké, <i>of</i> hapik-hapíkké, wong kang hora doewé kăwáñèn, <i>of</i> wong djirih.
Het goedkoopst dat ik ooit gekocht heb.	Moerah-moeráhé holéhkoe tahoë toekoe.
Het heeft drie maanden lang in 't geheel niet regend.	Tĕlœng sasi lawássé hora hoedan pisan, <i>of</i> sterker: pisan-pisan.
Zoo? (<i>of</i> ja? <i>of</i> waarlijk?)	Hápå híjå? <i>of</i> mĕngkoño? <i>of</i> tĕmĕnnan?
119.	
Gij gaat volstrekt niet uit, hoort (verstaat) gij?	Kówé pomå-pomå hâdjå loengå, <i>of</i> k. h. l. pis-an-pisan, ngerti?
Leeft hij nog? — Ja (nog).	Hápå hisih hoerip? — Hisih.

- Is uw werk af? — Ja (reeds). Håpå toetøeg gawémoe? —
Neen (nog niet). Wis. Doerøeng.
- Hebt gij genoeg gegeten? — Håpå tjoekœp, of warëg,
Ja (genoeg). Neen (nog
niet). holèhmoe mangan? —
Tjoekœp, of wis tj. Doe-
røeng.
- Is uw vader te huis? — Bapakmoe håpå hâna 'ngo-
Ja (is er). Neen (is er
niet). mah, of bapakmoe ná
'ngomah? — Hâna. Ho-
rañâna.
- Slaapt het kind? — Ja Botjáhé håpå toeroe, of b.
(slaapt). toeroe? — Toeroe, of
híjå toeroe.
- Zijn er brieven gekomen? — Håpå hâna lajang tékå? —
Ja (er zijn). Hâna.
- Mag ik uitgaan? — Ja Håpå hólèh hakoe loengå?
(moogt). Neen (moogt — Hólèh. Hora hólèh.
niet).
- Gaar de kinderen ook me- Botjah-botjah håpå miloe
de? — Ja (ja, gaan me- (mèloe) hoegå? — Ija,
'de). miloe.
- Hoe spreekt gij dat woord Käpríjé holèhmoe ngoe-
uit? 121. nèkháké tembøeng hi-
koe?
- Hoe bouwt men een boog- Käpríjé patráppé gáwé krë-
brug (hoe is de wijze van tég bæk?
te maken enz.)?
- Hoe vangt men tijgers (hoe Käpríjé rékáñé njékél ma-
is de list, 't middel van tjan?
enz.)?

Hoe grooter, hoe dommer (toe-nemende gr., toenemende dom, *of* zijn domh. is in evenredigheid met zijn gr.). Moendak, *of* sajå, gëdé, moendak, *of* sajå, bodo, *of* bodóné hoendå-hoesæk gëdéné.

Hoeveel is dit geld? Doewit hiki pirå?

Hoeveel boomen zijn in dezen tuin (dez. t. zijn zijn b. hoev.)?

Hoeveel boomen heeft hij Holéhé nëbas pirang wit? leëggekocht?

Hoeveel flesschen wijn zijn Hanggoerré hànå pirang er?

Hoe diep is de put? Soemoerré pirå djéróné?

Hoeveel voeten is hij diep? Djéróné pirang kaki?

Eerst werken, dan rusten. Njámbøet gáwé disik: bánder 122. djær haso

Alvorens te gaan slapen, Sà-doeroengé toeroe, bënérmoest gjij uw werk bergen (eerst).

Bij zijn ontwaken deed hij Sà-tangíné toeroe bándjær zijn gebed.

Er was maar driehonderd man: meer behield men niet (niet beh., *of* gebruikte, meer dan zoo). Mœng hànå wong télœng hatœs: hora ngroematti, *of* ngënggo, loewih sângkå (tékå) sámoño, *of* h. ngr. l. mánèh.

Het geld waarmede hij zijn haniel begon (zijn kapitaal) was niet meer dan vijfhonderd rijksdaalders, — kroonen. Pahittánné mœng limang hatœs, *of* hora loewih lim. hat., rínggit, — réjal.

Zoo veel maar vraag ik u Moeng sāmoñō báhé ha-
ook. koe já 'ndjalœk hing
kowé.

Laat het maar blijven (of Tinggallén báhé, of nēng-
rusten, of liggen). nā báhé, of sēlēhnā
báhé.

Het was maar spel. Moeng dolannan báhé.

Ga gij maar: ik blijf liever Kowé loengahá báhé: hakoe
te huis. hangœr, of milahœr, kari
hānā 'ngonah.

Ga gij er maar heen. Kowé báhé mroñowā.

Ik lees gaarne kranten (ik Hakoe dēmēn mriksañi la-
houd van te onderzoe- jang kabar.
ken kr.).

Ik eet niet gaarne (ik houd Hakoe hora sāmoñō, of ho-
er niet zooveel, of niet ra pati, dojan mangan
zeer, van, te eten) visch. hiwak.

Mijn kleinzoon houdt niet Poetoekoe hora dojan hi-
van schapenvleesch. wak wēdœs.

Ik zal gaarne van de partij Hakoe dēmēn miloe, of h.
zijn (ik houd er van me- miloe lan boengah.
de te gaan, te doen, of ik ga, doe, mede met
blijdschap).

De gastheer met al zijn Kang doewé gawé, of kang
gasten. 126 kēdajohan, sà-dajohé ká-
bèh, of lan sà-d. k.

De meester en zijn leer. Goeroe sà-moeriddé pisan.
lingen tegelijk.

- Met vrouw en kinderen Mēntas kēlawan sālamēt sā-behouden aan wal (aan aānak-bodjōné.
w. komen met geluk met
k. en vr.).
- Hij kwam met een paard Tēkāné kānti djaran.
bij zich.
- Breng hem deze flesch bier Ladēnānā bir sābōtol hiki
met het glas er bij. tēkan gēlässé, of tēkan
g. sisān (*meleen*).
- Ook met al zijn bedien- Tēkan batoerré kābhē
den. hoegā.
- Hij huisvestte mij met Hakoe di-pōndōkkaké tē-
mijn paard, — met mijn kānti djarankoe, — dē-
vriend. lasan prāsañakkakoe.
- Dit stuk (geschrift) moet Lajang hiki katandañānā
onderteekend (gehand- tangan hing sā-kéhé
teekend) worden door pārā lid dēlasan grif-
al deleden met of be- fir.
- nevens den griffier.
- Een dolk met de scheede. Kēris sā-wērangkānē.
- Een mes met een scheede. Lading nganggo gan-
dar.
- Een gordijn met franje. Lāngsé, of goebah, ngang-
go djålā-djålā, of gōm-
bjok.
- Een man met een witten Wong hadjoebah, of djoe-
tabbaard. bah, of nganggo djoe-
bah poetih.
- Iemand met een wen. Wong koetillēn (koetil =
wen).

Pijst met groente.	Ségå kambi koeloebban, of halawœh (lawœh = toespijs) k.
Met opregtheid.	Lan sà-témenné, of lan térœs hing batí.
Met nijd.	Lan drëngki.
Met een mes afsnijden.	Ngiris, of ngëtok, of magas nganggo lading.
Met ons vijf (wij vijf personen).	Hakoe wong limå.
Teeken ze ieder met zijn eigen cijfer.	Tëngërrånå hangkáñé dé-wé-dewé.
Ga met mij.	Miloewå (mèloewå) hakoe.
Zijn hand was met bloed (bl. aangekomen, of aan zijn h. was bl.).	Tangánné kénå gëtih, of hing t. hanå g.
<i>Id.</i> , bebloed, bloedde.	Tangánné mëtoe gëtih, of t. gëtih èn.
Zijn kleederen waren geheel met slijk (bemorst).	Sandangánné g'o e brat blë-tok kábèh.
Het lijk werd met een doek bedekt.	Djisimmé kasasabban la-won.
Een stoel bekleed met laken.	Körsi hoelës (ha hoelës sangkëlat, of lakën).
Regen (gemengd) met wind en donder.	Hoedan hawor hangin lan gloedæg.
Blijdschap met schrik.	Boengah hawor kágèt.
Met het ophouden van den regen.	Sà térángé, of barëng sà-térángé hoedan.

- Thee zonder (niet met) Wédang téh hora nganggo melk.
Ik lust geen koffie (indien) zónder suiker of: ind. er geen haar suiker is).
- Hier kookt (stoomt) men de rijst altijd zonder zout (niet met te zouten).
- Dit is een ladder bijna zonder sporten (daar b. geen sp. van zijn).
- Ga niet in den maneschijn zonder (indien z.) hoed (of wees niet z. h., of verzuim niet een h. te gebruiken, wanneer enz.).
- Teeren zonder zijn handen vuil te maken.
- Een kopje zonder oortje (zonder o. gemaakt).
Id., waar 't afgebroken is.
- Vergaan wandelen zonder (niet gebruikende, of n. medenemende, of n. met meden. een) wandelstok.
- Hakoe hora dojan wédang kòpi, jèn hora ngango goelå, of: j. hora hanå goelåñé.
- Hing kéné wong hadang sàlawássé hora ngango ngoejahí.
- Hiki hândå kang měh hora hanå sëntëng é.
- Hâdjâ loemakoe hing padang rëmboelan, of p. sasi, jèn hora nganggo tòpi; of hâdjâ tañora (h. tâ nora) nganggo t., of hâdjâ lali nganggo t., jèn loemakoe enz.
- Ngëtir hora nganggo ngrëgëddi, of ngroesoehi, tangan.
- Tjângkir kang hora ngango koepíngan:
Tjângkir kang hora hanå koepíngán né, of kang poëtœl k.
- Dolan-dolan hadoh, hora nganggo, of h. 'nggåwå, of h. nganggo 'ngg., tekén.

- Het kind liep in den tuin Botjáhé mlakoe-mlakoe hā-
zonder (niet vergezeld nā hing kĕbon, hora
van) zijn verzorgster (*of* kanti baboēné, *of* hora
niet met opgepast). nganggo kamòmong.
- Zonder handen, *ook* niet Noelis hora nganggo
met de hand, schrijven. tangan.
- Zonder spreken, zonder Tanpå toetær.
iets te zeggen.
- Zonder licht (indien z. Jèn tanpå padang, *of* jèn
l., *of* ind. niet verlicht) hora kapadangan, wit-
kunnen de planten niet wittan (wiwittan) hora bi-
groeijen. så toeloes.
- Ik ben zonder (heb geen) Hakoe hora doewé doe-
geld. wit.
- Zonder omkleedsel. Hora hahoelës, h. hoelës.
- Zonder vrees, niet vree- Tanpå wëdi, hora wëdi.
zende.
- Zonder einde, eindeloos. Tanpå wékassan.
- Zonder barmhartigheid, Tanpå wëlas.
on barmhartig.
- Deel de werkzaamheden uit Págawéjánné patahënā hā-
zonder onderscheid te djå nganggo 'mbédak-
maken tusschen de lie- bédakháké wong.
den.
- Bij de komst van den Gou- S à - rawoehé Toewan Goe-
verneur werd het geschut berneer, bandjær ngoe-
tot vereering afgescho- ñekháké maríjém, këgá-
ten. wé pakermattan.
- Bij zijn vertrek evenzoo. S à - hangkátté mëngkoño
hoegå.

Bij zijn opstaan en zijn slapen gaan.	Sà-tanginé lan sà-toeroené.
Bij de deur.	Tjé dák, of parék, lawang.
Het is bij elf uur.	Mèh, of ngaréppáké, djam sáwelas.
Ik heb het goed niet bij mij (niet medegebragt).	Barángé hora dak-gáwá.
Het is bij mijn broeder (of ter plaatse, ten huize van m. br.).	Háná hing sádoeloerkoe, of hing henggónné, hing homáhé sád.
Niet bij magte zijn.	Hora hakoewásá (h. koe-wásá), of hora 'ndoe-wéni k.
Doe, of giet, water bij dat kooksel.	Godóggan káhé wéháná, of sòkkáná, bañjoe.
Zich bij den landheer vervoegen (verschijnen naar d. l.).	Sébá ménjjang toewan boemi.
Koop naalden en spelden bij de Mooren (in de Moorenwick, of naar de M.; d. i.: ga er heen om enz.).	Toekoewá hëdom lan hëdom boendéél (péniti) háná hing pákodjan, of ménjjang hing pák.
Te vergiefs zoekt men het bij de afgoden.	Tanpá gáwé wong 'nggén-dòlli brabálá.
Naar mijn bevinding.	Sà-pánemoeekoe.
Naar ik verneem.	Sà-pángroengoekoe.
Volgens de algemeene gewoonte.	Sà-hadátté.
Ik heb bevonden.	Pánemoeekoe.

Ik verneem <i>of</i> heb vernoe.	Pāngroengoekoe, <i>of</i> hakoe men.
Gewoonlijk, <i>of</i> de gewoon-te is.	Hadatté.
Naar de markt.	Mēnjang pasar, <i>of</i> m-hing p.
Naar boven.	Māndoewær <i>of</i> moenggah.
Naar beneden.	Māng isor <i>of</i> mēdœn (moe-dœn).
Naar 't oosten.	Māng étan, ngétan.
Hierheen.	Mréñé.
Daarheen.	Mroño.
Naar ginds.	Mrānā.
Naar voren (<i>naar 't voorste gedeelte enz.</i>).	Mēñjang ngarëp.
<i>Id.</i> , vooruit.	Māng arëp; madjoe.
Naar achteren.	Mēñjang hing boeri; — moendœr.
Achteruit, rugwaarts.	Moengkœr.
Naar den top, <i>v. e. berg.</i>	Moetjak (<i>v. poetjak, top</i>).
<i>Id., v. e. boom, en and.</i>	Mēntjit; — moetjœk (<i>v. pëntjit; poetjœk, top</i>).
Naar (volgende) 't gebod.	Noeræt pakon.
Naar mijn wensch, zoo als ik wenschte.	Hing sā-pāngarëp-arëpkoe.
Naar wensch (tot het hart ruim makende).	Nganti ngléganî hati, <i>of and.</i>
Ik zal u betalen naar dat uw werk zal zijn (<i>al naar uw w.</i>).	Kowé bakal dak-bajar, <i>of</i> dak-hopahi, māwā-māwā gawémoe, <i>of</i> m.-m. kang dadi g.

Zij ontvingen een aandeel Pâda nampañi pandoem-in de winsten ieder naar zijn inleg.

mánné batí kábèh hoe n-dâ-hoesék pangoeroen-né.

Waar is hij toch naartoe Hing ngéndi tâ paránné? gegaan (waar toch is zijn heengang)?

De zweep hangt aan den Samboekké, of tjémétiñé, muur. goemántœng of tjoemán-tél hing témbok.

Berigt het aan den baas. Hawéhâ wérœh, of toetoerrâ, karo (mëñjang, marang, ring) djoe-roené of bássé.

Doe het paard het bit aan. Djaránné këndalènánå (van këndali, bit).

Maak een steel aan den Péjtókké (of patjoellé) dorannánå (v. doran, hak-steel).

Ik heb een teeken aan Katjoeñé (sétangánné, la-wónné) wis dak-téngërrí (v. tengër, teeken).

Maak (geef) een touwtje Lawángé wèhánå tali. aan de deur.

Bind den droogatok vast. Watángé talènánå,

Waarom doet gij het bit Holéhmoe ('lémoe) ngé-trappáké këndali gé-néjâ mëngkéñé?

Is er een knop aan? Hápâ hánå mënoerré of pénlöllé?

- Er hangt iets aan uw hoed Tòpimoe hànå kléwérrán né.
te slingeren.
- Deze afgod heeft oogen, Brahala hiki hànå matá-
maar ziet niet. níé, nanging hora 'ndé-
lèng, of téká 'ndé lèng, hora.
- Ik denk aan mijn overleden vader. Kang dak héling i, bapak-
koe kang wis ngadjal (bapakoe swargi).
- Aan deze uwe ziekte zult Laramoe hiki bakal ma-
gij sterven (deze uwe rakháké (of 'nggawá) pa-
ziekte zal u den dood aan- timoe.
- brengen).
- Hij kon zich aan de beschoouwing niet verzadigen. Hora bisá waré g nontón,
of ngingéttáké.
- Gij hebt u zeer aan uw vader bezondigd. Kówé wis gáwé dosá bangét
ménjāng bapakmoe.
- Wreek u niet aan uw ene hater. Hâdjâ malés hing satroe-
moe.
- Achter het huis. Sà-boeríñé homah.
- Achter u zijn er wel. Sà-boerimoe hànå hoega.
- Ga achter (na) mij (op mij volg.). Loemakoewá hing boeri
hakoe.
- Id.* volg mij. Tøetboeríjá hakoe, of ba-
koe tøetboeríñen.
- Id., niet voor of naast* L. hing boerikoe.
- Het binkende paard komt Djaran pintjang mélakoe
achteraan. hing boeri, of dadi
pémboeri.
- Achterblijven. Kari.

Achterstellen; achterlaten.	Ngarèkháké.
Van klein af.	Tjilik moelå.
Van de kruin tot de voet-zoolen.	Wiwit boenboennanning hëndas toeméká télapak-kanning sikil.
Van het dak af vallen.	Tibå tékå hing pajon.
Behalve (een andere dan) ik was er niemand die 't zag.	Halíja tékå hakoe. (<i>of</i> lijáñé hakoe) hora hánå wong wérch.
Van al deze kokosnoten wordt olie gemaakt, behalve gindschen stapel.	Kélápå hiki di-klëntik kábèh, mèng toempoekkan <i>of</i> ságådå kahé kang hora.
Geef het hem over benvens het geld.	Pasrahánå dëlasan doewitté, <i>or</i> pasrahñå lan déwékké dël. doew.
Boven de tafel.	Sà doe woerré médjà.
De zon is al boven de boomen.	Srëngéngé wis. ngoengkoelli witwittan.
Dit gaat boven mijn verstand (<i>or</i> is niet bereikbaar voor <i>enz.</i>).	Hikoe ngoengkoelli (<i>or</i> hikoe hora këgajøh hing) boedikoe.
Wees niet wijs boven het gene geschreven is.	Hådjå koemíntér ngoengkoelli kang wis katoelis.
L. staat boven mij (in rang).	L hikoe pán doe woerkoe.
Praktijk gaat boven theorie.	Loewangan ngoengkoelli woelang.
Ik stel pisang boven ananas.	Gëdang dak-katjékháké karo nanas.

Geef hem boven zijn loon	'N djabáñé boerœbánné
nog een kwartje.	wéháná sätali hëngkas.
Boven de gulden.	Sároepíjah loewih, of loe- wi h tékå sároepíjah.
Een dubbeltje boven de gulden.	Sároepíjah poendjøl of loewih soewang.
De paal steekt boven water uit.	Patókké moengœp tékå hing batjoe.
Boven velen (de gelijken) uitsteken	Poendjøl hingapapak. of uit-
muntén.	
Beneden de toppen der bergen (gelaten door, enz.).	Kétinggal hing (of ka- ri lan) poetjakké goe- neng.
Beneden de waarde.	Koerang tékå pängadjí- né.
Binnen mijn bereik (kan door mij gegrepen of bereikt worden).	Kéñá dak-tjékél of dakga- joh, of: kélëboë päng- gajoehkoe.
Binnen de grenzen.	Sà-djéróné watés.
Binnen drie dagen.	Sà-djéróné of hing da- lém téleng díná.
Buiten de rekening.	Sà-djabáñé hitoengan.
Buiten zijn bereik.	Hora kéná di-tjékél of di-gajoh.
Buiten de deur.	Sà-djabáñé lawang of hing djåbå lawang.
Er is geen verlosser buiten den Heer Jezus.	Hora háná pängloewar halijå tékå Goesti Jésœs.

Dat ligt buiten uw be- Hikoe hora kĕbawah pa-
stuur. réntahmoe, of hora kĕ-

wĕng koe hing kówé, of
doedoe pĕmĕngkoemoe.

Door ziekte verhinderd Nĕmoe haral (of waril) lĕ-
(verhindering: ziekte, vin- lărå, of kĕsangköt lĕ-
den). lărå.

Opgeroepen door 't be- Katimbállan hing parén-
stuur. tah.

Door 't zwaard vergaan. Toempĕs déñing pĕdang.

Door brand ongelukkig Kĕtiwassan déñing ko-
geworden. bónigan.

Koning zijn door Gods Djoemĕñeng Rādjå déñing
genade. sihhing Allah.

Door God geschapen. Katitaháké déñing Allah.

Niemand komt tot den Va- Hora hánå wong toemékå
der dan door den Zoon. maring hingkang Rāmå,
kĕdjåbå déñing, of mär-
gå déñing hingkang
Poetrå.

De velden zijn allen ver- Boemíñé roesak kábèh dé-
woest door de overstroo- níng bandjir, of kénå
ming (of door overstroomd b., of märgå tækå kĕ-
te raken). bandjírran.

Door u ben ik ongeluk- Tiwaskoe déñing kówé.
kig (mijn ongeluk is
door u).

Ik zal het u door mijn Bakal dak-kirimmaqué më-
knecht zenden. ñjang kówé lantarran
batoerkoe.

- Het is hem door mij ge- Hakoe sing marah.
zegd (ik die zeide).
- Door het bosch gaan, Mëtoe hing halas.
den weg door 't bosch
nemen.
- Door de deur in gaan. Loemëboe mëtoe la-
wang.
- Door een bosch reizen. Loemakoe hing halas.
- Door het digte (van 't Nasak hing-akerëp
bosch) heen.
- Door de haag heen 'Mbablas of 'm bròbòs
kruipen. hing dadah.
- Door 't gat heen komen 'Mboetøel of tèmbøs
of reiken. hing bòlòng.
- Door en door steken. Nëmbøessáké, of njo-
blës of njoendëp of njo-
dæk tèmbøs.
- Het gezwel is door. Mlénloengé wis mëtjah.
- De vesting, de dijk is Béténgé, tambakké wis bë-
door. dah.
- Het voorstel is er door Rëmboeggé wis këtarim à.
(reeds aangenomen).
- Moedig gaat hij door Këndël holéhé nérøs of
alle gevaren heen. njërang of néradjang
sákéhé bájá of páké-
woëh.
- Dat kind slaapt maar door Sëñadjan (sëñadjå) rámé
al dat geweld heen sëmoño, botjah hikoe të-
(niettegenstaande zulk kå toeroe báhé
g., d. k. sl. m.)

Door dat leed ben ik weér Kësoesahan hikoe mahoe
gelukkig heen (dat leed wis lëstari këpoeng kør
is weér ge'ukkig achter mánèh.
den rug).

In de stad (*tegrorov. and. pl.*). Håna hing négårå.

In (binnen) de stad. Sà-djëroning négårå.

In den beker schenken. Ngësok hing tjangkir.

Doe de kastanjes in deze Sarangánné wadahåna
mand. krandjang kíjé, of his
sèknå hing k. k.

Doe water in dat vat. Tong káhé hisènåna ba-
ñjoe.

Wijn doet men in fles- Hanggoer di-wadahi gën-
schen. döel.

Doet gij peper in uw rijst Sëgamoe hâpå ko-wèhi
(geeft gij *enz.*)? maritjå?

In het bosch hout gaan Ngëtok kajoe mënjang
hakken (hout hakk. naar halas.
't bosch g.).

Uw broeder munt uit in Sädoeloermoe hangloewihi
ijver (m. u. zijn ijver). télaténné.

Zich oefenen in de aard- Gënahoe ilmoë boemi.
rijkskunde.

Zich vergissen in den weg. Këliroe dalan.

Toenemen in (zijn) dikte. Moendak gëdéné.

Afnemen in (zijn) licht. Soedå padángé.

Het is in zijne magt. Hikoe këbawah koewasá-
në, of wis dadi koewa-
sánë of pamëngkoeñé.

In honderd jaar gebeurt Hing dalém (<i>of</i> sà-djé- dat niet weér.	rōning) satoes tahœn hamësti hora këlakon mä- ñèh kang kåja mëngko- ño hikoe.
In vrees, toorn <i>enz.</i>	Lan <i>of</i> këlawan wëdi, nëpsœe <i>enz.</i>
In waarheid, in ernst.	Sà-tëmënné, <i>of</i> lan sà- tëmënné.
In 't gemoed.	Sà-djérañing hati <i>of</i> ba- tin; tëroes hing hati <i>of</i> batin.
Hij woont bij zijn broe- der in.	Noempang hing ho- máhë sadoeloerré, <i>of</i> mòn dok karo säd.
Na dat gesprek.	Sà-wissé patjëlaton hikoe mahoe.
Na 't einde der beraad- slaging.	Sà-lëbárré pirëmboeg- gan.
Na den schooltijd.	Sà-lëbárré <i>of</i> lëbar së- kolah.
Na mijn vertrek (rugwen- ding).	Sà-poengkoerkoe.
Langs de rivier.	Sà-oeroetté kali.
Om de stad heen gaan.	Ngœbëngi nëgårà.
De aarde draait om de zon.	Boemi hikoe ngœbëngi srëngéngé.
Om (rondom) de vesting geplant.	Katandœr <i>of</i> katjëblökká- ké sà-hœbëngé bèn- tëng.

Om zijn arm werd een band gedaan.	Tangánné di-hoebëngi tå-
Om Gods wil.	li, of di-hoebëd hing tali.
Om vredes wil.	Krânå Allah.
Om uwent wil.	Krânå piroekœn.
Om (opdat) uw geluk.	Hawit tékå kowé.
Om de hevigheid der slagen.	Soepâjå sélamëtmoe.
Om zijn korzelig karakter.	Hawit bangëtté pënggi-
Om (tijdens) vijf uur.	tíkké of pámoeopoehé, of
Neem van dit drankje om 't uur een lepel in (dit druk: eet o. 't u. een l.).	pámoe (hoejoeppan) hiki pangannen sã-djam sã-tjéndok (séndok).
Om 't uur (bij uren) wordt het verwisseld (zijn verwisselen is o. 't u., of elk uur).	Holéhé njalínni djam-djam-man, of saben djam.
Gewoonlijk ééns om 't jaar doet hij zich aderlaten.	Hadátté sanggrah sã-ta-hoen (of saben t.) sã-pisan.
Jaarlijks rekent hij af.	Tahoennan holéhé hitoeng-itoengan.
Doet hij het zeker elk jaar?	Hápå mësti saben tahœn?
Laat de kokosboomen stellig elke maand schoon gemaakt worden (de kb. dat toch niet niet sch: gem. w. elke m.).	Witté këlapå hâdjå tañorå (riyl. h. tå nora) di-re-sikki saben sasi.
Maandelijks ontvangt hij zijn loon.	Holéhé nampañi blandjáne (of gadjihé) sásèn.

- Hij drinkt daags twee fles- Să-diñā ngómbé hanggoer
schen wijn. rong bòtol.
- Hij is elken dag op 't zelf- Sabĕn diñā mĕndĕm wis
de uur (al bepaald het mĕsti wajahé.
uur) dronken.
- Dagelijks (bij den dag) ont- Diñan holéhé námpañi bë-
vangt hij zijn rijst. rássé, of tadah bëras.
- De boom is om gevallen. Witté roe bæh.
- De wagen is om gevallen. Karétáñé 'ng glébag of
'ng glémpang.
- De zeilschuit is om (op Prahoeñé 'nggléwang.
zijde) geslagen.
- De wind is om (— ge- Hangínné wis míngér.
draaid).
- Het mes ligt om. Ladíngé pélot.
- Omtrent (niet ver van) Hora hadoh lan séké-
de poort der stad. téngé négårå.
- Omtrent vijftig. Wëtarå sèkët.
- Het boek ligt op de ta- Lajángé (boekoeñé) toe-
fel. moempang hing médjå.
- (Wat aangaat) een hoed Moenggœh tòpi di-hënggo
draagt men op 't hoofd. hing hëndas.
- De vogel zit op den tak. Manoekké mélangkring
hing hëpang.
- De kippen zijn op stok. Hajámmé háná hing pë-
langkríungan.
- De pot staat op het vuur. Koewalíné toemoempang
hing gëni.
- De lieden zitten op den Wóngé pádá loenggœh
grond hing lëmäh (djobin, djo-
gan enz.).

Laat ze op stoelen of ban- Loenggesha& hing koersi
ken zitten. hoetawâ hing ding-
klik.

Doe het deksel op den Toetooppétoempangnâ hing
ketel. tjérét, of tjérétté toe-
toeppâna.

Op het land (in 't dorp- Manggoñ hing pădésan.
land) wonen.

Op zee varen. Loemakoe hing sëgârâ.

Op uw woord zal ik het Bakal dak lakoni hawit
doen (van wege, of steu- tékâ of hawit soe-
nende op uw w.). ménédé hing toetoer-
moe.

Op Gods Woord kan men Hólèh ng andélláké Pă-
bouwen. ngandikañning Allah.

Gij kunt u op mij beroe- Kówé hólèh landëssan
pen. hakoe.

Hij wrekt (*liever*: verhaalt) Hakoe di-walës (*liever*: di-
zijn ongeluk op mij. témpeháké) tjlakáñé.

Zich in alles op God ver- Hing dalém samoebarang
laten. soeméndé, of pasrah, hing
Allah.

Op het water loopen. Loemakoe ngambah ba-
ñjoe.

Op de vleugelen des winds. Noe ng g a ng soewiwiñning
hangin.

Ik heb zes gulden op die Holéhkoe ngéadol djarit sá-
kist katoen gewonnen kas hikoe mahoe hólèh
(Mijn verkoopen v. die hasil nem roepíjsh.
k. k. verkreeg winst enz.)

- Op een stuk ongebleekt kā- Holéhakoe 'nggadékháké dja-
toen dat ik verpandde, rit měntah sā-emblog
kreeg ik maar een rýks- mōeng di-wèhi särínggit.
daalder (Mijn verpanden v. e. st. o. k. werd maar
gegeven enz.)
- Op het dambord spelen. Dolan (*of dolauan*) dam,
of matjannan.
- Op de viool spelen (de v. Ngoenékháké biolah.
luiden).
- Op de tamboerijn spelen Nérbang.
(tamboerijnen).
- Op 't hooren van dat ge- Baréng ngroengoe swárá
luid. hikoe mahoe.
- Op (volgende) de maat der Noerøt lagoené gamél-
gamélan.
- Op het huis. Sà-doewoerring honah,
of hing doe wær ho-
mah.
- Op drie stuks n.a. Koerang télöeng hidji.
- Ze zijn allen hier op de Hånå'ngkéné kabèh 'ndja-
dochter n.a. báñé hanakké wadon.
- Op verre n.a. niet(er ontbr. Hisih koerang hakèh, *of*
nog veel aan). hisih tángèh, *of* hisih
hadoh.
- Dat kan men op tien twaalf Sà-génah-génahannéå 'm-
na niet bepalen (Hoe bëstoe, ménawá hisih
naauwkeurig ook bepa- gèsèh sangking sápoelcoh
lende, ligt nog verschilt hoetawá rolas.
het van tien of tw. af).

Kan o p dit papier geschre-	Kertas hiki hāpā kēnā di-
ven worden?	toelissi?
De zon is o p.	Srēngéngé wis mētōe, of wis mēlētēk.
De maan is o p.	Rēmboelan wis mētōe, of wis 'ndadarri.
Is mijnheer al o p?	Toewánné hāpā wis ta- ngi?
Al het reisgeld is o p.	Sangoeñé hēntēk kābēh.
Over de sloot springen.	Ngloempatti wangan of kälèn.
Over een vlonder gaan (vlonderen).	Ngoewot (<i>van hoewot, vlon-</i> <i>der</i>).
Over de brug gaan.	Nglantjang i krētēg.
Over de boomen heen vliegen.	Mibēr sà-dœwoerré wit- wittan (<i>wiwttan</i>).
Over den tijd.	Liwat wantji, of loengsé hing wajah.
Het is over zessen.	Wis liwat djam nēm.
Over de maat, te veel.	Kadék, kákéh an.
Over de honderd.	Liwat satœs, of satœs loewih.
Wij spraken over den oorlog.	Hakoe pádā goenémman (<i>of rērasan</i>) bab prang, o: kang dak-goeñém- mák é: bab prang.
Waar over handelt dat boek?	Lajang hiki ngrasakháké bab hāpā?
Over (stootende aan) een steen vallen.	Tibā kësandœng hing watoe.

De wagen ging over zijn Sikillé kĕlang kahan' of been (z. b. is overge- kahilës (kèlës) hing gaan door d. wagen). karétâ.

Dat kan ik niet over mijn Hikoe hakoe hora téga. hart krijgen..

Daar kunt gij vrij (naar Hikoe wis kénâ ko-éreh, uw wil) over beschikken. of ko-réngkéh, of ko-gáwé, hing sëkarépmoe.

Hij zegepraalde over al Ménang, of hoenggøel, sâ-zijne vijanden. kéké moengsoehé, of satroené, kábèh.

Ik verwonder mij over Kákendéllamoe dak-goe-moen n i.

De dijk loopt over. Tambak of bëndoengan hám bér.

De pijn is over. Laráne wis mari.

Onder de kast. Sà-ngisórré lamari; hing lóngan lamari.

Onder de boomten. Sà-ngisórré wiwíttan; ha-héb.

Onder (in) den grond. Sà-djéróné lémah.

Onder water (ingegeaan Kélëboe, of mélëboe, of ingaande in 't w.). of sceræp hing bá-njoe.

Onder den voet (getrapt Kédak (kahidak), of kan- of ondergehouden door d. tji k hing sikil. voet).

Onder de hand. Kétoempangan tangan.

Onder de bevelen van Kébawah paréntahé Toeden Resident. wan Rësidèn.

Onder bescherming van Hānā hing pangahoeb-
(of beschermd door) den bánné sang Rādjā, of ka-
Koning. hoebban, of karékså, hing
Rādjā.

Onder geleide van (bege- Kahiring sàkéhé pára pri-
leid door) al de (Jav.) jaji.
ambtenaren.

Onder begunstiging van Karékså, of kaling-alíngan
(begunstigd, bedekt door) hing pëtëng.
het duister.

Onder (te midden van) Moempéng, of tèngah-h-
't werk. tèngah gáwé.

Onder een menigte. Hawor of mó mòr go-
lóngan.

Onder de Chinezen gaan Loengå manggon hawor
wonen. wong Tjina.

Hij zat midden onder Loenggoh hawor toewan-
de heeren. toewan.

Hij ging midden on- Hamor lan dësékkan.
der 't gedrang.

Er is cude rijst onder de- Bérás hanjar hiki koewór-
ze nieuwe, (deze n. r. ran sing kawak, of hán-
is met o. vermengd, of ná momorránné sing ka-
er is haar mengsel ou- wak.
de).

Onder de soldaten gaan, Mélëboe, of mandjing
soldaat worden. soldadoe (sárádadoe).

Onder de verscheurende Padá-padá kéwan më-
dieren is de leeuw de mangså, singå kang ro-
sterkste. sá déwé.

- De trein ging voort onder 't luiden der klokken (d. gang v. d. trein was vergezeld van lui-den de kl.) Lakoeñé harak-arakkan kabarëngan ngoeñèkháké lontjèng-lontjèng.
- K. staat onder mij (in rang lager dan ik). K. hikoe pängisorkoe.
- Riep allen te zamen die Mëpakkáké sàkéhé wong onder hem staan. kéléréhánné, of sorránné.
- Leg een steen (neut) onder dien stijl. Tíjang, of sákâ, káhé hoe mpakkánå watoe.
- Schuif iets onder den poot van de tafel (*dat ze niet wiggele*). Schuif iets onder den Médjáné gandjéllánå.
- Zet iets onder dezen bloempot: zóó staat hij te laag. Pängaron pëtétan kíjé han-tjikkánå: këndèkkën mëngkéné.
- Leg een mat onder deze goederen. Barang hiki lémèkkánå lampit, of kéláså.
- Leg dezen zak er maar onder. Karœng hiki báhé lémèknå.
- Zet dit mandje onder 't bed. Wakœl hiki soesœpnå hing lóngan pætoeron.
- Zet een stut onder deze boom. Wit hiki toewakkánå, of tjoewakkánå.
- Toen gingen zij allen rondom den tijger staan. Bandjœr kábèh pádångroe-bœng hing matjan, of b. matjánné di-roebœng hing kábèh.

Sedert mijne jeugd is hier Wiwit dèk hakoe nom,
geen oorlog geweest. hora hānā prang hing
kéné.

Sedert zijne jeugd draagt Hawit nom, of noñómman,
hij dien talisman. moelā nganggo djimat
hikoe.

Sedert eergisteren heb Hawit dèk winginánné
ik niets gegeten. hakoe hora mangan hā-
på-hápå.

Sinds drie dagen houdt Télöeng díñā hiki hora lè-
het niet op met regenen rèn-lèrèn hoedan.
(deze drie dagen *enz*).

Té paard; te scheep. Noenggang djaran; noeng-
gang prahoe-kapal.

Té land; ter zee. Mětoe darat; mětoe sē-
gárå; of hānā hing *enz*.

Té viervoet (rennende). Tjongklángan.

Té huis; te Batavia. Hānā hing homah; hā-
nā hing Batawi.

De Resident van Kedoe Toewan Rësidèn hing Kë-
houdt zijn verblijf te Ma- doe hapädalémman hing
gelang. Magélang.

Té Soerabaja is een ríjks- Hing Soerabájå hānā pă-
scheeptimmerwerf. galangánné - kapal Goe-
bërmèn.

Té zeven uur kwam ik te Wantji, of wajah, djam
huis (op den tijd van z. pitoe hakoe moelih.
u. *enz*).

Té middernacht. Wantji, of wajah, tē-
ngah wëngi, of w. bë-
dög w., of w. b. dawa.

Ten oosten van het stad-	S à-wétánné kantor gëdë, <i>of</i> huis.
Te voet (te land) gaan.	Mëlakoe darat..
Te achter.	Kari; këtinggal.
Te slapen leggen.	Noeròkháké..
Te proeven geven.	Ngitjippáké.
Zich te (in 't) water be- geven.	Mëlëboe hing banjoe (hing kali <i>enz</i>).
<i>Id.</i> , er in springen.	Njëmplœng; njëgoer; ham- bjær <i>of</i> 'mbjær.
Tegen de deur leunen.	S èndèn lawang, <i>of</i> soe- -mèndé hing lw.
Tegen den muur aan staan (<i>op zich zelf</i>).	Mèpèt hing témbok.
Tegen den boom aan ge- drukt.	Dèmpèt hing hoewit.
Tegen den wind op.	Noengsöeng hangin.
Tegen den muur op gaan.	Ngrangsang pagér bâta.
Tegen den vijand op- trekken.	Ngoenggahi <i>of</i> ngloe- røeggi moengsöh.
Tegen de wet (afwijkend van).	Soelajâlan, <i>of</i> njoela- jañi hanggér-anggér; moerang sarak.
Tegen zijn verwachting.	Nglawani pämëtékké.
Tegen mijn zin (met tegen- zin) heb ik het gegeten.	Kélawan hélik holéhkoe ma- ngan.
Het is tegen mijn zin dat gjij 't paard verkocht hebt (het paard door u verkocht, behaagt mij niet).	Djaránné ko-hëdol, hakoe hora soedi.

Het staat mij tegen.	'Mbosunnaké hakoe.
Het stuít mij tegen de Hakoe hora kóloe.	
borst (Ik kan 't niet ingeslikt krijgen).	
Tegen donker; 't loopt Noempak péteng; wis tegen den avond.	n o e m p a k s ó r é , o f w é - n g i .
Tegen morgen.	Méngko hések.
Tegen de volgende maand.	Sasi ngarép.
Het loopt al tegen 12 uur.	W i s n g a r é p p á k é b é d ò e g , o f w . n g . w a n t j i b é d ò e g .
Tot morgen.	Toeméká méngko hések.
Tot gisteren toe.	Toeméká dèk wingi.
Tot over een jaar, tot Nganti tahoen ngarép. het aanstaande jaar.	T o t o v e r e e n j a a r , t o t N g a n t i t a h o e n n g a r é p .
Tot het einde toe.	Toetæg hing wékassan.
Tot in eeuwigheid.	Toetæg hing dëlahan, o f t è r ö e s h i n g a c h é r a t .
Tot aan den hoek.	Toeméká hing pòdjòk.
Tot op den top des bergs.	Toeméká poetjakké goe- nöeng, o f t . s á . p . g .
Tot aan de uiterste grens.	T è k a n o / t o e t æ g w a t è s s é pisan.
Tot aan huis.	Toetæg hing homah.
Tot (zoodat, werd, o f doen- de worden) groote vreug- de der kinderen.	Dadi, o f 'n dadékháké bangët hing këboengah- ánné botjah-botjah.
Tot generaal verheven.	Kadjoendjøeng dadi djén- dral.
Tot vijand verklaard.	Kapratélaháké moengsöh.

- Tot koning uitgeroepen. Kahoendangákké rádjå.
 De zakdoeken dienen Katjoeñé (saptangánné of tot vlaggen. stangánné) kang kĕg á-wé hoembœl-oembœl.
- Hij leende zijn hoed tot Topíñé di-siliháké kĕg á-wé, of miñangkå si-wær.
- Dit blad dient mij tot Gòdòng hiki dak-gáwé zonnescherm.
- Tot den dood verwezen Katétéppáké këñá hoekoem (bevestigd getroffen te worden door de doodstraf, of op hem is gevallen de uitspraak der doodstraf).
- Tot schreijens toe be-droefd. Sëdih nganti nangis.
- Tot den dood toe blijf ik Hakoe roemakët hing kó-aan u verbonden. wé nganti toemëkå hing pati.
- Blijf hier (wachten) tot Håna hínг kéné ngénté-dat hij wakker wordt. nána sà-tangíñé.
- Laat het daar maar staan Tinggällén håna 'ngkoeno tot het geheel op is. báhé sà-héntékké pisan of toemëkå sà-h. p.
- Gij zult uw schuld betalen Hoetangmoe kówé njahoer-tot den laatsten penning (tot de geheele aanzuivering). ráná toemëkå sà-poendátté, of t. sà-loenássé, pisan.
- Tot nu toe. Sápréné; ook toemëkå sà-hiki.

Zoo heb ik mijn vijand tot Mengkōno satroekoe dak-mijn vriend gemaakt. gáwé sádoeloerkoe, of sa-hoedarakoe, of mitrakoe.

De stad tot rust brén. Néentrém mák é négará. gen.

De stad is reeds tot rust. Négará wis téentrém, of rá-tá.

Ik leidde hem tot zijn va. Dak-hatérráké ménj a ng der. bapákñé.

Toen zeide hij tot mij. Bandjör toetör karo, of marang, of ménj a ng hakoe.

Tot mij sprak hij niet. Hakoe hora di-tjélatjóni.

Dit geld is tot, of voor, Wang hiki soem oer oep betaling van 't katoen. bajarránné djarit (djarik).

Tusschen de vouwen. Soem élá (of háná) hing lémpttan; — késlepít.

Tusschen de bladen van 't boek. Slémpit of késlepít hing késbétánné lajang.

Steek dit papiertje tus-schen die boeken in. Kértas kíjé sésélná hing boekoe-boekoe kóño.

Tusschen de palen van de pandopo. Hing sélánné, of hing long kángé sakáning pándezpá.

Die boompjes staan te wijd uit elkander: zet er nog tusschen in. Witwítan hikoe karangén; sésélláná máneh.

Tusschen (in de naauwte, snijding van) de kast en den muur. Hing páripittánné lë-mari lan témbok.

Tusschen (in de reet Hing rënggångé gëbjog.
of reten van) de plan-
ken van 't beschot.

Het verbond tusschen u Prædjandjéján né hakoe lan
en mij (van u en mij). kówé.

De liefde tusschen broe- Trësná tinrësnánné pårásá-
ders (het elkander lief- doelcer.,
hebben van br.).

De eensgezindheid tus- Sá-roedjoekké pårásatoe
schen (van) de vorsten wis gëmpal.

Tusschen heden en mor- Hing hantaráñé sahiki
gen. lan mëngko hések.

Tusschen de vijftig en Wëtárá sèkët hoetawá
zestig (omstreeks 50 sáwidak.
of 60).

Uit de hoogte. Téká hing doewær.

Demetalen en edele steenen Bângsá tostóssan sangká-
komen uit de bergen né hing djéro goenceng.
(hun herkomst is de b.).

Uit liefde en medelijden. Sangking trësná lan wë-
las.

Zet dat uit uw gedachten. Hikoe singkirná téká hing
kahélingannámoe (kahé-
língámoe).

Uit (in) een kopje drinken. Ngómbé hing tjangkir.

Uit het gezigt verdwijnen. Silém.

Zet die dingen waaraan men Sésandoengan káhé sing-
den voet stooten kan, uit gähná.
den weg.

- Uit het oog, uit het hart (niet Hořa katon, hora keling.
gezien, niet gedacht).
Uit eigen beweging. Karĕppé déwé.
Uit zijn aard hard. Pantjénne hatos.
Uit het hoofd opzeggen. Ngapalláké.
Zijn arm is uit het lid. Bahoeñé kóngsøl, of 'ndjé-
pat tĕkā hing gĕlittan.
De steen is uit den ring. Hinténné tjoplèk tĕkā
hing hali-så.
Den steen uit den ring Njòplokkáké hiaténné
nemen. tĕkā hali-ali.
De boom ligt uit den grond. Witté kásol.
Het plantje ligt uit den Witté kĕbĕdol.
grond.
De pitten uit de vruchten Njoeplikki kétjíkké of
doen. bëtónné, of hisínné woh.
Er komt bloed uit mijn Goesikoe gëtihën.
tandyleesch.
Er stroomt bloed uit Tatoené mili gëtih,
de wond.
Uit de scheede geraken. Kónœs.
De stad uit gaan. Mëtoe sëdjabañé négára,
of m. tĕkā hing n.
Uit de vergadering gaan, Mëtoe tĕkā hing păkoem-
of de vergad. verlaten. poellan, of níngg al pă-
koemp.
De draad is er uit. (de Lawéñé mëtoe.
naald).
De moed is er uit (het hart Hatíné hëntèk.
is op).

Dé kurk is er al uit (de Soempéllé wiš kěnā katja-flesch).	wis kěnā katja-bœt.
Iemand's oog uitsteken.	Njoebles matané wong.
De rekening komt uit.	Pangitoengé, of pāmidjírré tjòtjog.
Het boek is uit.	Lajangé wiš toetæg, of hæntèk.
Het licht, het vuur is uit.	Damarré, gëníné mati.
Zijn oog is uit.	Matané mólér.
Zijn endeldarm is uit.	Bollé mëtoe, of dòbol.
De breuk is uit.	Kondorré mëtoe.
De eendragt, de vrede is uit (verdwenen).	Roekoenné, tentrëmmé sir-nâ.
De twist, de oorlog, de brand is uit.	Toekárré, pérangé, gëníné wiš sirëp.
De school, de beraadslaging is uit ('t leeren, de beraadsl. is gedaan).	Wis lëbar sëkolah, wis lëbar hapirëmboeggan.
Dé kerk is uit (uiteengegaan, ten einde).	Grédjå wiš boobar, wiš lëbar gr.
Mijnheer is uit.	Toewánné loengå, of té-dak.
Ziek worden van te veel eten.	Dadi lärå déning kákéban (kákéjan) mangan.
Van koude bibberen.	'Ndròdog déning katissén.
Ik heb het van velen gehoord.	Holéhkoe ngroengoe wärtå sangking hakèh wong.
Van vier uur af.	Wiwit dèk djam papat.
Van den boom gevallen (van de vruchten enz.).	Roentöh, of röntog tékå hing hoewit.

*Idem (van wat niet aan den Trôâ tékå hing hoewit.
boom behoort).*

Van zijn kind gescheiden. Pisah lan hañakké.

Zij gaat niet van haar Hañakké hora katíng.
kind af (h. k. wordt niet gal.
verlaten).

Ver van den dijk. Hadoh lan tanggæl.

Van onderen, onderaan. Hing ngisor.

Van onder op. Wiwit, of tékå, hing
ngisor.

Het is een bevel van den Hikoe paréntâh é sang Râ-
koning. djå.

Hij komt van wege (ge- Tékâné kahoe toes sang
zonden door) den koning. Râdjå.

Deze ordening is van we- Prañâtâhiki hawitsângkå
ge (den wil of 't bevel dawoehé of kârsâne Djén-
van) den Generaal. dral.

Iemand van Samarang (die Wong hing Samarang.
te S. woont).

Ik kom van Nederland. Sangkakoe hing négârâ
Welandâ.

Dat komt van uw on- Hikoe hawit tékå koe-
voorzichtigheid. rang hati-atimoe.

Dat komt van (wordt Hikoe kagâwâ sangking
aangebragt van) de hard- hatóssé kajoc.
heid van 't hout.

Dat komt van zelf (is Hikoe sangking karéppé,
van zijn eigen wil, of of pantjénne, of watékké
natuur of aard). déwé, of hikoe kagâwâ
sangking p., of w. déwé.

- Het breekijzer staat vóór. Línggíssé hánâ hing ng a-
rëp
- Vóór de gevangenis is een Hing ngarëp pánne boe-
wacht. wèn hánâ wong djágâ.
- Dit is de wacht voor 't Hikoe kang bakal djágâ
stadhuis (bestemd). hing pákantórran négárâ.
- Zet het vóór de deur, en Dòkòkkën hing ng arëp,
niet er achter. of sàngarëppé, lawang,
hâdjâ hing sà boeríñé.
- Hij staat daar vóór u. Ngadëg hing ngarëp moe
koño.
- Ga eens vóór den spie- Madëppâ hing kâtjâ pâ-
gel staan. ngilon sápisan.
- Houd altijd mijne lessen Pitoetoerkoe of pawoelang-
voor oogen. koe hadëpnâ sálawássé.
- Als gj' t noorden vóór u Jèn kówé madëp ngalor.
hebt.
- Houd dien berg altijd regt Goenøeng hikoe tansah h a-
vóór u. dëpnâ bénér.
- Houd dat maar vóór u, Hikoe nëngnâ .of sídëm-
zwijg het maar. mén báhé.
- Houd dat maar voor ú, — Hikoe djoepoekkën, of hang-
houd (neem, gebruik) dat gònñén déwé báhé.
maar zelf.
- Hier is een brief voor u Hiki hánâ lajang kang ka-
(die u toekomt). doewé hing kówé, of
kang marang kówé.
- Deze brief is voor zijn Lajang hiki kang doewé:
zuster. sádoeloerré wadon, of
l. h. marang s. w.

- Dit is een geschenk voor Hiki hatoer-atœr, kang zijn heer. m a r a n g b ē n d a r a n ē.
- Dat eten is niet genoeg Pangan hikoo hora tjoekœp voor zes man (n.g. door di-pangan wong nē-zes man gegeten). n ē m.
- Dit katoen is niet genoeg Djarit hiki hora tjoekœp voor een beddelaken (*tot* di-gáwé sëpré sidji. een b. gemaakt).
- Een doren dient hun Hëri kang di-gáwé hë- voor naald (een d. dom. die gemaakt wordt tot n.).
- Voor schrijver kan ik hem Dak-gáwé djoeroe-toelis niet gebruiken (door mij hora kanggo. schrijver gemaakt, is hij niet te gebruiken).
- Voor aanvoerder is hij te Di-gáwé tëtindih, këtji- klein.
- Beschutten voor de hitte. Ngaling-alíngi, of majoengi tékå hing pañas.
- Bewaren voor bederf (dat Ngroematti hâdjå nganti het niet bederve).
- God beware ons voor de Allah moegå njíug kírnå, zonde (verwijder ons of ngé dòhnå hakoe té- van de z., doe ons de z. kå hing doså! ontgaan)!
- Wacht u voor dien man Wong hikoe singkírrå- (ontwijk d. m.). n å.
- Hij vreest voor zijn eigen Wajangánné déwé di-wé- schaduw. dè n i.

- Vlugten voor den vloed Mélajoe téká hing ban-
(vl. van d. vl., of d. vl. djir, of ngínggáttí ban-
ontvlugten). djir.
- Voor u heeft hij het ge- Kówé sing katóékòk háké.
kocht.
- Voor u is hij gestorven Holéhé mati harép mikó-
(zijn st. wilde u voordeel lèháké, of njalaméttá
of heil aanbrengen, of gij káké kówé, of kówé kang
werdt bedoeld enz.) di·poerih sélamétté
holéhé nglakòñi pati.
- Voor u is al dat schoons Kówé kang katjawíssan
bereid. pěpěnčddan hiki kábéh.
- Het is maar voor de grap Hikoe mèng dolannan, of
(maar spel, m. lagchen). gëgoejon, báhé.
- Het is maar voor behulp Hikoe mèng tambal-hoe-
(een noodlap). tøh.
- Voor mij is het niet lang Di-gáwé hing hakoe,
genoeg. koerang dàwâ.
- Voor mij is er niets bij (ik Hakoe hora doewé pán-
heb geen aandeel, of mij doemman, of hakoe hora
is niet toegedeeld). kahédoemman.
- Ik geef u dit geld voor Kówé dak-wébi doewit hi-
betaling van oude schuld. ki soemoerøp pambá-
járré hoetang lawas.
- Voor (de kosten van) 't Soemoerøp wragáddé 'ng-
onderhoud van mijn zoon goematéñi hañakkoe la-
ñang.
- Al die moeite die hij maakt Sákéhé kangéllan kang di-
(bedrijft), is voor (d. lakóni hikoe, soemoerøp
w. z. acht hij) zijn ver- røp këboengahánné.
maak.

Ontvang dezen diamant Híntén hiki tampañána,
voor (dien rekenende soem oerœp pámëtoené
voor) de opbrengsten van boemimoe.
uwen grond.

Waarvoor is dat geld? Wang hikoe mahoe soe-
m o e r œ p hâpå, of s o e-
r œ p p é hâpå?

Dit is voor (de vergelding Hiki pámässé, of h.
van) uwe vlijt. s o e m o e r œ p pámässé srëgëpmoe.

Dit poeder is voor (dient Boebækkan kíjé miñangkå-
tot) blanketsel: páhès, of wëdak.

Voor niet, zonder beta- Tanpå·bajarřan; báhé·báhé.
ling.

Voor niet, te vergeefs. Tanpå gáwé; tanpå goená.

Voor niet, zonder doel. Tanpå soerœp.

Vóór het výf uur sloeg, Sà-doe r o e ngé moení djam
was ik al op. limå, hakoe wis tangi.

Twee en twee is vier. 131. Loro 'm b è k (k a m b i)
loro, dadi papat.

Geef hem geld of rijst (één Wèháná doewit hoe tåwå
van beiden). bëras, salah sidji.

Geef hem zijn zin of (zoo Hoëdjanën. (of toeroettå-
niet,) jaag hem weg. ná sãkarëppé, of wèháná
sák.), jèn hora, toendoengén.

Is dit goud of koper? Hâpå hiki mas, hâpå koe-
níngan?

- Gaat gij uit, of blijft gij Håpå kówé loengå, håp å
te huis? hånå hing homah ('nå
ngomah)?
- Wilt gij o f niet? Gélém håp å (of tah) ho-
ra? ook enk.: gélém hora?
- Onderzoek of hij schuld. Pariksañåna salah lan ho-
heeft o f niet, zijn schuld ráñó.
of onschuld.
- Dat hangt er van af, of Hikoe måwå-måwå wis pa-
mijne waren al van de joe lan doeroengé da-
band zijn o f nog-niet. gangakoe.
- Hetzij ik honger heb o f Hakoe ngélíhå (ngélíjå),
niet. horahå.
- Of er menschen zijn o f Hånhå, hora hånhå wong
niet.
- Ik wil weten o f de zon al Hakoe harçp wérøeh mëñå-
op is. wå wis palçiek, o f wis
bjar; o f srëngéngé më-
nåwå wis mëtoe.
- Vraag hem of hij ziek is. Takonnåna mëñåwå, o f
håp å, lårå hawåkké.
- Waart gij niet verschrikt? Håpå kówé hora kágèt?
— Of ik verschrikt was! — Kágèt, håp å mánèh!
- Mijn paard is óók wit. Djarankoe jå poetih.
- Er is ook zwart aan. Hånå hirëngé hoe g å.
- Is het ook wit, het is toch
geen schimmel. Dadíj å poetih, o f enk. poe-
tíh å, jå doedoe dawoek.
- Wat is de jongen spoedig
terug! — Het is ook Gélis témén baliné botjah
niet ver. hikoe! — Wong hora
hadoh.

Dø kinderen schreiden óók Hanakké pådā miloe (mè;
 (mede) loe), of hanglœd, na-
 ngis, of m. n. hoegå.

Zijn reispas was óók (mede Lajangé pas katæt hilang.
 geraakt) weg (*met andere
 zaken*).

Oesters lust hij óók niet. Tirém já hora dojan.
 Dan verslapen zij zich bei- Dadi pådā kélmpónné.
 den evenzeer.

Zóó is het toch niet goed. Měngkéné já hora bětjik.
 Nu is hij toch heenge- Sähiki těkå loengå hoe-
 gaan! gå!

De lucht is dik bewolkt; Měndoengé kanděl; sámó-
 toch regent het niet nō hikoe hora nganti
 (komt het niet tot re- hoedan.
 gen).

Laat mij toch alleen! Hakoe tinggallén déwé tâ!
 Al heb ik tegen u misdaan, Sänadjan hakoe këloepoet-
 haat mij toch niet. tan hámbék kowé, na-
 ning, of héwå sámó-
 nō kowé hâdjå nganti
 sëngit hámbék hakoe.

Zeg hem dat ik hem (zijn Warahén jèn dak harëp-
 komst) verwacht. arëp tékáné.

Zeg hem dat hij wachte. Konnén ngëntèni.

Het is goed dat gjij de Prajogå kowé djágå.
 wacht houdt.

Het is goed dat hij het Prajogå wis di-símpén.
 geborgen heeft.

Het is noodig dat ik nu Hakoe pérloe toeroe sähiki.
 slapen ga.

Het is noodig dat ik u Kówé pérloe dak-kóngkon.
uitzend.

Het is noodig dat die mu- Témbok káhé pérloe di-wé-
ren gewit worden. dakki.

Het is noodig dat hier Pérloe háná wong djágá
wakers zijn. hing kéné.

Och, dat alle menschen Moeg å tå wong kábèh pâ-
in God geloofden! dâ prätjájáhá hing Goes-
ti Allah!

Ik hoop dat (opdat) hij Pängarëp-arëpkoe soepájå
van zijn dwaling terug- ngoendoerránå tékå hing
kome. këblíngërré

Ik houd het er voor dat Pängrasakoe, wis hora kë-
er geen hoop meer op ná di-harëp-arëp.
is (het niet meer kan ge-
hoopt worden).

Regel het zóó dat ze te- Harah-arabén, pádâ barëng-
gelijk aankomen (beoog ánå (eigl. barëngannå)
dat gelijktijdig zij hun tékáñé.
zankomst).

Sluit het goed digt, dat Toetoepjánå, of hínëbbén
(tot) hij er niet uit kan. of rapétnå, of koentjíñén,
sing koekæh, ngantíjå hora biså mëtoe.

Wees voorzichtig dat gjí Di-ngati-atí, hâdjå ngan-
niet vallet. ti tibå.

Hij heeft gelopen dat hij Pélajoené nganti hëntèk
buiten adem is, — dat hambékkánné, — ngan-
hij hijgt. ti mënggèh-mënggèh.

Het is zoo lang dat het Dawáñé nganti nòtòg hing
tegen het deksel stoot. toetœp.

- Dat gjij het huis alleen laat, Hora pintér kówé déñé
is niet verstandig van u těkā ninggal déwé ho-
(n. verst. gjij dat, *of* want, máhé.
wel hoe! l. a. 't h.).
- Dat er heden geen markt Hora hañáné pasar hing
is, maakt het zeer moei- sà-diñá hiki, makéwoehi
jelijk ('t niet zijn van bañgët.
m. op dezen dag *enz.*).
- Dat gjij het uwen heer niet 'Nggonmoe hora matœr hing
gezegd hebt, verwondert bëndaramoe, hikoe 'ng-
mij (uw niet zeggen aan goemœnnáké hakoe.
u. h. *enz.*).
- Wasch het tot dat het ge- Koembahén toe měká sà-
beel schoon is. rèsikké pisan.
- Berg het weg eer de schurk Sínpennén sà - doer oe ngé
hier komt. gëntóné mréné .
- Ga niet weg voordat gjij Hâdjâ loengâ jèn doe-
geld ontvangen hebt (als rœng tâmpå doewit.
nog niet *enz.*).
- Het is zoo lang als breed. Pâdâ dawáñé, *of* dawáñé
pâdâ; lan hambáñé.
- Hij heeft een kop als een Hëndássé kâjâ këbo.
buffel (zijn k. is als een b.).
- Hij loopt (snel) als een Pëlajoené rikat kâjâ mën-
hert. djangan.
- Hij (zijn kleur) is zoo zwart Roepáñé hirëng kâjâ mang-
als iukt. si.
- Een schuitje, kano, als een Djoekœng. sâtjangkok - sa-
kastañjedop. rangan.
- Hij ziet er uit, heeft een Roepáñé, *ook* sawangánné,
gedaante, als een tijger. kâjâ matjan.

Het is als of hier een Kājā-kājā hing kéné ka-dief geweest (gekomen) tēkañan maling.
is.

Hij doet als of hij de heer Prätíngkáhé p̄rasasatda-ware. di bēndārā.

Mijn keel is als toegestopt. Gorokkakoe kājā kapé-pēttā.

Dat is zoo goed als ste- Hikoe pr̄asasat wong njò-len (z. g. a. of iemand long.
steelt.)

Hij ziet er uit als of hij Sēmoené kājā, of mèm-bedroefd was. p̄er kājā sēdih.

Die stoel is even hoog Koersi káhé doewoerré pa-al s de tafel. pak lan médjáñé.

Mijn zoon is al even knap Hañakkoe prigällé wis pa-al ik. pak, of pådā, lan hakoe.

Schik het zoo als gjij wilt. Tatañén, of rékañanā, hing sà-karépmoe.

Laat het gaan zoo als het Mélakoewā, of toemíndák-kan. kā, hing sà-bisáné.

Neem het zoo als het valt. Tampananā hing sà-tibá-né of hing sàsida-sidáñé.

Maak het zoo stevig als Koekoehnā hing sà-bisa-bisá-gij kunt. moe.

Maak het zoo wit als het Poetihnā hing sà-holéh-kan (als de ingredienten oléhé. enz. toelaten).

Idem (als de aard van 't voor-werp toelaat). Poetihnā hing sà-bisa-bisá-né.

Zoo niet morgen, dan Loepoetté mëngko hé-
overnorgen ('t missen van sœk, hëmbèn.

m., ov.-m., d. i. als 't mist

m. enz.).

Zoo niet storm, dan krij- Loepoetté prahárâ, mës-
gen toch zwaren regen. ti hoëdan dërës.

Een van beiden moet Loepoetté doewitmoe,
ik hebben, uw geld of hoëmoermoe dak-djalœk.
uw leven.

Als uw werk af is, kunt gij Jèn, of, sämångså wis toe-
rusten. tœg gawémoe, hólèh baso.

Als er tijd is, zullen ze ko- Jèn of mënèk (nèk) lëgå
men. (dangan, kòbér), bakal, of
mësli pâdå mårå.

Als er beterschap (zijner sämångså wis hânå titiggé
ziekte) zal zijn, zal ik hem (majárré, mëndáñé, hén-
hier (-heen) nooden. téngé) laráñé, bakal dak-
hoendang, of dak-hatoerri
mréñé.

Als 't arme kind den weg. Mësakkáké 'botjah hikoe:
maar vindt (ongelukkig mënåwå hora nëmoe
dat kind ! misschien vindt dalánné.
het den weg niet).

Als er maar niets breekt! 'Mbok hâdjâ hânå pëtjah!

Als er maar genoeg is, Hangger njoekoeppi, kó-
krijgt gij ook. wé mësti hólèh hoegå.

Als hij goed werkt, zal hij Hangger bëtjik, of nëmën,
't hier goed hebben (aan- pänggaráppé gawé, mësli
genaam krijgen). bakal hólèh hénak hânå
hing kéné.

Een poging om vrede te Pängaräh gáwé roekoen.
maken.

Ik onthoud hem zijn be- Holèhkoë mětat păkarëp-
geerte, om zijn geluk te pánné moerih noeloes-
bevorderen. sáké, of moewoehi kësla-
mëttanné.

De kinderen worden in Botjah-botjaḥ pådā kapér-
den band gohouden om di kapoerih toemannā
hen gewend te maken hing këbëtjíkkan.
aan het goede (be-
doeld gewend te zijn
enz.).

Ik breng dezen zak medo Kampil hiki dak-gáwá kë-
om er het geld in te gáwé madahi doewitté.
doen.

Ik heb het hem niet gezegd Hora dak-wärtani, soep à-
om hem niet te doen jü hâdjâ nganti kágèt.
.schrikken (opdat niet tot
schr).

Ik blijf hier om hem op te Hakoe hânâ hing kéné ba-
wachten. kal ngadang tékáñé.

Het is hier levendiger dan Rámé hing kéné kar o hing
in mijn dorp. désákoe.

Wat is duurzamer, zijde of Håwèt hëndi: soetrâ kar o
katoen? djarit kapas?

De weg is te steil dan Dalan moenggah sëmoño;
dat ik dien zou kun- hakoe městi hora bisâ
nen gaan (een weg zoo ngambah, of nglakòni.
steil; ik zal niet kun-
nen gaan).

Opstaan kan hij niet: hoe Mélakoe máñéh jèn biså-
zou hij dan kunnen
loopen (lopen te meer
als zou kunnen: opstaan
maar kan hij niet)!

Een zuigeling kan zij niet Botjah hoemær limang tahœn
dragen, hoe dan een jongen van vijf jaar!

Een koe eet dat niet op: Hådjå sing wëdœs: săna-
laat staan een geit.

Ik heb de goederen nog niet gezonden; want ze zijn nog niet afgeladen:

bå: tangi báhé hora bi-
så.

máñéh, jèñ kélarrå 'ng-

géndong: sănadjan pásroe-

son báhé, hora-kélar.

Barángé doerœng dak-kirim-
máké: móeláñé mëng-
kóñq, hawit doerœng
soedah, of b. d. d. k.,
wong doer. s.

De kar met (die laadt) het goed, is halverweg blijven steken; want (omdat) de voerman (die ze voert,) is gevallen en heeft zijn been gebroken.

Tjikar kang mómot bar-
rángé, kandég hånå hing
tëngah dalan; kang má-
wå, of hamärgå, kang
nglakokháké tibå poe-
teng, of pëpës, sikillé.

De gewassen verdorren doordien 't niet regent

Tétandoerran, of tañém-
toewéh, pádå halœm
hamärgå hora hoedan.

Omdat (dewijl enz.) het tegenwoordig elken dag regent, (daarom) stel ik mijne reis maar uit.

Saréh né sahiki sabén
diñå hoedan, móeláñé
loengakoe dak-hoendœr-
ráké báhé.

Zoowel ijzer als koper Wesi lan tembågå kēnā
 kan gesmolten worden di-lébær karo-karóné.
 (ij. en k. kunnen gesm.
 w. alle beiden).

Hij heeft noch vijanden Hora doewé satroe, hora
 noch vrienden (heeft doewé sadoeler, of prä-
 geen v., heeft geen vr.). sañakkan.

Rijkdom noch groetheid Doedoe kësoegibán, doe-
 maakt u bij God aange- doe këloehoerran, kang
 naam. narimakháké kowé hing
 Allah.

N.B. De volzinnen, in cursief gedrukt, zijn in Krâmâ
 of Madyâ gesteld.

GESPREKKEN.

Met een Lastdrager.

Vriend! zijt gij lastdrager? Man (terkor! r. paman,
 oom)! hâpâ kowé wong
 boedjang?

Neen, Mijnheer! ik ben lind- Bòlén, Toewan! koelâ pceñi-
 bouwer. lâ tijang tñi.

Nu, maar gij kunt toch wel Ja wis, nanging kowé ja
 die koffertjes voor mij bisâ mikœl kòpòrkoe hi-
 dragen, niet waar? ki, hora?

Neen, Mijnheer! 't is al avond; Lòlén, Toewan! simpæn èòn-
 ik moet naar huis; mijn lén; koelâ pérloe mantæk;
 huis is ver in 't desaland. gríjâ koelâ tèbih wònlen
 hing paðoesoenhan.

Maar wie zal mijn goed Nanging sápâ sing bakal
 dan dragen? mikœl barangkoe?

Dear komt een lastdrager Poenukō wontēn boedjang drêng.

aan.

Zoo, ik dank u.

Měngkoño! pāñčrimakoe.

Ja.

Hínggih.

Vriend! neem die koffers eens op, en breng ze mij na.

Man! kòpor hiki tjobå djoendjoengén, tœtnå hakoe.

Neen, Mijnh.! 't is al over tweeën; ik ben vermoeid.

Bòlēn, Toewan! sampoen langkœn djam kalih; koelâ poenikâ sajah.

Ik zal u goed betalen; zeg hoeveel gij vraagt.

Kówé bakal dak-bajar sing bëtjik; toetderrå, kówé 'ndjalœk pirå?

Neen.

Bòlēn.

Dat is raar volk hier! — Boomwachter! hoe is dat met dat volk?

Bângså háñèh hâna hing kéñé! — Hoepas! kâprije tâ moenggœh bângså hiki?

Ja, Mijnh.! 't is moeijelijk, nietweeën menschen te vinden die goedereu willen dragen.

Hínggik, Toewin! sãmângsû sampoen langkœn; djam kılıh, hángèl manggik. Tíang hingkang jveræn ny'rembat barang.

Wat doen die lastdragers dan na tweeën?

Déñé wong boedjang hikoe pâlâ gâwé hâpâ, jèn wi liwat djam loro.

Dan gaan ze voor hun verdiend geld opium schuiven en daarna uitslapen (sappen tot verzadiging), of ze gaan het verspelen.

Ladjèng blandjañipœn dipœn-damél madatti (njè:èt), noentén tilé: n ngantos toe-wœk, hostaci blandjañipœn wakoe dipœn-telasakèn kë-lajan lo'han (dolan, maïn).

Is er dan geen middel op, Hāpā hora hānā rékáñé om iemand te krijgen (te ngoléháké wong sidji? doen krijgen)?

Mischien, Mijnheer! — Wacht Mēñawi, Toewan! — Máng-ik zal deser man nog eens ké, koelā waráhé sápisan aanspreken.

Kom, vriend! help dien heer Hajo, kang (verk. v. kakang, eig. ouder broeder)! 'ndikā toelaeng lå tēng toe-wánné.

Ik heb geen tijd: mijn buurman is dood: ik moet medegaan om hem te begraven. Bòlén kòbér koelā: tānggā koelā pèdjah: koelā kědah toemæt mènddém.

Och, die buurman zal wel begraven komen, al zijt gij er niet bij. Hajo! tanggáñé nikoe bádé sijos kăpènddém hoegå, daddoso 'ndikā bòlén toemæt.

Waar moet Mijnheer wezen? Toewan tíndak daténg poendi?

Op K. . . . Ménjang K. . . .

O, dat is te ver: drie palen! O, poenikā kélëbíhen: ngantos tigang pal!

Neen, zoo ver is het niet: 't is maar ruim twee palen. — Welnu, hoeveel loon vraagt ge? Hora nganti sámōño: moeng rong pal loewih sálitik. — Hajo, kówé 'ndjalék bajarran pirá?

Wat zijn die koffers zwaar! — Te zwaar voor één man. Habot témén kòpòr hikoe! — Kabottén jèn wong sidji.

Zij wegen juist veertig katí's. — Gij kunt ze wel op den nek dragen. Habotté patang poeléh katí bénér. — Wis kéná báhé ko-panggoel.

*Neen, Mijnheer! ze zijt te Bolēn, Toewan, poenikā· ka-
zwaar: het lukt niet.* wrallēn: bōtēn kēnging.

Roep dan een makker, vriend! 'Ndičā ngoendang kānljā,kang!

Nu zijt gij met uw twee- Sāhiki kowé wong loro:
en: kom, neemt nu maar hajo, 'ndjoendjōeng báhé.
op.

*Wij hebben geen draagstok Bolēn 'mbéklā rēmbattan.
bij ons.*

Daar ligt een stuk bamboe: Nikoe hōnlēn dēling sātoegēl:
gebruik dàl maar. nikoe mawon 'ndikā-hēnggē.

Hoeveel geeft Mijnheer? Toewan maríngi píntēn?

Ik geef een halve guldēn. Hakoe ngoewéhì sāsoekoe
(of sāhoekoe, soekoe).

*Neen, voor zoo weinig willen Bolēn, jèn sālitik sāmantēn,
we niet.* koelā bōlēn poerēn.

Hoeveel vraagt gij dan? Kowé 'ndjalök pirā?

*Als Mijnheer geen anderhalve Jén Toewan bōtēn miríngi ti-
gulden geeft, gaat het niet door.* gang sēkā, bōtēn sijos.

Wel, hoe duur! kom, kom! Lo, larang tēmēn! Hārā
dat is spotvragen. — Ik tā, hikoe pāndjalök gē-
zal u drie kwartjes ge-
ven: dat is meer dan goejón. Kowé dak-wéhi
billijk. tēlēng tálēn: hikoe wis
kēliwat tēkā patēt.

Vriend! leen mij nu mes eens: Dik (verk. v. hadik, jonger
ik zal dit stuk bamboe tot broeder)! koelā 'ndikā-sam-
een draagstok snijden. boetti koedi 'ndikā sākē-
dāp: dēling nikoe koelā
kēlókké kēdamēl rēmbat-
tan.

Hak het maar zoo door, en 'Ndikå ketok mèkòlèn mawon,
besvijd het dan wat. ladjëng di-hòngòl-òngòttànd
sawé lawis.

Komaan, nu opgenomen: ik Hajo, sàhiki di-djoen-
heb al te lang moeten djoengå: wis kesoewèn
wachten. holéhkoe ngéntèni.

Neem dit pakje ook nog Boentél kijé já tjangkingéh.
aan de hand mede.

Heeft (brengt mede) Mijnheer Toewan poenäpå 'mbéktå ba-
nog meer goederen? rang (dandóssan) malih?

Ja, die zijn nog achterge- Hijå, hisih kari: hánå má-
bleven: er zijn nog kis- nèh pét, kas, pétén, kran-
ten, pakkisten, kistjes, djang, békakas homah,
pakmanden, meubelen sápánoenggallánné.
enz.

Dat wil ik alles voor mijnheer Koelå hadjëng nyémbattakén
dragen. Toewan poenikå sädåjå.

Dat wil ik wel gelooven. Hikoe hakoe ngandél. — Di-
— Voorzichtig maar dat ngati-atí báhé kopórré
de koffers niet tegen dien hâdjå nganti késénggol
paal stooten: er is breek- hing sákå (tijang, tjakak)
bare waar in. káhé: hánå hisiné barang
gétas.

Houdt ze ook niet scheef: Hâdjå ko-miringáké hoe-
't goed is maar los ge- gá: lónggar báhé holéhé
pakt. nglébòkháké barángé.

Zet ze zachtjes neér, daar Sélèhnå di-halon-alon, hánå
in de voorgalerij. hing gladri (galdri)
ngarép koño.

Ik ga geld halen.

Hakoe loengå hámèk doe-
wit.

Hier is uw loon. Hiki hāpā bajarramoë.
 Geef ons als 't u belieft, Mēnawi parēng, koelā sām-
 kleingeld. péjan - paríngi jātrā pē-
 ljah.

Wij verzoeken ook nog om Koelā njoewoen djadjān ma-
 een fooitje (snoepgeld). lih.

Maakt maar gauw dat ge Di-gēlis báhé loengahā: wis
 wegkomt: 't is genoeg tjoekoeprāmoño.

zoo.

Om zich aan een praauw te
 laten aanzetten.

Vriend! kan ik hier een Sañak! hāpā hólèh njéwā
 overvaarschuitje huren? tambangan hing kéné?

Ja wel. Waar moet Mijnheer Hangsal. Toewan tindak da-
 heen? tēng poendi!

Naar de praauw die daar Mēnjang hing prahoe kang
 ginds aan de punt van laboe hāna hing hoe-
 't eiland voor anker djoengé poelo koño.
 ligt.

Hier is mijn kano; stap maar Poenika djoekœng koelā, soc-
 in, als 't u belieft. mānggā, sāmpéjan mínggah
 kémawon.

Wat is uw kano klein en Djoekœngmoe tjilik lan tjí-
 smal! Het lijkt wel een jaet tēmən! Mēmpér kā-
 notedop. Is er geen an- ja tjangkok sarangan.
 dere? Hāpā hora hāna líjá-
 né?

*Neen, Mijnheer! allen sijn Bòlèn wònlèn, Toewan! sàdá-
uit visschen.* ja dipæn-bèktå mèndèt hoe
lam.

Dat is naar! Zal het niet Noesaháké témén! Hápá
omalaan? hora 'nggélémpong?

*Neen, Mijnheer! wees maar Bòlèn, Toewan! sámpejan di-
gerust!* pæn-sékéljá hing galih kér-
máwon.

*Ga maar plat op die vloering Sámpejan piñarak hing ngan-
zitten, en goed in 't midden, dap hing galar poenikå,
dat het schuilje in even- hing tengah 'rës, djoe-
wigl blijve. koengipoen sagéddå tímhang.*

Laat mij toch niet verdri- Hådjá tå hakoe ko-kélém-
ken. máké.

*Och, Mijnheer! 't is daar Ah, Toewan! bòlèn lèbèt hing
niet diep, en de grond is ngrikoe, kalijan dasarri-
zand, geen modderklei. paen wèlli, déué lèmpaeng.*

Ài is het ondiep, ik wil Dadíjá tjèlèk, hakoe hora
toch ook niet gaarne démén kélèpèh (kélèprèh)
nat worden van zeewater bañjoe hasin.
(zout w)

*Moet Mijnheer met die Toewan poenâpå bádé lindak
praauw reisen?* kalih bahitå poenikå?

Ja. Hijå.

*Heeft Mijnheer ze aangehuurd, Poenâpå Toewan-séwå, poe-
of vaart Mijnheer maar nâpå noempang, of noe-
mede?* næl, kér máwon?

Ik vaar maar mede. Mœng noempang báhé.

Waar is de reis heen? Tindak datèng poendi?

Naar P. . . . Mënjang P. . . .

Hoeveel is het vaargeld?

Vier gulden.

Dat is niet veel.

Wat zijn de golven hier
groot!

Dat is de vloed die opkomt.

— *Blijf maar stil zitten*
(beweeg u maar niet).

Gij moet het schuitje niet
zoo laten wiegelen.

Wees maar niet ongerust.

Waarom gaat ge niet regt
op de praauw aan?

Ook regt legen de golven op
te varen.

Als we schuin opgaan, dan
slaat de kano om.

Wees voorzichtig bij 't aan-
leggen.

Langzaam!

Houd het touw niet te stijf
vast: laat het eerst wat
glippen.

Nog niet opstaan, Mijnheer! Sámpœ,
ngadëg roemíjin,
Toewan!

Hoemballannipœn pinten?

Patang roepíjah, of rong
réjal.

Poenikâ bòlén katah.

Hómbakké gédé témén hâ-
nâ hing kéné!

Poenikâ rob hingkang dateng

(of pasangipœn sëgantén).
— Sámpéjan sampœn kóbèt
kémawon.

Hâdjâ sámoño 'nggójangá-
ké ('mbandølláké) djoe-
koengé.

Sámpéjan sampœn soemélang
(koewatos).

Jágéné hora 'ndjoedjæg bë-
nér (këntjéng) hing pra-
hoeñé?

Poenikâ kadjengipœn bádé ma-
lung lérés dateng hómbak.

Jén ngantjas lampahipœn, djoe-
koengipœn 'nggélémpong.

Di-ngati-atí hóléhmoe ngam-
pirráké, of ngrampittáké.

Di-halon-alon!

Talíñé hâdjâ ko-koekoehi:
hoeloerrâna satit k disik.

- Nu kan Mijnheer aan boord Sapoēnikā hangsal Toewan gaan.* mínggak.
Daar is uwe betaling. Hiki bajarramoe.
Goede reis, Mijnheer! Toewan koel&haloverri uiloe-djēng (soegēng) hing lam-pah (tindak), hínggih!
Ik dank u. Páñarimakoe.
-

Met een Timmerman en Meubelmaker.

- Hebt gij meubelen te koop?* Hápå kówé kanggónnan békakas homah kang didol?
Ja wel, Mijnheer! wat voor meubelen wilt gij? nápå sámpéjan kärå?
Kasten, tafels, stoelen, rustbanken, waschtafeltjes, ledekanten. Lamari (almari), médjà, kœrsi (karòssi), kantil (bangkoe), médjà rahœp, pătoeron.
Wil Mijnheer een hangkast? Toewan poenápå kärå lamari tjantéllan?
Ronde of vierkante tafels? Médjà boendér poenápå hingkang pësagi?
Armstoelen of stoelen zonder armleuningen? Kœrsi palang poenápå kœrsi hèstri?
Wat is dit voor een kast? Hiki lamari hápå?
Een bordekast. Pceñikå lamari tæk.
Ik heb dwergkastjes, halfslag-en volslagen kasten. Koel& 'nggadahi lamari kòdòk, lamari tanggèl hoe-lawi lamari hagèng.

Hebt gij kapstokken en Hapa kowé doewé tjantéllan
handdoekrekjes?

sandangan lan sampírran
saptangan (rak-handdoek)?

Dit is geen kapstok; 't is Hiki doedoe tjantéllan: hi-
een kleêrenrek.

ki sampírran (gawangan)
djarit.

Deze kapstok heeft maar Tjantéllan hiki moeng sá-
aan één kant knoppen. sisih hana tjantéllé.

Al uw goed is op de koop Barangmoe kódèn kábèh.
gemaakt.

In gindech huis staan betere Hing gríjå ngrikd wónlén hing-
zaken. kang sáhé.

Laat eens zien. Dak-délengé.

Dit alles is voor goed gemaakt Poeñiká hánggén sádajá.
(gebruikgoed).

Bestelwerk dat afgesprongen is. Wélingan hingkang wándé.

Deze kast ziet er goed uit. Lamari hiki bétjik roepáne.

Van die andere is het linker Sidjíné hikoe blabággé la-
deurpaneel gebarsten. wang kang kiwa bëntèt.

Al het hout is gekrompen. Kajoëné mëngkérét (moeng-
krét) kábèh.

Zij is gemaakt van hout Kang di-gáwé kajoe kang
dat nog nat was. hisih télés.

Waarom laat gij uw hout Kajoemoë jágéne hora di-
niet eerst goed droogen? garingáké sing némén
disik?

Dat komt soms door de haast, Poeñiká térkudang humärgi
Mijnheer! késésá, Toewan!

Is het ook niet dikwijls te Rak hoegá kérép ngarañi
veel moeite? kangéllan?

Hoe maakt men dat het Kajoe kang di-pépé hikoe hout in de zon niet krom wordt, — niet trekt? di - poerih hadjā ngan-
wordt, — niet trekt? ti bengkok, — ngoelèt, — rékâné këprije?

Daartoe wordt het tusschen klemmen gezet. Jèn dipæn-poerih mëkalen,
dipæn-gapit.

Hier is spint aan. Hikoe hâna kajoené poetih
(kajoeñé nom).

Dat wordt spoedig van den houtworm opgegeten. Hikoe hénggal di-pangan
boebæk.

De haakjes van 't achter- schot moesten van bin- Ganlóllé blabag hing boe-
nen zitten. ri bëñerré hâna hing djë-
ro.

De sloten zijn ook al op Koentjíné (sélótté) hoega de koop gemaakt. barang kódèn.

Die kunnen met een krom- men spijker geopend worden. Këna di-boekak nganggo
pakoe tékœk.

Hier is een kastje met pilaar- tjes aan de zijden. Poenikâ lamari sëkónjar.

Wat zit dat los in elkan- der! Lòbòk (lòdòk) témén pa-
sangé hikoe.

De pennen wiggelen. Patékké hoglak-aglik.

En zulk een kastje is las- tig: de deuren kunnen niet wijd opengezet wor- den. Karo déné lamari mëngkó-
ño hikoe héwoeh: lawángé hora këna di-hëblaggá-
ké.

Dat is een leelijke tafel ! Gròboh témén médjå hiki ! Vol gaten die gestopt zijn. Wérâtâ nganggo growak
kang kadëmpoellan.

Dat model van rustbanken **Hora hapik dapoerré kan-**
is niet mooi. **til hiki:**

Mij bevalt het niet. **Hakoe hora dämén.**

Hebt gij ook een toilet? **Hápá kówé doewé pëtèn**
pëmahéssan (pahéssan)?

Neen, Mijnheer! dat moet Bò'ën gadah, Toewan! poenii-
besteld worden. **kå këdah maci mëling.**

En dan moet gij zelf het srie- **Poenápá malih këdah sámpe-**
gellje koopen: daar heb ik jan pijambak hingkang
geen versland van. **noembastíngallánnipaen:poe-**
níkå koelå bòtèn ngärtos.

Nu, dan koop ik er liever **Jèn mëngkóño, hakoe ha-**
een dat gereed is, in **ngær toekoe kang wis**
den winkel. **dadi, hånå hing toko.**

Het vlechtwerk in die stoelen is te wijd. **Hañammánné kërsi kíjé**
karangén (këharangén).

De rotan is te bros. **Pëndjálinné gëtas.**

Gij moet mij een dozijn maken met leêren kussens met koperen spijkertjes. **Hakoe gawèknå sălosin**
kang nganggo bantallan hoelës wëloelang (loe-
lang) lan pakoe koe-níngan.

Wat voor hout verkiest Mijn-heer! Sånd-, njumplæng- of nängkahout? **Kaojëng poenápá; & Toewan kär-så? Poenápá kadjëng så-nå, poenápá njumplæng, hoctawi nängkå?**

De voorste pooten moeten van gedraaid hout zijn, de armleuningen uit één stuk, en de ruggen naar achter overgebogen. **Sikillé ngarëp boeboettå, palángé ngirasså, gëgér-ré di-gawéjå dangak.**

Van dit ledekant zijn de Pātoeron hiki tijángé këtji-stijlen te dun. likkén.

Hier heb ik een ander dat mooijer is; maar daar zijn nog geen onderlagen en hemel bij.

Ngriki wòntèn malih hingkang sáhé; nanging dèrèng wòntèn dasar of dalikå, lan langil-tannipæn (ram-léndañipæn).

Maak er mij een met bloemwerk aan het hoofd- en 't voeteneinde, niet met regt hekwerk.

Gawèknå sidji kang nganggo këmbangan hing pagerré hoelon-oelon lan dagan, hâdjå nganggo roedji.

Maak het vooral stevig.

Mërlòknå moerih santosá-né, of sing pérloë hólhé santosá.

Gij moet ook eens bij mij aan huis komen: daar wil ik u een paudopo laten maken.

Kówé tékâhå hing homahkoë hoegå sápijan: kówé barép dak-gawèkháké pändápå hânå hing kóño.

Hebt gij 't hout er al voor?

Kadjéngipæn poeñápå sám-péjan sampæn hangsal?

Ja, dertig balken.

Híjå, téløeng poeløh glón-dong.

Dat is voor vier middelbalken, vier middelstijlen, dertien buitenstijlen, en dan blijven er negen over voor de buitenbalken.

Poeñikå miñángkå midangan sákawan, sákå goeroë sákawan, sákå gotjo ligawélos, dados kantæn sangang glöndòng këdamél blandar.

Het hout voor de buitenbalken en stijlen is nog te dik.

Kajoeñé blandar lan sákå gotjo hikoe hisih këgëdèn.

Maar gij moet het niet af- Nanging hora këñā ko-pë-
hakken. tèlli.

Het moet afgezaagd en dan Koedoe-di-gradjènì lan di-
geschaafd worden. pasahi.

Zorg dat de lasschen goed Moenggœh tjatokkanné ha-
in elkander sluiten. rahén pasángé bëñér.

Moet het gebint met pen Ragangánné hápå nganggo
en gat gemaakt worden? poeroës lan bobókkan?

Als het gebint met hoek- Ragangánné jèn nganggo
klampen gemaakt wordt, kërbil, dadi sakáñé ho-
behoeven de palen niet ra hoesah di-tjëblòkkáké.
in den grond gezet te worden.

Dan moet er ook nog hout Hápå máñèh koedoe hâñá
voor een nokbalk zijn. kajoe kégawé pënoewœn
(molo, hëndas hing doe-
wær).

*Ja Mijnheer! en een paar nok- Línggih Toewan! kalih déñé
stullen er onder.* toewæh kalih hidji.

Wat van de buitenpalen Loroddánné sákå gotjo lan
en balken afvalt, kun- blandar hápå këñá di-
nen daar de daksparren gáwé hoesœk?

*Ja wel, als het dik genoeg is Hínggih, mëñawi bòlén kirang
en gaaf, zal het wél toe- hagéng, poenâpå malih wë-
reikend zijn.* tah, kados-kados bádlé një-
kappi.

*Wordt het dak belegd met P. jonnipën poenâpå dipæn-
dekplunkjes of met palm- sirap poenâpå dipæn-wë-
bladde? lit?*

<i>Neen met pannen.</i>	<i>Hora, di-gëndèng (gën-tèng).</i>
<i>Dan moet er nog hout voor latten zijn.</i>	<i>Dados këdah wòntën kadjëng malih, këdamël hërëng.</i>
<i>Is hier ook een rijstschuur te koop?</i>	<i>Hing kéñé hâpå hâna loem-boëng di-dol?</i>
<i>Daar ginds staat er een met planken beschotten.</i>	<i>Hing ngrikoe wònłën sâloenggil mawi gëbjog.</i>
<i>Deze stijl is van onder vermolmd: die moet gelascht worden.</i>	<i>Tjagak-pòdjòk hiki hing ngisor boëboekkëñ: hikoe koedoe di-sambøeng.</i>
<i>Neen, Mijnheer! dat is niet sterk.</i>	<i>Bòtëñ, Toewan! poënikå bòtëñ santoså.</i>
<i>Beter het rottige eind er regt afgezaagd, en dan een groote steen meer er onder als voetstuk (neut).</i>	<i>Präjogèñipæn hingkang bòsok kakëtok papak, ladjëng ka-hoempakkan sé/á hingkan; hajëng sâtoenggil malih.</i>
<i>Die andere stijl ziet er ook niet best uit.</i>	<i>Tjagak sâwidjiñé hiki hoe-gå hora bëtjik titíkkonné.</i>
<i>Die behoeft maar wat uilgezaagd en -gestoken te worden, en dan een plankje er in gespijke:d.</i>	<i>Poënikå namæng hoesah di-pæn-kowak këlajan gradji toewin tatah, ladjëng di-pæn-'ëbok.</i>
<i>De pennen mogen wel verwisseld worden.</i>	<i>Patékké (nagëllé) bëtjik di-salinni.</i>
<i>Van wat voor hout is die nokbalk.</i>	<i>Pënoewæn hikoe kajoe hâ-på?</i>
<i>Van weroehout.</i>	<i>Kadjëng wëroe.</i>
<i>Die ziet er ook vrij rottig uit.</i>	<i>Hikoe hoegå bòsok tëmén sawangánné.</i>

O neen, Mijnheer! die is maar Hestoe bolēn, Toewan! poe-aangeslagen van't belekken. ñikā namœng bërëk dëning këbotjórran (of b. kënging bôljor).

Hoeveel vraagt de eigenaar er voor?

Veertig gulden. Kawan dâsâ roepijah.
Als hij ze voor twintig gulden geeft, laat ze dan maar naar mijn huis brengen. Jèn di-wèhaké rongpoelæh roepijah, paraknâ hing homahkoe báhé.

Maak ze eerst in orde. Dandannânâ (howahânâ) di-sik.

Sla er ook nieuwe kardoezen aan. Wèhânâ (geef) katèk (sikoe) hanjar hoegå.

Als gij ze laat brengen, zet ze dan maar meteen in elkander. Sämângsâ ko-parakháké, pasangén sisan báhé.

Wanneer zullen de bestelde meubelen af zijn? Békakas kang dak wëkas-sáké mahoe, bésæk kapan bakal dadi?

Over vier maanden. Sâlë'bëttipæn kawan woelan (santoen).

Maar ik vraag de helft voor-schot. Nanging koeld njoewæn jalra-ñipæn sëpalih roemijin, of: nj. hëmpíngan játrâ (perskoï) sëpalih.

Waarvoor? Këgawé hâpâ?

Om hout te koopen. Këdamèl toembas kadjëng.

Moeten de meubelen in de was gezet worden? Békükassipæn poëñâpâ mawi dipæn-lilin?

Neen; maar maak ze zeer Hora; nanging gawèñëha.
glad: ik laat ze pqlitoe- lœs pisan: bakal dak-kon
ren. molitœr.

Met een Metselaar.

Metselaar! rondom deze Toekang bâta! sà-hoebëngé pandopo moet gjij een muur maken van vier en half voet hoog uit den beganen grond, en anderhalven steen dik.

Laat van voren en aan de zijden ruimten open voor ingangen.

Gebruik er goede, harde Nganggowâ bâta sing bë-metselsteen en voor.

Lever gjij de kalk maar. Gampíngé, kowé bâhé sing marakháké (ngoléháké, ngladékháké, ngroepak-háké).

En breng opperlieden mede. Lan 'nggåwåhå kántjå.

Waar haalt 'gij het zand Holéhé wëdi hâna hing van daan? ngëndi?

Dat kan hier wel uit den grond Kénying dipæn-doedæk hing gegraven worden. siti ngriki.

Den vloer moet gjij pleisteren. Hing ngisor di-plëstérra.

Uw kalkbrij is te dun. Laboermoe këtjèwèrrën.

Maak de voegen niet zoo Pasangé hadja kandēl sābreed (dik). moño.

Gebruikt gij geen schietlood? Håpå kówé hora nganggo lòt?
Neen, Mijnheer! dat behoeft Bòlèn, Toewan! bòlèn hoe-
niet: een muurtje van drie *sih; témbok hingkang tigang*
voet kan ik op 't oog wel *kaki hinggillipæn koelâ-ha-*
regtop zetten. *wag kémáwon, hínggih sa-*
gëd diëdjëa.

Nu, maar ik zeg u dat Sāmoñō hikoe hakoe toetœr
dit stuk hellend staat. jèn dòjōng sātoegēl hiki.

*Neen, Mijnheer! de palen van
de pandāpā staan niel regt
te lood: zij staan van on-
der buitenwaarts.*

Voor den vloer gebruikt Jèn gáwé hing ngisor, kó-
gij toch een waterpas, wé městi nganggo tím-
niet waar? bángan hoegå, hora?

Gij moet eerst anderhalf Di-hoeroeggå disik (dingin) voet ophoogen. nganti karo-tengah kaki.

**Den onderrand van buiten Batoerré di-tírrå.
moet gij teeren.**

Maak trapjes aan de in- Hing lawangánné gawéjá
gangen, en rollagen er hoendak-oendakkan, lan
oma heen. kahoebéngánná rollah.

*Maeten de trapjes er buiten Hindak-éndakkannipæn poen-d-
- uitsteken, of gelijk met den pa moendjoel king djawi,
muur zijn? poen-d-pa sa kentjenganni-
- pæn king tembok?*

Pleister de opstaande ran- Tăriaíkké plăaterrāna sing
den goed, dat ze niet bĕtjik, hădjă nganti ngĕ-
afschilferen. lĕtĕk.

- Will gij den vloer rood ge- Djogannipæn poenâpa sámpe-
pleisterd hebben? jan karsâ plesterræn ha-
- brit?
- Waar maakt gij ze rood Sing ko-gawé ngabang hâ-
- mede? pâ?
- Met sijn gestampte metselstee- Boebæk dëplokkaæ bañon hinç
- nen of niet roodaarde. kang lëmbæt, hoetawi pöe-
- roe.
- Het dak lekt nog door. Pajonné hisih bòtjor.
- De pannen zijn niet goed ge- Bòtèn kälérëssan hongsallipæn
- leyd. ngëtrap gënlang (gëndeng).
- Ze liggen hoog en laag, of 'Nggrónggang - gronggong, of
- scheef en krom. bengkak-bengkok.
- Het dak is te vlak. Pajonnipæn këtjampahen, of
- këloewan.
- Het middeldak lekt niet, om- Gadjihipæn bòtèn bòtjor ha-
- dat het steiler is. märgi toeræn, of ném.
- Alleen het dak in de rondte Namæng pëñanggoppipæn hing-
- lekt. kang bòtjor.
- Gij moet ook het metsel- Kärpoessé di-dandannâna
- werk van de vorsten hoegå.
- De vorsten zijn ook niet Woewoengé (woengwoengé),
- goed gelegd. gëndengé) hoegå têrap-
- pé hora këbëñerran.
- Maak in deze twee muren Témboek loro hiki bobokkâ-
- gaten om een balk in te na, kégawé ngëtrappi ba-
- leggen. lok.
- Hier zijn scheuren in den Témboek hiki hanâ mle-
- muur. kahé.

Het is maar 't pleister dat Nameng pléatérre hingkang gescheurd is.

mlekah.

Wat! zie, mijn stok gaat Hápá! lo! tékénkoé tém- door den muur heen!

bœs!

Er is verzakking in 't fon- dament.

Taléssé (dasárré, pondémén- né) hambléš.

Dit moet onmiddellijk voor- zien worden.

Hikoe di-dandannáná toe- moeli.

Haal maar wat stutten, en breek dit stuk uit den muur.

'Ndjoepoekká (haniékká) tjéngkal báhé hing sá- wétárá: bandjör boe- brahén sátoegél témbok hiki.

Verwissel deze vloersteen: Djöbin hiki salínnáná: bla- ze zijr zoo dof.

rém sámoño.

Bezorg mij die goed glan- zig zijn.

Marakná kang klimis hapik (prajogá).

Nu moet deze muur nog gewit worden.

Bandjör témbok hiki d. kěpjòkkáná, di wědakkái

Dat kunnen deze opperlie- den wel.

Hikoe kántjá-kántjá kíjé wis bisá.

Waar zijn uwe witkwasten?

Sikatmoe háná ngéndi?

Bie zullen we aanstonds ma- ken van rietgrasbladen.

Bádé koelá damél toemoentén, kambéngan (halangalang, N.) hingkang dipœn-damél.

Met een Smid.

Smid! kunt gjij sleutels ma- ken?

Pándé (toekang wési)! há- pá kówé bisá gáwé sò- rog-koentji?

- Maak dan een sleutel voor Jèn biså, gawéjà soróggé dit slot. Koentji (sëlot) hiki.
- Haal uwe loopers om 't Sòrògmoe bándrèk djoe- open te steken. poekkén kégawéjà 'mboe- kak.
- Wat draait dit slot stroef! Koentji hiki sërtet témén!
- De sleutel past niet goed. Sóróggé hora këbëñérran.
- Gij moet hem hier nog Hing kéné di-kikírrå máñèh wat uitvijlen. sàwëtåra.
- Maak mij een hakmes met Hakoe gawèknå parang goed staal. (bëndo) kang nganggo wâdjå kang bëtjik.
- Slijp het meteen, dat het Hasahën sisan, ngantíjå goed scherp is. landëp némén.
- Gijhardt het ijzer niet ge- Koerang holéhmoe njëpoehi noeg. wësíñé.
- Het hakmes is te dik: plet Parángé kékandëllén: pè- het nog wat. pèhën máñèh.
- Maak een schroeven sleutel Gawéjà hobéngan sidji lan en een schroevendraaijer. pëtik-sëkrœp sidji.
- Deze schroeven sleutel is Hobéngan hiki koerang bë- niet genoeg gebogen. koekké.
- Buig hem wat meer. Tëkoekkén máñèh.
- Deze stang ijzer is gebro- Londjórran wësi hiki poe- ken: lasch dë stukken tèng: toegëllánné sam- aan elkander. boengën.
- De veeren van deze rijdchai- Pírré bëndi hiki këndo: se zijn te slap; kunt gij hâpå kowé biså ngëntjëngáké?
- Maak een nieuwe hoepel Rodå hiki karahánå sing om dit wiel. hañjar.

Deze staat op breken; Hindénré ngareppáké poe-
of is geknakt; maak een tóeng, of tikél: gáwéja
nieuwe.

Maak ze niet te hard. Hágá di-gáwé késépoekén.
Hier moet een nieuwe Hing kéné di-wéháná së-
moërschroef aan ge-krép wéden hanjar.
maakt worden.

Dit is te wijd. Kijé lòbok (lòdok).

De draad van die vaár- Bénángé sëkrép lañang ká-
schroef is uitgesleten. hé gérang.

Hij moet nieuw opgevijld Pérloe di-hanjarráké.
worden.

Gij moet dit ijzer opnieuw Wési hikoe di-djaboengá
zwarten. mánéh.

Mevrouw bestelt ook eenige Njoñjah hijá mëkas soesék
vischschopjes en een pänggóréngan sáwétára
braadrooster. hidji, lan planggangan
sidji.

Maak mij een priem om gaten Hakoe gawékná hoentjék
in riemen te steken. sidji kégawé 'mbòlóngi
djangéti.

Op deze deur wil ik een Hing lawang hiki hakoe
ijzeren boom laten maken. harép 'nggawékháké së-
larak (sélòròk, palang) wési.

Met een Schoenmaker.

Maak mij een paar schoe- Hakoe gawékná sëpatoe sá-
nen en een paar laarzen. pasang lan setiwal sëpa-
sang.

- Mag ik u dan de maat nemen?* Koelâ neeñen kâldé móndet hoekær.
- Of geef mij als 't u belieft een schoen van u mede tot model.* Hoetawi mëñzi súmpéj'n pa-réng, koelâ sámpéjan-bék-láñi sápatoe súmpéjan sá-toenggil kédamél toeladdun (toelâddâ).
- Maak de zoolen niet te dik.* Télapakkânné (dasárré) hâ-djâ kandéł-kandéł (kékan-déllén).
- Klop de hakken goed vast.* Toengkákké gandéñi sing rapéł pisan.
- Gebruik goed zacht bovenleer, dat niet aanstonds scheurt.* Hing doewœr tolòk (*of* Ba-toekkânné) nganggowâ wéloelang kang sédéng lémessé, kang hora noeli mélékah.
- Hoe hoog wil Mijnheer de Setiwéllipen Toewan karsa laarzen hebben?* pínten hingoellipen.
- Tot op de helft van de Toeméka tengah tengah kénkuit.*
- Naai alles met sterk draad, dat goed gewast is.* Holéhmoe 'ndondommi, kâ-béh nganggowâ láwé kang rosâ, kang kalilin sing bétjik.
- Maak sterke lussen aan de haarzen.* Setiwéllé wéhâna kòlòng kang sentosa.
- Bezorg er misschien ook een paar leesten bij.* Kanlènâna hoega klaboet sápasang, *of* hakoe hó-lehna tréga klaboette sá-pasang.

*Mijnheer! hier is het bestel- Toewant poenikâ gëgarappan.
de werk.*

*pämeling sámpejan, of p.
g. hangsal sámpejan më-
lingakén.*

**Wat hebt gij het slordig Gròbòh témén holèhmoe
gemaakt!** 'nggarap!

**De spijkers komen er van Pakoeñé tembœs hing djero.
binnen door heen.**

**De naden zijn niet goed Dondommánné koerang ra-
gesloten.** pët.

Zoo maar kunnen ze open- Mëngkono báhé këna di-
getrokken worden. hëngkabbáké.

De neuzen zijn te breed. Kamban poetjoekké, bon-
tóssé.

**En ze zijn mij veel te Håpå déñé bangët sësëkké.
naauw (erg de naauwte
er van).**

**Deze schoenen liggen in Sëpatoe hiki téleng diná
drie dagèn uit elkander.** wis tètèr.

Het leder zal wel rekken, Wätjoetjallipæn bádë mëlar
Mijnheer! hoegi, Toewan!

De schachten der laarzen Sëtiwël hikoe këlòbòkkén
zijn te wijd. hing doewcér.

En ze zijn vol rimpels. Lan mañingé ngloentöng
kábèh.

Het leder is te slap en te Wäloelángé këlémëssén ka-
ruw.

Hoeveel vel leder gaat er Káppé karéta hiki mëlé-
aan de kap van dit rij- boe wäloelang pirang
tuig? këbar?

- Kunt gjij stoelen overtrek. Hápá kówé bisá ngoelëssi
ken? kërsi?
- Dat is mijn werk ook, Mijnh. Poeniká hínggih pündimëllan
alsmede matrassen maken. koelâ, mëkalën hoegi da-
mél kasær (boelsak, bloesak.)
- Waar vult gjij de stoelkus-
sens mede? Ngisëni bantallé kërsi hi-
koe, sing ko-awé hápá?
- Met geplozen en gestampte
klapperschil. Sëpët djoedjoettan kalijan dë-
plókkan.
- En de matrassen? Déné kasoerré?
- Met boormvol (een grof soort). M'wi kapæk.
- Stik de matras stevig door. Santosahá holéhmoë ngë-
dommi térçes kasoerré.
- Kunt gjij ook zadels en paardetuigen verstellen? Hápá kówé bisá 'ndandan-
ni lapak lan habah-abah
kärétâ?
- Aan dezen zadel moeten nieuwe stijgriemen. Lapak hiki di-wéhâna dja-
ngëtté sânggâ-wédi kang
hañjar.
- Van dit tuig is het beslag los. Habah-habah hiki tjéplókké
kóplak.
- De lussen moeten allen vernieuwd worden. Kólóngé koedoe di-salínni
kábèh.
- De oogkleppen van dit hoofdstel staan te wijd uit. Saroengan kendali hiki té-
béngé-mâtâ 'ndjébèbèh.
- Deze schoenen moeten gelapt worden. Sëpatoe hiki di-dandannâ-
na.
- Maak mij ook een paar houten en een paar lederen sandalen. Gawéknâ hoega klètèk (té-
klèk) sâpasang lan këti-
plak sâpasang.

Met onderscheidene Handwerkslieden.

Baas! kunt gij in zink (zink-tin) werken? Toekang! hāpā kówé bisā'ng-

garap timah sing (sēng)?

Ja, Mijnheer! dat kan ik Hínggih, Toewan! sagēd hoe-wel. gi.

Hier heb ik twaalf bladen: Hiki hānā rolas gòdong: daar moet gij een goot di-gawéjá talang. van maken.

Gij moet ze in de lengte Di-kétókkå moedjör, ham-afsnijden op twee voet báñé rong kaki. breedte.

En dan ombuigen dat de Noeli di-tékoekkå nganti wijdte van boven een boekáñé sákaki. voet wordt.

Maak bovenaan een platten Híng doewör gáwéjá lám-uitstaanden rand aan bei-de zíjden. béné rong sisih.

Kunt gij wel goed zink sol-deren? Kówé hāpā'já bisā' njódér sing sing pénéd?

Laat het niet lekken, dat Hādjá nganti bótjor, dadi het overal druppelt. ting táratis.

Uw soldeerbout is niet heet Panjodérrámoë koerang pa-genoeg. nás.

Maar wat is dat voor een Nanging hikoe panjodérran soldeerbout die ge ge hāpā káng kó-hénggo! bruikt?

Het is niets meer dan een Hikoe djénéngé tjoekil bá-peuterijzer! hé!

Er is geen kop aan om me- Hora hānā pénollé kégá-de te wríjen. wé ngoetjékkki.

- Zoo wordt het soldeersel Mëngkéné sodérré dadi koe-niet vast. rang rapét.
- De helft is al gestold eer Säparo wis kentél sà-doe-ge met uw peuterijzer roengé kénjónjókkán hing er aan komt. tjoekilmoe.
- Zie, daar komt juist regen, Lo! këbénérren hólèh hoe-zoodat de goot meteen dan, dadi talángé kate-beproefd wordt. tjetjak sisan.
- Daar lekt ze. Háná 'ngkoño bótjor.
- Neen, Mijnheer!* de regen staat Bótén, Toewan! poenil à këvan bezijden er doorheen tampon wontén hing sëluñi-tusschen dak en goot. paen pajon kalljan talang.
- Dan moet ge aan dat ein-de nog een schut zetten tot onder den rand van het dak. Jén mëngkoño, talángé si-sih koño wéháná tadab, of plisir, kang nòtog hing pínggírré pajon hing ngisor.
- Hang nu deze blikken pijp aan 't einde der goot. Sà-biki tjeróongan mrakas hiki tèrappéná hing poe-tjoekké talang.
- Opdat we niet zoo een hoge afstrooming van water hebben, die rondom heen spat. Soepája hâdjâ nganti háná grodjóggan bañjoe kang tjiprat-tjiprat sà-hënggon-ënggon.
- Aan welk einde, Mijnheer?* Hangsal hing poetjæk hing-kang poendi, Toewan?
- Wel aan het laagste, niet waar? Lo! hólèh hing kang hèn-dèk, hora?

Op deze badkamer wil ik Karépkoe hing padoessan
een atepdak hebben. hiki di-wèhānā pajon
hatēp.

*Van alang-alang of van rem- Poëñāpā kambēngan poëñāpā
boeloeng?* rēsoelā?

*Van aaneengeregen rem- Wēlit rēmboelcēng.
boeloeng.*

Hoeveel honderd zal er voor Kirā-kirā kēlēbon pirang
noodig zijn? hatōes.

Vijfhonderd zal genoeg eijn. Gangsal hatōes bādé tjēkar.
Koop dan zooveel, maar Toekoewā báhé sāmoño,
wat geen koopgoed is. nanging sing hanggon.
Dan moet ik naar de desa Jēn mēkatēn loelā kēdah kē-
gaan, en koopen bij de ma- snh datēng jādoe soennan,
kers zelf. toembas kūlik hingkang da-
mēl pijombak.

Daar men mede te korp staat, daarvan zijn de buitenste
mooi en lang, maar al de
binnenste kort en slecht.

Die korte zijn daarenboven
nog te jong, en worden
daarom spoedig van de
worm gegeten.

Koop dan meteen bam- Sisan toekoewā pring kēgā-
boe voor sparren en wé hoesök lan rēng.
latten.

Hoe gaat het maken in zijn Pänggaráppé hikoe patráp-
werk? pé kāprijé?

Hingkan lādangan poënikā
hing djowi sami hapik ka-
lijan, pandjang, nanging
hing lēbēt tjēndak lan ha-
won sādājā.

Hingkang tjēndak poënikā
poëñāpā malih kañemmēn
milā hénggal kalēdā hing
boebæk.

De bambos wordt eerst gespleten. Hingkang roemijin dëlingipoen
kasigarran.

Die voor sparren maar eens. Hingkang bâlé hoesek na-
meng sâpisian.

Tie voor latten vier- of zes- Hingkang bâlé rëng poenikâ
maal, al naar de dikte. kaping sâkawan hoetawi
kaping nènèm, mawi-mawi
hagëng-halittipœn pring.

Het geraamte wordt benoden eerst afgemaakt. Ragangannipœn kadamèl roe-
mijin wonten hing handap.

En de welit er op gebonden. gärlâ katoetoessan wëlltipœn.

Daarna wordt het door velen gù-sampuennipœn ladjëng ka-
op staken omhoog gestoken,
en door die boven zijn,
ontvangen en vastgebonden. kròjok kahínggahákèn ngáug-
gé toewak-toewak, katampé-
ñan hingkang wöntén hing
hinggil, noentén katang-
soellan.

Vervolgens worden de hoek- en nokdekken (vorsten) er op gemaakt. Ladjëng kahetrappan woeng-
woengipœn.

Wat voor bindsel gebruikt men om 't geraamte te maken en om de hoek-en nokdekken vast te binden? Hâpâ kang di-gâwé tali jèn
ngragang tör jèn nalèni
woengwoeng?

Het beste is touw van arenvezels of djodjo-kianen. Hingkang prâjögi pijambak
tanqæl-dæk hoetawi djodjo.

Wat snijdt die man daar? Wong kâhé ngirat-irathâpâ?
Hij maakt bindsel om de weten. Poenikâ damèl toeës këda-
mèl noetoessi wëlltipœn
datëng rëng.

Als hij gedaan heeft met Jèn wis toetang holéhé noe-bindsel maken, laat hem dan water koken om koffie voor de werkliden te zetten.

toes, kònnén 'nggòdog wédang, kégawéja wé-dang-kopiné boerçeh-boocöh.

Kunt gjij boeken innaaijen? Hápá kówé bisá 'ndondommi ('ndjahit, tel.) boekoes?

Neen (nog niet), Mijnheer! Dérèng, Toetum!

Wacht! dan zal ik het u Mengko! dakt-toedehné wijzen.

Zie of deze losse bladen Kébétan hiki pariksañána naar vervolg liggen. hápá bëñér hoeroettán-né.

Doe 'om het eerste en 't Kang ngarép lan kang laatste schutbladen: op boeri déwé wéháná kertas tawíngan: mëngkéné patráppé.

Stoot nu de koppen gelijk. Sà-hiki këtabbéná hëndas-hëndássé ngantijá papak kábèh.

Wat noemt gjij de koppen? Hingkang sámpejan-wästañi hëndássipoen poëñápát?

De boveneinden der bladen. Pínggírré këbétan kang hing doewter.

Leg uu het stapeltje regt vóór u, een weinig van den rand der tafel af.

Sà-hiki toempoekkánaé sè-léhná hing ngarépmoe bëñér, bána hing mé-djá sing rádá mänëngah.

- De ruggen naar het mid- Gigírré madéppå manéngah.
den toe.
- De koppen aan de lin. Héndássé sisih kiwå.
kerzijde.
- Dan liggen de achterste bladen bevenop. Mëngkoño këbéttan kang
hing boeri håna 'ngdoe-
wöer.
- Neem nu het bovenste blad, Sà-hiki këbéttan sidji kang
keer het om, en leg het hing doewöer djoepoek-
op den rand der tafel, kén, di-walíkkå, sèlèh-
met den rug naar u toe. ná hing pínggírré mé-
djå, gigírré madép hing
kowé.
- Open het juist in 't midden, Wijàkkén hing tengah bë-
en steek daar de linker- nér, lan hing koño soe-
hand in. soeppánå tanganmoe kang
kiwå.
- Steek de naald met den Dómmé sà-lawéñé sloen-
draad in, beginnende aan døpnå wiwit sisih të-
de regterzijde, juist op ugén, hing tëkoekkan bë-
de vouw. nér.
- Nu weer uit en in, heen Noeli di sloendap-sloendøp-
en weder tot aan de lin- ná bola bali toemékkå si-
kerzijde. sih kiwå.
- Trek den draad telkens Lawéñé tarikkén sing kén-
goed aan, maar houd het tjeng sabén pñjéloen-
uitstekende endje vast. døp, naenging poëtjoek-
ké lâwé kang moengtøp
tahañén.

Neem nu het tweede blad Sàhiki këbëttan kang kapín-van het stapeltje, en leg het even als het vorige, er bovenop, de koppen juist gelijk.

Sàhiki këbëttan kang kapíndo djoepoekkén hing toempoekkonné, toempangná sà.-doewoerré kang kapisan, séléhé pâdahá kâjá hikoe mahoe, hëndássé di-papak.

Steek de naald in het tweede blad, regt boven waar zij 't laatst uitgekomen is.

Dómmé sloendœpná hing këbëttan kang kapíndo, bëñér sà.-doewoerré hëng-gonné mëtoe kang kari mahoe.

Laat ze nu weér uit- en ingaan van de linker-naar de regterzijde, juist overeenkomende met de steken van het onderste blad.

Sàhiki sloendœpná mëtoe mälëboe wiwit sisih ki-wå toemékå tengén, sing tjöndong bëñér karo sloendoeppé hing këbëttan kang ngisor.

Knoop het uitstekende eindje aan den langen draad vast.

Poetjoekké láwé kang moengœp boendëllén holëh hing láwé kang dáwá.

Ga met de volgende bladen op de zelfde wijze te werk als met de beide eerste.

Këbëttan kang kari gawè-nén patráppé pâdá kâjá kang loro kang disik mahoe.

Plak achter en voor op de schutbladen deze twee stukjes bordpapier.

Kërtássé tawíngan hing ngarëp lan hing boeri tèmpèllaná kërtassan kandël rong hidji hiki.

Waar moet ik mede plukken? *Hingkang kosiā-dumēl nèm-pèllukèn poēñdypå?*

Met stijfsel (*rijstpapuater*), *Poeñdypå tadjin, bléndok, poeñápå hantjær (lim)?*

Zet het in de pers tot het Lébòknå hing pändjépit-droog is. *Lébòknå hing pändjépit-tan (djépítan) toeméka sà-garíngé.*

Plak dit geglansd marmer-papier op den rug en de hoeken, en dit blaauwe papier op de zijden, voor omslag.

Kértas klimis katjéndána hiki tèmpèlnå hing gi-gírré lan hing pòdjok-podjókké, toewin kang boeri hiki hing lambøeng-lambøeng, kégawé hoelës.

Zend die boeken met lederen banden die stuk zijn, naar den boekbinder om in orde te brengen.

Boekoe-boekoe kang samak waloehang kang tètér (k. hánå roesakké) káhé, kirimnå ménjang hing toe-kang samak, kònñen 'n-dandanni.

Goudsmid! deze gouden ring is gebroken. Kémassan ! hali-hali mas hiki poeteng.

De steen is uit de kas gevallen. Hinténné tjòplok tékå hing hembánné.

Maak dien in orde. Di-dandannánå.

Hoeveel is het loon er Hopahánné pirå? van?

Zee gulden, Mijnheer! Nèm roepíjak, Toewan!

Wel! hoeveel! Kòk! hákèh témén!

Het moet met goud gesoldeerd Hāngallipōen matrēñi maxi worden.

Laat dat zoo zijn! maar hoeveel goud gaater aan dat weinigje soldeersel!

De kas moet ik gehet ver-nieuwen.

Van dit geschonden zilvergeld wil ik theelepeljes laten maken gelijk aan dit model.

Er is te zamen zes gulden: hoeveel lepeljes kunnen daarvan komen?

Vier stuks, Mijnheer!

Hoe! en het model weegt maar negen dubbeltjes: dit viermaal is pas drie gulden en zes dubbeltjes!

By 't smelten is er altijd veel verlies.

Ja, ik weet het: gy wilt het niet logenstraffen als de goudsmeden „zittende dieven” geheeten worden.

Deze horlogie-halsketting moet gelascht worden: kunt gy dat?

mas.

Dadījā, nanging mas sāpirā kang kanggo patri sāméné hiki!

Hembannipōen kēdah koelā-damēl hénggal sāddājā.

Wang sēlākā kang roesak hiki harēp dak-gawékháké séndok tēh (séndok goela), sing pādā lan polā hiki.

Goenggoengé něm roepijah: bisā dadi séndok pirang hidji?

Sākawan hidji, Toewan!

Kāprijé! déné poláñé mōeng bòbot sāngang kētip (hétjé): hikoe ping pat mōeng holèh tēløeng roepijah pōendjøel něm kētip!

Jēn dipōen-lēbær, městi kātuk sōednūpōen.

Hijā, hakoe wis wérœh: kówé hikoe hora gélém 'ng-gòroháké jēn kēmassan hikoe di-haranni maling tímpeh.

Kaléng - hortodji hiki ka-samboengā: kówé bisā?

Ik kan het wel, maar het zal Sagèd hɔrgi, nanging bādē kēzigtbaar ziju. tawis.

De schakels (het schakelwerk) zijn zeer fijn: zoo fijn kan ik niet werken. Kólóngánnipœn halœs sangèt: garappan halœs sámantèn kœlå bòtèn sagèd.

Met Bedienden.

Ik vraag verlof, Mijnheer! Koelå uweœen, Toewan! koe ik heb vernomen dat Gij een bediende zoekt. lâ hangsal wurtos, ménawi Toewan hɔrpados réntjoni.

Ja; wilt gij bij mij komen Híjå; hâpå kówé harëp dienen? loe (mèloe) hakoe?

Ja wel, Mijnh.! indien ik u behagen kin. lâ sagèd nglegani galih sunpejan.

Kunt gij tafel bedienen? Hâpå kówé biså ugладени médjå?

Lampen schoonmaken? Ngrèsíkki lampoe?

Borden en drinkglazen was-schen? Ngasahi piring lan gëlas?

De steenen vloer dwijlen? Ngëpèl djöbin?

Ragen? Njapoe sawangan?

Meubelen boenen met was? Nglilin barang kajoe?

Thee èn koffij zetten? Gáwé wédang téh lan kòpi?

*De provisiekanter beheeren? Hángrèh sëpèn (*dispens*)?*

Wees niet traag of onverschillig. Hådjå kësèd hoetåwå sëm-bråna.

Wees niet slap in 't werk.	Hâdjâ këndo hing gâwé.
Houd niet van gekheid ma- ken.	Hâdjâ dêmén sësembranan, of gëgoejon.
Doe uw werk goed.	Pägawéjámoedit-témennaná.
Breek de kopjes en schalen niet.	Hâdjâ mëtjabáké tjaängkir lan bësi (basi).
Bezorg mij altijd helder drinkwater.	Sälawássé hakoe holéhnâ bañjoe ngómbé kang wëning.
Houd niet van ledig zitten.	Hâdjâ dêmén nganggœr of 'ndérök.
Wees niet slordig op uwe kleeding.	Hâdjâ këmproh sëndanga-moe.
Snap niet met de bedien- den der buren.	Hâdjâ tjatoer-tjatoerran ka-ro batoerré tånggå-tånggå.
Snoep of steel niet.	Hâdjâ nitilli pangannakoe, hâdjâ njëñjölong.
Laat mijn goed niet weg- raken.	Hâdjâ ngilangáké barangkoe.
In huis moogt gjij geen be- tel kaauwen of sigaartjes rooken.	Hing djëromahkoe hora kë-nâ kowé ngiñang hoetå-wå ngoedæd ròkòk.
Ook geen tabak pruimen.	Soescer mëngkoño hoegå, hora kë-nâ.
Wanneer zult gjij in dienst treden ?	Bésæk hâpå (of b. kapan) kowé mëlëboe?
Ik vraag u twintig gulden ter leen.	Koeld njoewoen njambæt kalih dâsâ roepijah.
Te leen geven doe ik nooit.	Hâwèh hoetang, hakoe hora tahoe.

- Wacht tot gij uw loon ver- Ngéntéñána tékañing blan-
diend hebt. djamoe.
- Ik zal maandag over acht da-* Béndjing pëndakkipæn díntén
gen in dienst komen. sènèn ngadjéng poénikå koe-
lå bádé mélèbët.
- Stel mij niet te leur. Hådjå ngapirranni hakoe.
- Roep den koetsier. Koesir hoëndangëñ.
- De paarden zijn niet schoon. Djaránné hora rësik.
- Ze zien er dof en vuil uit. Roepáñé blawœk lan roe-
scoh.
- Ze wasschen ze niet goed. Hora némén pänggoejángé.
- Ze zijn nog niet geroaskamd,* Dérèng dipæn-kërokki, Toe-
Mijnheer! wan!
- Hoe komt dat? 't is reeds Géñéjå, of këñangápå? wis
zoo laat! hawan (of sóré) sáméñé.
- De manen en de staart Soeri lan baboetté plikët.
kleven.
- De schimmel is schurftig. Sing dawœk sélakarangëñ.
- Mijnh., de roskammen zijn zoo* Toewan, kërokkipæn sangët
oud. gérangipæn.
- De vos met de bles is kreu- Sing napas sing nganggo
pel; hoe komt dat? pétañ, píntjang: géñéjå?
Hij heeft op een puntigen Ngidak sélâ líntjip.
steen getrapt.
- Laat die paarden elkaár zoo Hådjå háwèh kërahan, of
niet bijten. brakóttan sámoño, dja-
ran káhé.
- Mijnh., wees voorzichtig: dit* Toewan, dipæn - ngatos - atos :
paard slaat. kspal poénikå méngkal, of
njépak.

Sedert wanneer? Dat was Wiwit dék hāpā? Pantjen
toch anders zijn gewoón- doedoé hadaté.
te niet.

Span het rijtuig in. Masangá karéta.
Welke paarden wilt gjí ge- Kapal hingkang poendi sam-
bruiken? péjan kärstā ngánggé?

De zwarte met witte poe- Sing hiréng pantjal.
ten.

Die zijn gisteren naar S. ge- Poeniká kálá wingi kabéktá
weest. daténg S.

Dan de bruine gevlekte. Jén mèngkoño, sing habang
plangká.

De bitten zitten verkeerd. Kéndali tráppé koewalik.

Déze leizeel staat op bre- Lés hiki ngaréppáké pédot.
ken.

De strengen zitten ge- Lestréngé pádá poentir.
draaid.

Ziet gjí niet dat de bout Hápá kówé hóta wérch
nog niet in den bōom boemmé doeréng di-pa-
is? tékki?

Zijn de bussen wel gevuld? Bóssé hápá wis di-hiséni?
Hoe is dat linkerpaard zoo Djaran sing kíwá koño sa-
schrikachtig? moño gilap, généjá?

Leid het een oogenblik tot Toentoennén sádélá nganti-
ze goed aan den gang já wis bëtjik hakoené.
zijn.

Ik zal zelf de leizeels hou- Hakoe déwé sing njéké!
den. lés.

Wat ramineelt dat wiel! Rodá kijé téká glodag-glo-
dag, of kóplak-kóplak!

- De spaken zitten los. Patjékké hoglak-aglik, of lòbok.
- Wat stoot deze wagen! Karétâ hiki tékâ ngóntrag-gáké témén!
- Hij helt aan één zijde over! 'Ndjómplang sásiah!
- O Mijuh! de veér is aan Ah Toewan! pírripæn póklik. stukken!
- Koetsier! hoe komt het dat Koesir! káprijé déné kowé ge dat niet bemerkt hora wéröeh? hebt?
- Span de chaise in. Bèndiné pasangén.
- Daar zijn de lunzen van weg. Poënikâ hitjal patékkings ro-dannipæn.
- Laat dan spoedig nieuwe Di-gélis 'nggawéknâ sing maken bij den smid. hañjar karo pándé.
- Dat duurt te lang, Mijuh! Poënikâ bádé soewé, Toewan!
- Misschien heeft hij er wel 'Mbok ménawâ 'ndoewéni die gereed zijn. sing wis dadi.
- Anders moet ge maar een Jén hora, kowé ngrékahâ paar noodlunzen beden. pátèk baetéh béhé sú-pasang.
- Maar hoe is dat? de eene Káprijé? boemmé sidji tikél! boom is geknakt!
- In 't eene wiel zijn velgen Rodané sidji hánâ sengka-gebroken! lángé toegél!
- Wat is er met die bendi Kénâ-ngápâ, bendi hikoe? gebeurd?
- Gisteren is de donkerbruine Kálâ wingi dípæn-han dínga-er mede op hal geweest. kén, of d. bédallakén kapal hingkang dragém.

Toen is ze tegen een steen in Ladjèng kétanggor hing selâ den bergwand aangekomen. hingkang wonten hing hiríngan rëdi.

Zet gij ze dan maar zoo Tékå ko-lébòkháké máñeh weér weg? mëngkoño báhé?

Zegt gij mij daar niets van? Tékå hora ko-toeterráké hakoe.

Zadel mijn rijpaard. Djarankoe toenggang lapakkáná.

Gebruik den nieuw'en En. Lapakké Inggris kang ha-gelschen zadel. njar hënggònén.

Maak den buikriem goed Hambénné tjan'télláná sing vast. këntjëng.

Doe ook een oversingel Hanggoñáná hambén hén-aan. dong hoegå.

Wat ziet deze stang er Kéndali katjip hiki tékå vuil uit! roescoh temén roepáné!

Waarom is er geen water. Jágéne hora nganggo kentrens aan? dali pangon?

Neem een ander hoofdstel. Hamékkå saroengan lijáne.

De gesp van den buikriem is Tjatjiñipoen, of timangipoen, er af. hambén dèdèl.

Knoop hem dan maar. Boendélláná báhé.

Daar is hij te kort voor. Dados tanggél pandjangipoen.

Lasch er een waroetouw Samboengáná tali loelcèp. aan.

De hoeven van 't paard Tratjakké djaran hora rëzijn niet schoor. sik.

Ze zitten van onderen nog Hingisor hisih roescoh ká-vol vuil. bèh.

- Peuter ze schoon uit. Tjoekillâna sing rësik.
 De hoeven zijn te lang. Tratjakké kédawan.
 Ze zijn rondom gespleten. Ting djalëbrèt.
 Ze moeten gesneden wor- Pérloe di-tatahi.
 den.
- Ik kan op zulk een paard Hakoe hora bisâ tégar noeng-
 niet uitrijden. gang djaran kåjå hiki.
- Koetsier! waarom zorgt ge Koesir! jágéñé kqwé hora
 niet voor dat alles? 'ndjagani, o' ngroematti,
 hikoe kábèh?
- Ik denk dat ge weér tot Kirakoe kowé këpatcoh një-
 het opiumrooken verval- rët mañèh.
 len zijt.
- Neen Mijnh.! maar ik ben Bdtén Toewan! nanging koe-*
ziek. *lå sakit.*
- Mijne koorls is teruggekomen.* Koelâ hangot kusrëppën malih.
Reeds vijf dagen heb ik een sampaen gangsal díntén poe-
zware hoofdpijn, zoodat ik nikâ hëndas koelâ ngëloe
niet denken kan. sangët ngantos bolén sagëd
 mëmañak poenâpâ-poeñâpâ.
- Al mijn leden zijn stijf en Roe-róssan koelâ sami pëgël*
pijnlijk. linoe sädâjå.
- Ik heb het maar uitgehouden.* Koelâ-betahakén kémáwon.
Als gjij wezenlijk ziek zijt, Jèn kowé njåta lårå, bë-
 deedt ge beter met het tjíkké kowé toetör 'm-
 mij te zeggen,
 dan het maar uit te hou- karo „mbëtahakén kémá-
 den en mijn goed zoo te won“ nganti hora mër-
 verwaarlozen. doeli sámoño hing ba-
 rangkoe.

Als de maand om is, dan Toetæg sasi kówé mëstoe
vertrekt gij maar. báhé.

Zulk een koetsier als gij kan Koesir kangkajakówé roepá-
ik niet gebruiken. né hora kanggo ring hakoe.

Tuinman! hoe zien deze Djoeroe këbon! pëtéttaan kí-
boompjes er verlept uit! jé tékå halçem katónné.
Het zijn die ik gisteren ver- Poënikå hingkonur koeldå poe-
plant heb, Mijnheer! téri kälå wingi, Toewan!

Maar waarom zijn ze niet Nanging géñéjå hora di-
toegedeckt, op dezen tijd pajoengi wajah (jah) mé-
van den dag?

Zóó lijden ze van de hitte. Mëngkéné dadi këpañassën.
Vergeet niet elken mor- Hådjå lali sabën hések sa-
gen en elken avond de bën sóré njirammi pă-
bloempotten te begieten. ngaron pëtéttaan.

Zijn de tuinbedden al ge- Gëgoelánné hápå wis di-
maakt? gáwé?

Ze zijn niet hoog genoeg. Koerang doewoer.
Hoog ze nog meer op. Hoeroeggânå máñeh.
Maak ze goed vlak en aan Gawèñen râtå pisan lan-
de kanten glooijend. majat pinggir-pinggírré.

Wat moet er op geplant wor- Bâdë dipœn-tañëmme poëñäpä?
den?

Allerlei groenten. Djangan wärnå-wärnå.
Hebt gij er goed mest on. Hápå wis ko-raboekki, of
der gemengd? ko-hoerappi, hákèh té-
létong?

En van steenen en graswor- Lan ko-resíkki watoeñé toe-
tels gezuiverd? win hòjödding soekëtté,
of: ko-harag-araggi?

Rondom dezen boom moet gij de aarde wat los-hakken.

Sà-hoebéngé wit kajoe hi-ki kówé natjohå, of ngaroeg-aroeggå, sätlik lémáhé.

Maar voorzichtig dat gij de wortels niet beschadigt (d. w. niet gestoken raken).

Nanging di-ngati-atí hojód-dé hâdjå nganti këtjò-tjòh.

De grond is te vast.

Lémáhé kékét.

De vruchomboeken moeten gesnoeid worden.

Witté hawoh pérloë di-toetoehi.

Het is de tijd nog niet, Mijnh.! Wat zijn ze vuil: ze zitten vol hangende en kruipende woekergewassen.

Dèrèng mangsañipæn Toewun! Tékå roeseh sëmono: pådå këbak këmladéjan lan sîmbar.

Er is veel oud hout aan, Mijnh.! Dat moet er maar alles afgehakt worden.

Wonten katah kadjengipæn sëpæh, Toewin!

Zoo wordt de boom weer jong gemaakt

Hikoe di-pronggöllanå báhé kábèh.

Deze waterlooten moeten er ook af.

Mëngkoño witté dadi kahënommáké màñéh. Sogóllan hiki hijå di-boewangå, of di-këtòkkåna.

Deze haag moet gij scheren. Zij groeit te breed uit.

Dadah hiki di-paparrå. Toekoellé kërowan.

Mijnh.! zie dat jonge brompje eens: wie dat zoo bedorven heeft, weet ik niet.

Toewan! soemânggå sâmpéjan ninjalli pëtëttan poenikå sükëdop: sînten hingkang ngrisak mëkatën, koelå bòten soemérëp.

Ik heb het getopt, om het Hakoe sing moenggél, ha-
klein te houden. rĕp dak-rĕngkœh hëndèk.

Hebt gij de paden overal Dalan-dalánné hâpå wis
al met schelpzand be- ko-hœroeggi wëdi lasak
legd? kábèh?

*Den grooten weg heb ik met Radínnánnipæn hagéng sam-
keisteentjes laten belegen.* pæn koelâ krakkallakén.

Overal zijn de pisangstrui- Hing sá-ënggon-ënggon wit-
ken omgevallen: hoe té gëdang pådâ roebœh:
komt dat? généjá?

*Dat komt doordien de sprui- Poeñikâ homärgi hañakkî-
ten zoo hoog aanslaan.* ten pæn ngangkrik hínggil sá-
mantén.

De planten zijn oud. Wittipæn sami sëpœh.

Dan moet gij ze verjongen, Jén mëngkoño, di-nommënâ,
d. i. de spruiten ver- híjâ hikoe moetérri ha-
planten en dieper zet- nakké, di-tandœr máñeh
ten. sing djëro.

Hoe gaat het met de ge- Dëdërranné këlapâ (kram-
plante klappers? bil) këpríjé?

Er zijn veertig uitgelopen. Wòntén kawan-dâsâ hingkang
toekœl.

Hoeveel jonge klapperboo- Tjíkállé hâna pirâ sâhiki?
men zijn er nu al?

Met de reeds geplante zijn er Dëlasan hingkang sampaen ka-
honderd en een. tañém wòntén sätœs sär
toenggil.

Zorg er goed voor. Roemattânâ sing bëtjik.

Deze zaden moet gij plan- Widji hiki di-dëdërrânâ.
ten.

<i>Waar, Mijnheer?</i>	<i>Wòntèn hing poendi, Toewan?</i>
Wel, in den kweektuin!	Lo, hānā hing dēdērran!
Hebt gij de kool- en sel- derieplantjes al gehaald van den heer A?	Bibitté koel (kobis) lan sla- dri hāpā wis ko-paranni hing hēnggonné Toe- wan A?
Laat het niet aan groen- ten ontbreken.	Hādjā nganti koerang djé- djangannan.
Van deze manggaboomen moet gij stekken nemen, om daar ginds een boom- gaard te maken waar 't grasveld is.	Wit pělém kijé hamékkā tjangkókké (of di-tjang- kókkā), kēgawé paka- rangan hing hēnggonné pāsoekéttan koño.
Deze plantjes moet gij scheuren om ze te ver- menigvuldigen.	Bibit hiki di-soewakkānā, moerihā tēngkárré.
<i>Die vermenigvuldigen van zelf, Mijnheer!</i>	<i>Poeñikā toemēngkar pijam- bak, Toewan!</i>
Is de padi al opgeborgen?	Pari hāpā wis kahoenggah- áké?
<i>Tien en een half amet zijn nog omlaag, omdat ze nog vochtig zijn.</i>	Sēwēlas-tēngah hamēt (sēdāsā hamēt langkäng sēlēngah) taksih wòntèn hing handap hawit taksih hoemès.
<hr/>	
<i>Wat is deze tafel vol stof!</i>	Médjā hiki tēkā lēboe ká- bèh!
<i>Stof ze spoedig af.</i>	Di-gēlis soelakkén.
<i>Rigt de tafel aan.</i>	Nātahā médjā.

Dek voor vijf personen.	Nátáhá (<i>of njawissánâ</i>) pánggonnánné wong li-má.
Er komen gasten.	Měngko háná dajoh téká.
Zijn de lepels en vorken al gepoetst?	Séndok lan garpoe (garfoe) hápâ wis di-kòsòkki?
Hier zijn drie schoone ser- vetten.	Hiki hápâ sérbèt käng rë-sik téleng hidji.
Zet voor iederen heer een flesch wijn en een wijn- glas.	Toewan-toewánné pádá tja-wíssánâ hanggœr njábötol lan gëlas hanggœr njähidji.
<i>Moet ik rooden wijn of Rijn- wijn gereed zetten?</i>	Hingkang koelâ (<i>sjacissakén</i> , hanggœr habrit poenápâ hanggœr hasém!)
De borden zijn dof.	Piríngé mangkak.
Veeg ze blinkend.	Hoesappánâ ngantíjâ goemilap, <i>of</i> h. sing goem.
Neem de witte vingerkom- men.	Nganggowâ kobókkân kang poetih.
Zijn de messen al gesle- pen?	Ladíngé hápâ wis di-hasahi?
Ze zijn nog zeer bot.	Hisih kétœl bangët.
Maak ze goed scherp.	Landépnâ sing némén.
Waar is het voorsnijmes en vork?	Lading lan garpoené hiwak háná ngëndi?
Die schaaltjes zijn vuil aan den rand.	Basi koewé roesobh píng-gírré.
Geef diepe borden.	Hawéhá piring djero, <i>of</i> piring sop.

- Dien de groenten rond. Kélánné bidérnå, of k. la-
dèknå midér.
- Geef dien heer een schoon bord, een plat. Toewan hikoe hatoerråna
piring rësik, kang tjè-
pér.
- Verwissel vork en lepel van Mevrouw. Garpoë séndókké njoñjah
salínnåna.
- Trek de flesschen open. Botóllé tjaboettåna, of boe-
kakkåna.
- Zet ze maar neér; gjij be-
hoeft niet in te schen- Sèlèhnå báhé: hora hoesah
ken. kowé ngésòkkáké.
- Neem het eten af. Pangánné lòròdnå.
- Breng 't nageregt. Pangannánné ladèknå.
- Waar zijn de vruchten en de confituren? Wowohánné, lan mañissán-
né hánå ngéndi ?
- Wat vlugger toch! Di.gélis ta !
- Zet de gember hier neér. Djahéñé prënahnå hing ké-
né.
- Haal mij den sigarenstan- der. Djoepæknå wadáhé stroetoe.
- Zet stoelen en knaapjes ge- reed in de voorgalerij. Sèdjahå kërsi lan kënap hâ-
nå hing gladri ngarëp.
-
- Kok! gjij moet heden eens goed uw best doen: er komen gasten. Kòki! kowé gawéjå sà-
goed bisa-bisamoe sàdiñå hiki:
bakan hánå dajoh.
- Kook halfzachte eijeren. 'Nggodóggå hëndog sing
madon.

Maak kalfsoogeijeren. 'Nggawéjá hëndog tjëplók-kan.

Laat de rijst goed wit ge- Bérássé sòsòhnå kang poe-
stampt worden. tih pisan.

Laat er geen ongepelde Hådjå hånå lássé.
korrels onder zijn.

Maak ook rijst met kokos- 'Nggawéjá sëgå goerih hoe-
melk (smoutige rijst). gá.

Maak een gesmoorde eend 'Nggawéjá hòpor-bèbèk.
met saus.

*Moet ik de eend nu dadelijk Kambangannipæn poenäpå^d
slachten?* koelâ - sëmbëlk toemoen-
tén?

Ja, en zorg dat ze zeer Híjå, lan pomå-pomå di-boe-
schoon geplukt worde. boettå kang rësik pisan.

Dezen kakapvisch moet ge Hiwak kakap hiki di-go-
aan moeten braden. réngå hiris-hirissan.

En die andere moet ge. Lan sidjíné di-godóggå.
kookt.

Snijd nu den eenen visch Kang sàwidji hirissåna sà-
dadelijk aan moeten. hiki toemoeli.

En kerf den anderen. Sidjfmé bélèkkåna.

En doe er dan aanstonds Bândjøer di-hoejahåna toe-
zout op. moeli.

*Moeten de kippen ook ge- Pitíkkipæn poenäpå dipæn
smoord worden?* hòpor hoegi?

Neen, de eene moet gebra- Hora, sidji di-górëng, si-
den, de tweede geroos- dji di-panggang nganggo
terd met boter, de der- mërtégå, sidji di-prikë-
de tot gehakt gemaakt, dèl, déné djagóné di-gá-
en de haan is voor soep. wé sop.

- Welke van deze drie moet Tigå poenikå hingkang poen-
gebraden? di kang kayórèng?
- De kapoen. Kang këbiri.
- Maak gestoofde pisang met 'Nggawéjå sëtöep gëdang
wijn en suiker. nganggo hanggær lan
goelå.
- Deze groenten moeten ook Djangannan hiki di-sëtoep-
gestoofd worden. på hoegå.
- Begin de aardappelen te Sà-tékáñé dajoh-dajoh wi-
koken wanneer de gasten wittå 'nggòdog këntang.
komen.
- Maak tien soorten van 'Nggawéjå sambal sëpoe-
sambel. lœh roepå.
- Zijn er kruiderijen genoeg? Håpå hora koerang boem-
boe-boemboe?
- Laat nu eerst de aardappe- Këntáng é di-hóntjèknå disik
len schillen en in 't kou- sàbiki, lan konnën ngë-
de water zetten. 'kœm hing bañjoe ha-
dëm.
- En ga dan fruit koopen: Noeli toekoewå wowohan:
ananas, pisang, sina's-ap- nanas, gëdang, djérœk-
pelen, pompelmoezen, wa- bòkor (dj.-mañis, dj.- Sa-
termeloen. m arang), djérœk-matjan,
sëmångkå.
- Koop ook wat limoenen Toekoeuwå djérœk - pëtjél
(limmetjes). hoegå sàwëtárå.
-
- Waschman, wat heeft het Pàmasæh (pëñatoe, ml.), tè-
weér lang geduurd eer- kå soewé máñèh holèh-
ge 't waschgoed te moe ngoeliháké koem-
huis bragt ! bahan !

Ik ben ziek geweest, en mijn knecht is weggeloopen, zodat ik een anderen moest zoeken.

Gij ziet er niet ziekelijk uit. Het is niet alleen dezen keer dat het zoo lang duurt.

Als gij het waschgoed van de lieden gehaald hebt, dan doet gij het in de kist, en laat het daar eerst een veertien dagen vermuffen.

Zoo bederft het goed en wordt het spoedig onsterk.

Laat het in het huis van de lieden blijven tot dat gij kunt beginnen het te wasschen.

Dan kan ik het hier nog van tijd tot tijd laten luchten.

Laat nu eens zien: wat hebt gij gebragt?

Wel! dat is nog niet eens de helft!

En de zaken die ik bet meest noodig heb, zijn er niet bij!

ñāpā malih kēnēk koelā mínggat, dados koelā pĕrloe ngloeroe sañēs.

Hora hānā sēmoemoe lārā. Hora mōeng sāpisan hiki báhé holéhé soewé sāmoño.

Sāmāngsā kówé marañi kēkoembahan hing hĕng-gonné wong, bandjær ko-lĕbokháké hing grōbog, ko-tínggal hānā 'ng-kōno sätengah sasi kanti hapĕg kábèh.

Měngkoño djarittánné roesak, gĕlis 'mbĕdĕl.

Tínggallén hānā ngomáhé wong toemékā kówé dangan toemandang ngoembah.

Dadi hānā 'ngkéné kēnā dak-hisissáké kadangkålā.

Dak-dĕlĕngé: kówé ngoelib-áké hápā?

Lo! hikoe doerœng nganti sáparo!

Tœr kang pĕrloe-pĕrloe hikoe doerœng hānā!

- Dit tafellaken is nog vuil. Taplak hiki hisih roescoh.
 Deze kleederen zijn ook Sandangan hiki hija hora
 niet schoon: zij zijn groe- rèsik: pâdâ blawœk roe-
 zelig. pâñé.
- Van dit hemd zijn de plooijen scheef en krom. Kémédjâ hiki wiroené mèn-
 tjèng bengkak - bengkok.
- Dit witte baadje is vol vlekken van pisangvocht. Badjoe poetih hiki ting da-
 lémok kénâ tloetoh gë-
 dang.
- Hier zijn ook verscheidene vlekken op. Híki ja dalémak-dalémok.
- Verscheidene beenen knoo- pen zijn gebroken. Hákèh kantjing baleng pâ-
 dâ toegél.
- De knoopsgaten zijn uit- gescheurd. Måtâ-hitikké pâdâ soewir.
- Dat komt daarvan dat gij de kleederen aan de knoopsgaten ophangt. Kang marakháké: holèh-
 moe njanstelláké sandang-
 an hólèh hing måtâ-hi-
 tikké.
- Waarom gebruikt gij geen knijpers? Généjâ hora nganggo dja-
 pit?
- Deze dassen zijn te breed gevouwen. Dasi kijé kamban holéhé
 nglémpitti.
- Houd toch een vaste maat: gij weet hoe ik het hebben wil. Mëstèknâ tâ hoekoerránné:
 kowé wong wis wércoh
 karépkoe kápríjé.
- Die vlekken waren er op toen ik het goed haalde. Kâlâ koelâ-poeroeggi, sámpæn
 wöntén dâlémok poenikâ.
- Ik heb het ontvangen met die gebroken knopen en die uitgescheurde knoopsgaten. Hangsal koelâ nampéñi sam-
 pæn toegél kantjing toewin
 soewir måtâ-hitik poenikâ.

Wel zoo! voortaan moet Mängkoño! béséek sálawássé
gij bij 't ontvangen mij kapan ko tampañi, kówé
aanwijzen wat er aan is. noedœhnå hakoe hápå²
kang dadi tjatjáddé.

Al wat gjij mij niet vooraf Håpå kang hora ko-toe-aangewezen hebt, dat døháké sà-doeroengé hebt gjij er aan gemaakt. 'nggåwå, hikoe mësti kó-wé sing gáwé.

Met een Schrijver.

Ik zal u maandelijks tien Kówé bákal dak-wèhi ga-
gulden loon geven. djih sásèn sápoelcèh roe-
píjah.

*Dat laat ik geheel aan u over. Poeñikå koelå-bòròngákën (k.
soemanggakha¹ën) pisan ka-
lijan samléjan.*

Hier hebt gij een schrijf- Hiki hānā dingklik pānoelessenaartje. lissan.

Hier is een bos veerenpen- Hiki hānå kalam (péñah)
nen. hëlar sëbëngkët (sákò-
lòng).

Kunt gjij met stalen pen- Håpå kówé biså noelis
nen schrijven? ngan.go kalam wådjå
(wësi)?

Vermaak deze pen eens. Kalam hiki, tjobå, karëttën.

**Gij maakt de spleet te kort. Holéhmoe mētjaháké koe-
rang dåwå.**

De punten wijken vaneen. Poetjoekké pëtar (pëtat).

De snede is scheef. **Karéttánné pèntjèng.**

Ze is te puntig. **K  l  ntjipp  n.**

- Deze is te stomp. Sing hiki sëmpøeg.
 Die andere zal spatten. Sidjíñé mahoe bakal mlëtik.
 Geef mij een onversnede- Hakoe hoelcengåñá sidji
 ne. kang woengkœl.
 Ik zal u een voorbeeld Dak-wèhàñé toeladdan.
 geven.
 Uw pennemes heeft geen Pängaréttámoe wis hora
 staal meer. háná waqjáñé.
 Hier hebt gij een paar hou- Hiki háná dangannánné
 ders voor de stalen pen- (tjékëllánné) kalam wá-
 nen. djå rong hidji.
 Lijn uw papier niet te Holéhmoe 'nggaríssi kér-
 naauw. tasmoe hâdjå kéraptéttén.
 Deze liniaal is dikker. Djidarran kíjé gédé.
 Dit papier vloeit. Kértas hiki 'mblòbòr.
 Het is vochtig: droog het Hanjép: pèñén.
 in de zon.
*Houdt Mijnh. van staand of Hingkang Toewan soedéñi,
 loopend schrift?* Kang pérloe, kówé ngrikat-
 Gij moet vooral vlug schrij- táké pãoelisinoe: moe-
 ven: dus is het loopende láñé kang präjogå, kang
 't beste. miring.
 Schrijf dezen brief viermaal Lajang kirímmán hiki toe-
 af. roonnén hambal ping pat.
 Breng ze dan bij mij, dat Bandjær wèhná hing ha-
 ik ze collationnere en koe, soepájå dak-Jalarra
 teekene. lan dak-tandañáná ta-
 ngan.

Uwe letters zijn niet gelijk Toelíssámoë hora pådå gë-
van grootte: overal groot déné: srigoentingën ká-
en klein. bëh.

Vouw ze nu, en schrijf de Lëmpítanå sabiki, sërtå ngä-
adressen er op. lamattanå (lamattanå).

Hier is het voorbeeld (*het Hiki hâpå lëpijánné.*
nageschreven stuk of klad,
dat niel meer gebruikt
wordt).

Gij hebt vergeten de brie- Kówé lali nitimangsanî la-
ven te dateren. jangé.

Lak ze digt. Hëlakkânå.

Moeten ze op de post bezorgd Poeñdpå dipæn-possakën?
worden?

Als gij terug komt, moet Sàbalimoe'ndjaloekkå mang-
gij aan Ripin anderen si lijáne mënjang si Ri-
inkt vragen. pin.

Deze inkt is te waterig, en Mangsi kijé këtjewèrrën,
die is te dik. lan koewé këkëntellén.

Bij die te dik is, kan ik wat Hingkang këntél poenikå kë-
water doen. nging koelå-sokki lojå sá-
këdik.

Dan wordt hij bleek. Dadi poetjët.

Maar gij kunt den wateri- Nanging kang tjewèr lan
gen en den dikken on- kang këntél hikoe këñå
der elkander doen. ko-mor.

Gebruik dezen ïntkoker Mángsèn hiki báhé hëng-
maar. gònën.

Kom niet te laat op het Hâdjå nganti kásèp tëka-
post-kantoor. moe hing kantor pos.

Op reis.

Zijn de wielen gesmeerd? Rodáñé hápå wis di-gadjíhi
(gadjèhi; gëmoekki, *ml.*)?

Nog niet, Mijnheer! Dèrèng, Toewan!

Toe, gaauw wat ! Hajo, ḡelis !

Zijn de postpaarden nog Djaran-pos doerceng tēkā? niet gekomen?

Doe ze wat haast maken. Gëlaknå sätik.

Haal ze aanstonds hier. Paraknå töemoeli.

Het is al over den tijd. Wis liwat wantjine.

Koetsier, rijd snel! Koosir, di-rikat!

Waarom blijven we hier Généjà lèrèn hànâ hing stilstaan? kéné?

De paarden willen niet loopen. Kapallipoen bòlen poeroen me-
ven. *lampah.*

Kunnen ze nu al niet meer, Håpå såhiki wis mopo, hå-
of hebben ze kuren? på wantji?

Zoo, nu gaat het er goed Lah, mëngkéné hëpik pla-
door! joené!

Wat is er nu weer? Håna håna mánèh?

Het slaat, springt en steigert. Ménkal (of njépak), 'ndjoem-
bael t:ewi: ngrcendjang.

De loopers zijn er niet Lòpèrré (kénnékké) koerang
gaauw genoeg bij. rikat holéhé nandangi.
Zij zijn niet bij de hand Koerang tjantjíngan.
genoeg.

Daar zit hij met zijn been Hikoe tékå këslakang.
over de streng!

Zoodra hij zijn kuren wil Baréng harép miwitti tíng-
beginnen, moet gij er káhé, di-samboekkánâ
terdege opslaan. sing némén.

Gij moet hem aan 't loo- Di-pérdíjâ mélajoe báhé,
pen houden,
en zijn gedachten van die lan di-laléknâ tíngkáhé.
kuren afleiden.

Gij moet op de teekens Téngérránné titéñánâ.
letten.

Als hij zijn ooren achter- Sámangsâ ngíntjæppáké
uit trekt en de kop regts koeping lan wiwit mé-
begint te draaijen, pas ngo něngén, noeli di-
dan op. ngati-atí.

Alles in orde? — Komaan, Wis tátâ kábèh? — Hajo,
nu vooruit! darceng sàhiki!

Laat ze nu geen tijd om Sàhiki hâdjâ hâwèh dangan
kuren te bedenken. mikir tíngkah.

Blijven we weer staan!
Deze hoogte is wat steil.

Hápâ mandég mánèh!
Hínggahan poenikâ ragi (radi
ngambat.

Loopen de paarden altijd Djaránné hápâ sálawássé
zoo slecht?

sámoño mla rat lakoené?

- Neen, Mijnheer! dat is dezen Bòlén, Toewan! namøeng sā-
keer maar.* pisan poenikå kémáwon.
- Uw rijtuig trekt moeijelijk.* Karéldå sámpéan hágèl ta-
rikkannipoen.
- Het is zwaar beladen.* Hurat momottannipoen.
- Roep de wachtlieden om te duwen.* Wong djágå hoendangðn:
kònñen njoerøeng.
- Houdt bij 't afgaan de leidsels stevig.* Sámångså mëdœn, koekoehå
holéhmoe njékél lès
- Laat de paarden niet struiken.* Djaránné hâdjå nganti kë-
djéngklok.
- Blijf in 't midden: niet zoo aan den kant!* Hânåhå bing tèngah báhé:
hâdjå mínegir sámôño!
- Waarom wordt hier uitgespannen?* Hânå bing kéné géñéjå më-
tjat?
- Hier wordt de wagen door buffels gerokken, om de steilte van dezen heuvel.* Wòntén bing ngriki käréta-
nípæn dipæn tarik mahérdå,
hawit míngga'í némén rëdi
poenikå.
- Wat zal dat langzaam gaan (moet tot als wat de langzaamheid er van)!* Mësti nganti kâjå hápå tam-
bánné hikoe!
- Kom, ik loop maar een eind wegs.* Hajo, dak-mëlakoe báhé sá-
toegél dalan.
- Hier zijn we aan den post.* Poenítå sami wòntén bing pos.
- Laat de wielen begoten worden.* Rodánné di-sirammåna.
- Zie de tuigen na, of alles goed vastgemaakt is.* Habah-habáhé priksañåna,
hápå bénér kábèh holéhé
ngétrappáké.

- Schuif het kadjangdek wat Kadjángé pāngarépnå sā-
meer naar voren. titik.
- Dat wij niet beregend worden. Hådjå nganti këtampon.
- Daar komt een bui (een Håna mëndëng kandël
dikke wolk) op: moenggah mréñé.
- De donder komt nader. Gloedoeggé madjoe.
- Het drijft weér af. Moendær mánèh, of soe-
minggah.
- Het is overgedreven. Wis liwat.
- Wat is het stof hier dik Djëro témén bloeboekkán-
op den weg! né hing dalan kéné!
- En hier is het zoo mod- Déné hing kéné tékå blëtok
derig! sámoño!
- Dat maakt het trekken moei-* Poenikå ngangéllákén pāná-
jelijk. ríkkipæn.
- Eerst renden wij, daarna Wiwitté njóngklang, ban-
draafden we: thans gaan djær 'ndjòdjog: sàhiki tě-
we maar stapvoets! kå mélakoe báhé!
- Kom koetsier! zet de paar- Hajo, koesir! djaránné ri-
den wat aan. katnå sätitik.
- Laat ze weér rennen. Tjóngklängnå mánèh.
- Wat is dat? — Wat is er? Håpå hikoe? — Håna håpå?
- De streng is gebroken, Mijnh.! Lëstrëngipæn pëdot, Toewan!*
- Wat gaat dat ellendig van Tékå mlarat témén sádiñå
daag! hiki.
- Wat gebruiken ze hier voor Hamoh témén habah-abah
een versleten tuig ! kang di-hënggo (dinggó)
håna hing kéné!
- Het is al weér zamengeknoopt. Sampæn dipæn-sambæng.*
- Eindelijk zijn we ter plaatse! Wékassan wis tékán!*

Met een Desahoofd.

- Hoe lang reeds zijt gij de- Holèhmoe dadi pätingga
sahoofd? wis pirå lawássé?
- Vijf jaren.* *Gangsal tahæn.*
- Hoeveel bedraagt uwe be- Wong hisiñing désamoe pi-
volking? rå?
- Twee honderd en dertig zielen.* *Tjatjah sirah ('t hoofdenge-
tal) kalih hat_e ligang dáså.*
- Hoeveel baauws sawah be- Sawah kang miloe désamoe
hooren aan uwe desa? pirang bahoe?
- Hoeveel is uw aandeel? Păndoemmamoe pirå?
- Hebt gij vrouw en kinde- Håpå kówé doewé hañak
ren? bodjo?
- Is er bosch bij uwe desa? Håpå hånå halas miloe dé-
samoe?
- Wat voor gronden zijn er bij? Boemíne hikoe lémah håpå?
Natte en drooge bouwgrond, strand, kreupelbosch, lage oevergronden langs de rivier, vlak strand. *Sabin hakalíjan tegil, rantjah, lambírran, siti pasisir.*
- Wat wordt er verbouwd? Kang di-tandœr håpå?
- Rijst, suikerriet, indigo, Chinesche katjang, komkommers, Turksch koren, gierst.* *Pantœn, róssan, tòm, katjang-tjíñå, këlimœn (timœn), dja-gøng, djewawæt.*
- Worden dat suikerriet en die indigo voor fabrieken verbouwd? Păandoerré téboe lan tòm hikoe håpå pagawéjan fabrik?
- Hoe worden die naar de Pängaterré ménjang hing fabrieken vervoerd? fabrik kärpríjé?

*Op karren geladen, door buf- Dipaen-wawrattákén hing tji-
fels getrokken.* kár (grobng, pédalos), ka-
géréd mahésá.

Wordt er voor dit overvoer Pänggéréddé (pängatérré)
betaald? hikoe hápå nganggo di-
bajar?

Brengen de gronden goed Boemíñé hápå hákèh pámé-
op? toeñé?

Hoeveel rijst per baauw Pámëtoeñé pari hing sawah
brengen de natte velden pirå sábahoe?
op?

Ligt uwe desa aan den Désámoe hápå lèngkèt hing
grooten weg? ratan gëdé?

Hoeveel man moet er we. Hing dalém pitöeng diñá
kelijks voor de heeren- bénërré wong pirå mëtòni
diensten uitkomen? hing págawéjan négå-
rá?

Waarin bestaan uwe in- Hasil-asilmoe haroepå hápå?
komsten?

Welke zijn de beambten Hëndi wong păloenggæh
eener desa? hing désá?

*Het hoofd, de bode, de schrij- Patínggi, kabajan, tjarik, mo-
ver, de dorpspriester en het din, toewin pëtëngan.
hoofd der nachtpoliecie.*

Dezen worden „de vijf oud- Poeñikå sami këvástanán pán-
sten“ genoemd, al zijn ze tjåkaki, dé'ejå sëpah-sëpah-
ook de oudste lied'en der ipæn hing do:sæn.
desa niet.

Hoe wordt de nachtpoliecie Moenggæh polisi-wëngi pra-
uitgeoefend? tikellé kärpijé?

In iedere wijk gaan de ingezetenen om de beurt rond, en wetken de slapenden door middel van een klap of een ratel of door geroep.

Waarvoor worden de slapenden gewekt?

Opdat ze hunne huizen en erven zouden rondgaan en onderzoeken of er onraad is.

Zoo hebben de dieven vrij spel: ze worden telkens gewaarschuwd als de nachtwacht (ronde) voorbij zal komen.

Dan kunnen zij zich een goede schuilplaats kiezen.

Gaat die nachtwacht op gezette uren rond?

Neen, Mijnh.; dan zouden de schavuiten het nog gemakkelijker hebben.

Gebruikt men ook wachthuisjes?

Slapen of waken ze daar?

Hing saloenggil-toenggillipoen kampoen tijangipoen sami gëntóssan nganglang, sërlå 'nggoegahi hingkang sami tilém këlajan këntóngan hoe-tawi hörét-óret, poenlápá malih këlajan tjélæk-tjélæk.

Kang pádå toeroe di-goe-gahi, kégawé hápå?

Kapoerih sami nganglangánå sâhå mriks: nánå pág:iya-nipæn, mèñ:uci wöntén rë-rësah poenlápá-porlápá-

Mëngkoño maling pádå hólèh lëgáñé hing gáwé: sabén-sabén rónå jèn bakal liwat, pádå di-wèhi wérch.

Dadi hólèh dangan milih pändélikkan sing präjogå.

Pänganglángé rónå hikoe hápå këroewan wantjí-né?

Bòtén, Toewan; jèn mëkatén-nå, dados yéñto poenlápá mindak hélijá malih.

Hápå híjá nganggo pádjagan?

Håna hing koño hápå pán toeroe hápå mélèk?

- Hebt gij ook wakers aan Hing homshmoe hāpā híjá
uw huis? nganggo wong djågå?
- Heeft uwe desa ook een Désámoe hāpā híjá hānā
wachthuis aan den groo- päróndáñé hing ratan gë-
ten weg? dé?
- Gaat er op den grooten Hing ratan gëdé hāpā híjá
weg ook een wacht rond? di-nganglangi?
- Ja wel, Mijnh.! die heet de Hínggih, Toewan! poenikå kë-
patrouille.* wästañan pátrol.
- Worden in de desa ook de Hānā hing déså hāpā híjá
uren aangegeven? nganggo nëngërri djam-
djamman?
- Ja wel, Mijnh., door 't slaan Hínggih, Toewan, hamärgi na-
op een groot hol stuk hout.* boehitòngtòng, of këntóngan.
- Is er overvloed van water Sawáhé désámoe hāpā soe-
voor de sawahs van uwe gih bañjoe, of h. hákèh
desa? bañjoeñé?
- Hoe wordt het water be- Holéhé tétando bañjoe hi-
waard? kce käpríjé?
- In een groolen boezem daar Wöntén hing bëndoengan ka-
boven.* gëng, hing ngínggil ngrikoe.
- Hoo komt het water daar- Banjoeñé bëndoengan ma-
uit over de sawahs? hoe holéhé nëkañi hing
sawah käpríjé?
- Door een gegraven kanaal.* Hamärgi soesoekkan.
- Kan iedere desa zooveel Hing sab'bén déså hāpā kë-
water nemen als ze wil? ná hámèk bañjoe sëpirå
karçppé?
- Neen, Mijnh.: het wordt van Bòlén, Toewan: pängëdoem-
wege 't bestuur verdeeld.* mipæn pœnikå hawil sang-
king paréntah.

Wie heeft het toezigt daar- Hingkang ngémongi sápå ?
over ?

De mantri der waterleidingen. *Mantri hocloe-oeloe.*

Welke van de dorpsbeamb- Páloenggœh hing déså hěn-
ten verdeelt gewoonlijk di kang hadátté matah-
de werkzaamheden ? áké págawéjan ?

De dorpshode. *Kabajan.*

Wat voor werk is er te- Hing sámengko hánå pă-
genwoordig ? gawéjan hápå ?

Den grooten weg zuiveren van 'Mbésíkki roempael hing ra-
gras, en de dijkjes ophoogen. *dínnan hagéng, kalih ngoe-*
roeggi langgæl.

Heiningen maken om de suiker- Mayérri pütébòn.
tuinen.

Een dam in de rivier leggen. *Nambakki lèpèn, of damèl tam-*
bak wòntén hing l.

De afdamming in de rivier Ngébòri tambakkipæn hing
uitscheppen voor 't maken lèpèn, bádë damèl kréleg
van de boogbrug. *bæk.*

Zand graven voor het metsel- 'Ndøedæk wèdi hingkang bádë
werk. *dipæn damèl ngétrap bañon.*

Balken slopen uit het bosch. *Njérèd glondong kádjéng sang-*
king wánå.

De dijkjes op de rijstvelden in 'Ndandossi galéngan wòntén
orde maken. *hing sabin.*

Het gat in den boezemdijk 'Mboentòni bedahipæn lén-
stoppen. *doengan.*

Moeten uwe lieden ook in Kantja-kantjamoe hápå kë-
den koffietuin werken? *patah gáwé hánå hing*
pákòpèn hoegå ?

- Nu wil ik vertrekken. Sàhiki hakoe harëp loengå.
 Ik ben reeds uitgerust. Wis kápéñak lësoekoe.
 Ik vraag eerst nog wat Hakoe 'ndjaloek ngómbé
 drinken. mánèh disik.
- Als 't u belieft, Mijnh., drink. Soemânggå, Toewan, sámpéjan
 ngoendjæk.*
- Och, houd mijn paard even Tjobå, njékëlli djarankoe
 vast als ik opstijg. sädélå jèn hakoe moeng-
 gah.
- Leid het maar eerst over Di-toentoennå ngoewot ké-
 dezen vlonder. níé disik báhé.
- Wat ligt die vlonder onge- Hoewot hiki tékå ngang-
 lijk boven op de oevers! krik lan koerang råtå, of
 'nggrònggòng, sámoño!
- Waarom zijn de einden niet Poetjoekké géñéjà hora di-
 in den grond vastgelegd? handjingáké hing lëmah?
- Wij beheipen ons er zoo maar Sami koelå-hënggë mëka'en kë-
 mede, omdat wij zoo weinig máwon, hamärgi krang kò-
 tijd hebben. bér.*
- Dat gaat zoo lang goed tot Hikoe lëstaríñé mëng toe-
 er iemand een ongeluk mékå hànå wong némoe
 krijgt. tiwas hing koño.
- Met weinig moeite is alles Mëng sätistik kangéllánné
 in orde gemaakt.. 'mbëñerráké kábèh.
- Ik dank u: vaarwel, pating- Pänërimakoe: karijå sčla-
 gi! mët, pätingga!

Gesprek tusschen twee Dorpelingen.

Waar gaat de reis heen, Paránné ngëndi, dik?
 vriend?

<i>Naar Beloekkan, vriend!</i>	<i>Teng Beloekkan, kang!</i>
<i>Wat is er te doen?</i>	<i>Håna pérloëné hâpå?</i>
<i>Mijn neef bezoeken, en zien
of ik wat sawah kunnen kan.</i>	<i>Tilik teng 'nggéné këpoñak-
kanknelå, tær ngoepâjå mûr-
gi njewå sabin sâwetârd.</i>
<i>Ja, dat is goed! de desa
Beloekkan heeft veel sa-
wah.</i>	<i>Híja, bëtjik! deså 'ng Bë-
loekkan hikoe socgih sa-
wah.</i>
<i>Hoeveel sawah is hier uw
aandeel?</i>	<i>'Nå 'ngkéné pandoemma-
moe sawah pirå?</i>
<i>Twee vijfde bahoe.</i>	<i>Kalih kotak.</i>
<i>Hier zijn wij juist vóór mijn
huis: kom even binnen,
rust een oogenblik.</i>	<i>Hiki lègi 'nå 'ngarëppé ho-
mahkoe: mampírrå, haso
sâdélå.</i>
<i>Ja, een oogenblik.</i>	<i>'Nygih, sakëdap.</i>
<i>Gebruik sirih.</i>	<i>Nginang.</i>
<i>Meisje (voor dochtertje)!
waar is je moeder?</i>	<i>'Ndæk ('bèng)! 'mbokmoe
'nå 'ngëndi?</i>
<i>Naar de kleine markt.</i>	<i>'Njang pängadangan.</i>
<i>Geef koffie en versnape-
ring?</i>	<i>Hawéjå wédang kopi lan
pëpangannan.</i>
<i>Kom, bezorg het ter plaat-
se (nuttig het)!</i>	<i>Hajo, tékaknå!</i>
<i>Wat een klein deel sawah
hebt ge!</i>	<i>Păndoemmamoe sawah kok
sătitik!</i>
<i>Gij zijt niet van de vrien-
den, broertje!</i>	<i>Kówé hikoe doëdoe pâ-
noenggallánné këkasih,
dik!</i>
<i>O neen! daar lijkt het niets
naar, broér!</i>	<i>Ah, bòlèn! tésik tángèh,
kang!</i>

Dat is zoo sedert ik geluige Nikoe hawit dèk koelâ dadi
ben geweest tegen den patinggi in de zaak van de ver-
moording van Pak Kembâ.

Hoe is 't mogelijk dat hij Pripœn tå këñâñé nganti di-
vrijgesproken is! hoeval!

Het is als of de landraad geen 'Mpœn kâjâhâ landrat bù-
oogen heeft. tén doewé måtâ!

Wees voorzichtig, broërtje! Di-ngati-hati, dik! kapan kó-
als gjij van de overheid sprekt. wé njeböttáké préntah.

Gij weet zeker dat hij het Kówé hikoe wérœh sänja-
gedaan heeft, omdat ge 't zelf gezien hebt. tâñé jèn déwékké kang
nglakòni, kang märgâ matamoe déwé sing wérœh.

Maar gjij zijt immers de Nanging rak kówé mceng
eenige die 't gezien heeft? wong sidji kang wérœh?

En hoeveel getuigen waren Déné pirang-pirang sëksi
vóór hem! mèloë déwékké!

O, die waren allen omgekocht! Ah! sami di-hopahi sùdâjâ!
Dat is waar, maar dat is Bénér! nanging prákârâ pâ-
aan den landraad niet ngopáhé hikoe horanâna
medegedeeld. sing ngaterráké ring
landrat.

Het ware te wenschen dat hij Sokœr jèn di-potjóltâ!
afgezet wierde!

Hij knevelt allen die zijn Sintén sing doedoe këkasihé,
vrienden niet zijn. di-pilés.

Hij verhoogt hem de land-rente. Di-hindükki padjëggé.

*Zijn vrienden krijgen groote Këkasihé di-katahi sawáhé.
deelen sawah.*

*En hij stelt ze vrij van het werk. Tær di-hoewal sëkå jüdamëllan.
Zoo wordt het voor de ander Dadi míndak habot sing líjá-
ren zwaarder.*

Wat zal men anders ver-
wachten van een pating-
gi die daags voor een
gulden opium opschuift.

Dat moeten wij betalen,
broertje!

*Hoe komt het dat het lands-
bestuur zoo iets toelaat!*

Denkt gij dan dat het lands-
bestuur het weet? Het
zal het wel niet weten!

Iimmers is aan de pating-
gi's overgelaten de ver-
deeling van den arbeid,
van de sawahs en van
de landrenten over zijn
desagenoooten.

Het landsbestuur onder-
zoekt maar van elke desa
hoeveel werkbare man-
schappen en hoeveel sa-
wah er is en hoeveel de
geheele landrente moet
bedragen.

Wis lajak mëngkoño:pätíng-
gi kang sabén diñá ngën-
tèkháké säröepíjah moño,
'léhé njérèt, of madatti.

Hikoe hakoe lan kowé, of
h. wong hákèh, sing 'm-
bajar, dik!

*Pripœn déñé négárå kok ngoe-
djå sing kâjå nikoe!*

Kiramoe négárå wérœh?
Mångså weroewå!

Rak pätínggi-pätíuggi kang
kapasrahan pängëdoem-
mé págawéjan lan sawah
tær padjëg njang kan-
tja-kantjáñé-déså.

Négárå möng ngawroehi
sabén déså wóngé koe-
wat lan sawahé pirå, tær
pirå padjëggé sädéså sà.
bëñërré.

Als ik landsbestuur ware dan zou ik er een commissie voor stellen om voor ieder desaman uit te rekenen hoeveel dagen hij moet uitkomen, hoeveel sawah hij moet hebben en hoeveel landrente hij moet betalen.

Wij onwetende desalieden kunnen immers zelf niet rekenen.

Ja, dat zou zeker heel mooi wezen!

Welnu, broertje! ik maak u tot landsbestuur van heden af.

Maar ik heb wel eens horen zeggen — ik weet niet of het waar is of niet — dat er bij het landsbestuur gebrek aan menschen is.

Hoe! en er zijn zooveel Hollandsche en Javaansche ambtenaren!

Ja, die! maar ik bedoel — hoe heeten ze! — de klerken en dergelyken.

O, dat is jammer!

Jèn koeldhà nègårå, mèsti koeldà-koemisèni ngidjirráké sānoenggil - noenggillé tijang déså pínlèn díntèn 'léhé mètoe, pínlèn bagéjánné sawah, ter pínlèn padèg 'léhé ngèsok sà-lérës-sé.

Rik koeldà tijang déså kang bodo bolèn biså ngidjir ki-jambak.

Híjå, hapik bangët jèn mèngkoño!

Mårf, dik! wiwit sadiñå hiki kowé dak-hadëggáké nègårå.

Nanging hakoe tahoe ngroe-ngoe wërtå — 'mbœh bë-nër 'mbœh hora — jèn nègårå këkoerangan wong.

Pripæn! déñé' katah mawon prijaji ländå lan djåwå!

Híjå, jèn hikoe! nanging sing dak-toeterráké hikoe — hâpå djènëngé! — djértoelis sà-pänoeng-gallánné.

(Eh, héman jèn mèkòlèn !

Hoe is het! het Gouvernement zegt dat de desalieden te zamen zelf hun patinggi's moeten kiezen.

Nu meent het dat de geringen hoofden krijgen naar hun zin.

Maar het schijnt niet te weten dat doorgaans de meeste stemmen gekocht zijn.

En dat dan dat koopgeld moet verhaald worden op die andere stemmen hebben uitgebracht.

Wat is ons Javiansche volk toch slecht!, dat ze zich tot alles laten omkoopen!

Voor hoe weinig betaling molt men zelfs zijn evenmensch.

Ja, broertje! er zijn veel slechte menschen onder!

Het zou wel goed zijn zoo we eens een leer vonden die ons tot goede menschen kon maken.

Pijé (käpríjé)! kërsáñé Goebérnèn, wong désá kon (di-kon) sá - goejoebban milèhi pätínggíné déwé.

Mëngkoño pandoegáñé jén wong tjilik pádá hóléh pätínggi-pätínggi hing sásenengé.

Nanging kajá-kajá dak wéróeh jén sing loemrah swárå sing hákèh ngango katoekoe.

Tær jén wang pætoekonné hikoe katempoeháké njang sing sédjé-sédjé swaráñé.

Bångså koelå djåwå nik i kok hawon, déñé gélém di-hopahi tèng sèmbarangan prákárå!

Mæng di-hopahi súpintén, kok nganti gélém ngimpés sú-sami-sami!

Témennan dik! hákèh wóngé sing hálá!

Prøjogå jén pádá nëmoewå sáwidji èlmoë sing bisá 'ndadékháké wong bëtjik.

Ik heb reeds velerlei leer
en spreken opgedaan,
maar nog geen die zulk
een uitwerking had.

Hakoe wis némoe hákèh
woelang lan èlmoe, na-
nging doerceng kätémoe
sing hánå sawábbé bab
hikoe.

De oude (grootvader) Ngang-kah zegt dat het Evangelie
kah jén Indjil sing súgëd.
het kan.

Dan moeten we 't eens Jén měngkoño, präjogå di-
onderzoeken. priksańi.

Goed, ik ga met u mede den Präjögi, koelå mèloe 'ndikå
oude bezoeken. nilíkki kakékké.

Maar nu moet ik voort, an- Nanging sà-niki koelå pèrlve
ders wordt het te laat in ladjëng, 'mpoen nganti kë-
den avond. sörèn.

Goed verblijf, broér ! 'Ndikå kantœn slamët, kang !
Geluk op weg, broërtje ! Njangòni slamët, dik !

Met een voornaam Hoofd.

Wel vriend! dat is goed dat Hé sahoedárá ! präjögi déné
gij mij eens komt bezoe- sámpejan noewéni datëng
ken. koelå sápisán.

Ga zitten. Sámpejan piñarak.

Zijt gij welvarend? Poeñápá sámpejan soegëng?
Ja.. En hoe gaan het met Hínggih. Déné měnggah
uwen welstand? kásoegëngan sámpejan
kadospoendi ?

Nu en dan heb ik nog de Térkadang koelå taksih ka-
koorts. srëppén.

Zoo? Ik meende dat die reeds over was.	Měkatěn? Koelā măstañi sampœn mantœn.
Ja, ze is ook al over geweest, maar ze is teruggekomen.	Hínggih, sampœn mantœn hoegi, nanging hangot malih.
Dat komt van de najaarskentering.	Poeñikâ kaběktâ sangking māngsâ labcöh.
Dat kan wel zijn.	Měñawi.
Om de hoeveel dagen hebt gij de koorts?	Hělět píntěn díntěn hangsal sámpéjan kasrěppen?
<i>cf</i> Pěndak píntěn díntěn hoemat-oemattipœn kasrěppen?
Om de drie dagen. — Maar hoe gaat het met uwe vrouw?	Hělět kalih díntěn, <i>cf</i> pěndak tigang díntěn.— Nanging kadospoendi kësoe-gëngannipœn rádèn-ajoe?
Die heeft telkens aanvallen van kiespijn.	Poeñikâ hrsring sakit hoentoe hoemat-oemattan.
Waarom laat ze haar kies niet trekken?	Poeñápâbâ bótěn njaböt-takěn wadjañipœn?
Ze vreest de pijn, van het trekken.	Sakittipœn katjaböt hingkang dipœn-hadjrihi.
Dat is maar eens, en nu heeft ze het telkens weer.	Poeñikâ namœng sápisan, déné sàpoëñikâ hénggal-énggal mialih.
Daar hebt gij gelijk in; maar die 't moet ondergaan, redeneert niet altijd zoo.	Kësinggihan sámpéjan; hananging tíjang hingkang bádé nglampahi poeñikâ bótěn městli jèn gadah pánimbang měkatěn.

Ik ben 't gezondste in de Säkétjañipœn badan koelâ drooge en in de regen- jèn mångså këtigå hoe- moeson. tawi jèn mångså rëndëng.

In de kenteringen zijn Jèn mångså lëtlëttan hadat- doorgaans vele zieke tipœn katah tijang sakit. mensen.

Kom, vriend! drink thee.— Soewawi, sahoedârâ! sám- Of wilt gjij liever koffij? péjan ngoendjœk wédang tèh.— Poeñápâ sámpéjan Die is er ook. milahœr ngoendjœk wé- dang kòpi? Wontén hoegi.

Als 't u belieft, zal ik kof- Jèn parëng, koelâ bâdé fij drinken. ngómbé wédang kòpi.

Hier is suiker, en hier melk, Poeñikâ gëndis, poeñikâ pë- zoo gjij er van houdt. rëssan, mëñawi sámpéjan sëtâ.

Ja; maar melk zal ik niet Hínggih; nanging përëssan nemen. koelâ bòtén mëndët.

Gewoonlijk drinken de Ja- Límrahipœn tijang Djawi vânen geen melk: waar- bòtén ngómbé përëssan: om is dat?

poeñikâ hawit sangking poeñápâ?

Het is hun gewoonte niet. Dédé hadattipœn, of bòtén toeman.

Het is toch een zeer goede en versterkende drank.— Voor kinderen is ze ook zeer goed tegen de wormen.— Over 't algemeen gebruiken de Javanen te Sämantén hoegi poeñikâ hómbèn-ómbèn hingkang langkœng sáhé poeñápâ malih ngoewattakén badán.— Jèn dipœn-hómbé láré-láré, hínggih lang-

weinig dierlijk voedsel: daardoor zijn ze doorgaans niet sterk van lichaam.

En de Hollanders gebruiken doorgaans te veel bier en wijn en jenever: dat is zeker ook niet goed in dit heet klimaat.

Daar hebt gij gelijk in, vriend! — Willen we niet liever buiten gaan zitten? — De lucht is nu zoo aangenaam.

Zou de wind u niet hinderen bij uwe koortsigheid?

O neen! hoe meer men zich ontziet, hoe vatbaarder men wordt.

Nu dan, zoo als gij wilt.

Zouden wij in deze maand Poeñápá bájá bótén hang-

kéng präjògi, dадос· паноелаккипен тјатjing. — Límráhipen tijang Djawi sěkědikkěn hangsallipen něnědā hingkang sangking kéwan: milâ límrâh bótén rosâ hawakkipen.

Déñé měnggah tijang Wélandi límráhipen kěkatahěn ngómbé bir, hanggær sâhâ djènèwér: poeñikâ hínggih městi bótén sâhé wöntén hing hâwâ pañas ngriki.

Lérës sámpéjan, sahoedárå! — Poeñápá bótén präjògi lënggahan wöntén hing djawi? — Hawańipen sámantén hétjâ sámángké.

Hangin poeñikâ poeñápá bótén njénjakítti sámpéjan, déñé sámpoen náté kasrëppen měkatén?

O bótén' tijang poeñikâ míndak ngéman-éman hawak, míndak hénggal këtjandak.

Soemânggâ tâ, hing sâkârsâ sámpéjan.

geen regen meer krijgen?

— Het is thans alle dagen maar droog weér.

Ja, dat is vreemd in dezen tijd.— Maar we hebben toch al vrij wat regen gehad, en stortregens ook.

Ja, zijn er niet al verscheidene stortvloeden geweest?

Ja wel, in andere districten.

Waren de overstromingen erg?

Nog al erg ook.

Zijn er menschen bij omgekomen?

Neen, vriend! maar wel vele huizen omgestort, plantsoen verwoest, en eenige bruggen medegesleept.

Dan is er groote schade geleden.

Dat kunt gij denken.

sal djawah malih hing woelan sàpoenikå? — Sámangké hénggal díntén térang kémawon.

Hínggih, poenikå hánèh hing mangså sàpoenikå. — Hananging sampoen bangsal hoegi djawah ragi katah, malah sampoen dërës.

Hínggih, poenápå bótén sampoen wòntén katah bandjir?

Hínggih, wòntén hing lijanipoen distrik.

Bandjíripoen poenápå sangët?

Ragi sangët hoegi.
Poenápå wòntén tijang tiwas pëdjah?

Bótén, sahoedárå! hingkang tiwas: katah gríjå rëbah, tanëmman risak, poenápå malih wòntén krëtëg-kërëtëg hingkang dadal, of larët.

Dados toeñå katah.
Poenikå kënging sámpéjan kintén-kintén.

- Hoe wordt die schade her-
steld? Hangsallipœn 'nggëntössi
pitoeñâ poeñikå kados-
poendi?
- Wanneer er padi verloren
is, krijgen de lieden zaad
om op nieuw te planten. Mëñawi wöntëن pantœn ti-
was, tijang sami kapa-
ringan widji këdamël bi-
bit hénggal.
- Zoo, krijgen ze nieuw zaad? Mëkatëن? kaparíngan bibit
hénggal?
- Ja, vriend! de Hollanders Hínggih, sahoedârâ! tijang
doen wel wat goed aan
den Javaan.— Maar één
ding wenschte ik wel te
weten: wat voor gods-
dienst heeft de Hollan-
der toch?
- De Hollander heeft zijn
godsdienst in het hart,
en hangt ze zich niet
voor 't lijf als de Mo-
hammedaan. Wëlandi poeñikå hangsalli-
pœn 'nggadahi hagami
wöntëن hing mañah, bò-
tëن dipœn-haling-alinga-
këن hing hawakkipœn ka-
dos tijang Islam (Sëlam).
- Het komt mij voor dat de
Islam een boom is die
alleen bladen en geen
vruchten voortbrengt;
maar de godsdienst der
Hollanders is een boom
waaraan bladen noch
Pämanggih koelå hagami
Islam poeñikå hoewit
hingkang namœng mëdal-
lakëن dahon, bòtëن më-
dallakëن hoewoh; hanan-
ging hagamining Wë-
landi poeñikå hoewit

vruchten zijn.

Oordeel niet over een gods-dienst naar de massa die genaamd wordt ze te belijden,— maar onderzoek den grond der godsdienst zelf,— en zie dan naar de enkelen die ze in waarheid betrachten. — Maar gij drinkt niet, vriend!

De koffij is nog heet.— Waar zijt gij gisteren heen geweest, vriend?

Naar mijn neef te R.....

Wat was er te doen?

Ik ging hem maar eens bezoeken.— Ik was in lang niet bij hem geweest.

hingkang bòtēn wòntēn dahonnipœn, miwah bòtēn wòntēn wohipœn.

Hangsal sámpéjan nímbang mënggah sadéngah (sa-díngå) hagami, sámpéjan sampoén wéwaton tijang kałah hingkang kawästanan ngakënni,— nanging dasarripœn hing bagami pijambak hingkang dipœn·titèñåna, — sasam-poennipœn mëkatën, lädjëng sámpéjan njoemë-rëppi tijang hingkang sækëdik hingkang nglampahi hing sajëktossipœn. — Hananging sámpéjan bòtēn ngoendjæk-ngoendjæk, sahoedårå!

Wé dangipœn taksih pañas.
— Kälä wingi sámpéjan tindak datëng poendi, sahoedårå?

Datëng kapéñakkan koelä hing R
Përlöenipœn (përlöñipœn) poenâpå?

Koelä toewëni kémawon. — Sampœn lami koelä bòtēn toewi mrika.

- Hoe gaat het met zijn indigo-fabriek? Kadospoendi kawontənnan-nipœn fabríkkipœn nila?
- Goed; alleen is er wat indigo-plantsoen weggespoeld met de overstroming. — En er was een lek in de kuip. Präjògi; nameng wöntən tañemman tòm hing sawetawis larçet kénging bandjir. — Kalih déné kówèn wöntən bòtjòrripœn, *of* bëdahipœn.
- Ik heb gehoord dat hij zoodanig bestolen is: is dat waar? Koelâ mirëng wärtos, Toewannipœn këtjolóngan kañah sämantë: poenâpâ hèstoe, *of* p. jëktos?
- Hem is niet meer dan tien gulden ontstolen door een bediende. Hangsallipœn katjolóngan bòtën langkoeng sädåså roepijah; hingkang njölong: réntjángipœn.
- Is het waar dat er een tabakschuur van den heer D is afgebrand? Poenâpâ hèstoe wöntëngoe-dang sätâ satoenggil ka-goengannipœn Toewan D këbësmi (kobong)?
- Ik heb er niets van gehoord. — Hoe zou dat gekomen zijn? Koelâ bòtëng pisan wärtossipœn. — Poenâpâ bâja hingkang dados sababbipœn?
- Door den bliksem getroffen, zegt men. — Twee mensen moeten mede getroffen zijn; — de eene dood, — de andere heeft alleen op verscheidene Sandjangipœn tíjang, kë-sambér hing gëlap. — Wärtossipœn wöntëng tíjang këkalih toemët kë-sambér; — hingkang satoenggil ngantos pëdjah,

plaatsen van 't ligchaam
brandvlekken.

— sātoenggillipœn na-
mœng gösong hawakki-
pœn hing katah päng-
génnan.

Wat waren dat voor lieden? Poenikå tijang poenâpå?
Daglooners die in de schuur Tijang bërah hingkang sa-
aan 't werk waren. wëg njambœt damël wòn-
tëن hing goedang.

Was er geen bliksemaflei- Goedangipœn poenâpå bò-
der op de schuur? tën wòn tën prantossipœn
hanjínggahákën gëlap?

Dat geloof ik niet — Maar
is het geen zonde als men
zulke middelen bezigt?

Kintëن koelâ bòtëن. — Na-
ningg poenâpå bòtëن doe-
rakå tijang ngánggé së-
sarát hingkang kados më-
katëن poenikå?

Is het dan zonde als men
een scherm tegen den re-
gen of de zonnehitte ge-
bruikt, — of voetangels
tegen dieven en vijanden,
— of geneesmiddelen te-
gen ziekte?

Poenâpå doerakå tijang
ngánggé sòngsong këda-
mël pãoelakking djawah
kalíjan hing pañas, — hoe-
tawi borang pãoelakking
pandoëng kalíjan mëngsah,
— poenâpå déné djëdjam-
pi pãoelakking sësëkit?

Gij hebt gelijk, vriend! —
Maar hoe denkt gij over
talismans, tooverspreu-
ken en bespuitingen?

Eësinggihan sámpéjan, sa-
hoedârâ! — Nanging ka-
dospoendi pängrahos sám-
péjan prákawis djimat,
kalíjan lapal (rapal) dó-
ngå, of l. hadji, of djåpå,
miwah pänjëmbær?

Wat aangaat hetgene men talismans noemt, welligt zijn daar dingen onder, die werkelijk uit hun aard geneeskrachtig of voorbehoedend zijn. — Die kracht heeft God er aan gegeven, en alzoo is het gebruik daarvan niet zondig. — Deze moeten ook geen talismans genoemd worden. — Maar zoo men een ding heeft, waaraan God geen kracht tot genezing of voorbehoeding geschenken heeft, — en dat evenwel er toe gebruikt, — dan gaat men buiten de beschikkingen van God, — bedrijft afgodery, en doet dus zonde. — Even zoo is het met al de tooverspreuken en bespuitingen..

Zoo zou het wel kunnen zijn.

Mënggah hingkang këwäs-tañan djimat poenikå, 'mbok mëñawi wöntén hingkang jëktos dasarri-poen hasawab njarassakëن hoetawi noelak sësakit. — Sawabbiipoen mëkatën poenikå mësti sangking paparinging Allah, dados mënggah pääganggëni-poen poenikå dédé doså. — Hingkang mëkatën poenikå hínggih bòtén lérës dipoen-wästañi djimat. — Hananging mëñawi 'nggadahi barang hingkang sangking rëhing Allah bòtén kadoenoengan sawab njarassakëن hoetawi noelak sësakit, — sëmantën hoegi dipoen-hënggé mëkatën, — poenikå njíngkirri pränata-nipoen Allah, — sahå han-ganggëp brahålå, dados doerákå. — Mëkatën hoegi mënggah sàkałahipoen lapal dóngå kalijan päänjembær poenikå.

Hëmpër-èmpërripoen jëktos mëkatën.

Wat den heer D betreft, Mënggah Toewan D poe-
ik weet alleen dat een
zijner opzieners met de
chaise is omgevallen.

ñikå, koelå namœng soe-
mërëp jèn wöntëñ oep-
sindërripœn sätöenggil
noenggang bëndi: 'ngglé-
wang, of rëbah, bëndinipœn.

Hoe is dat gekomen?

Kénging poenäpå?

Het paard deed een zij-
sprong en ging toen op
den hol. — Het schrikte
van een knaap die van
de brug in de rivier
sprong om te zwemmen.

Kapallipœn 'nggiwar, la-
djëng 'mbandang, of 'm-
bëdal. — Hawittipœn ká-
gét déning láré mëntjòlot
sangking krëtëg njëgër
hing lèpèn bádë lélángèn.

Heeft de opziener zich be-
zeerd?

Oepsindërripœn poenäpå
ngantos sakit?

Hij heeft zich erg aan 't
hoofd verwond, — en zijn
linkerknie verstuikt.

Sirahipœn këtaton sangët
— kálib këdëlingës dëng.
koellipœn hingkang kiwå.

Is de heelmeester er bij ge-
haald?

Poenäpå dipœn · dokterra-
kén?

Ja wel; en zijn ziekte schijnt
nog al gevaarlijk te zijn.

Hínggih; kalih déné sakitti-
pœn kados-kados ragi
ngowatossi.

Wat wordt er aan gedaan?

Hingkang dipœn-djampèk-
hákén poenäpå?

Het hoofd is verbonden met
windsels, — en wordt ge-
durig nat gehouden met
koud water.— Op de knie
liggen kompressen met

Sirahipœn dipœn-bëbëddi, of
d. hoebëd-oebëddi, — ka-
lih déné tansah dipœn-
kòpoh tojå hasrëp. —
Hing' dëngkoellipœn ka-

water, azijn en brandewijn, en daarover zwachtels.

Neemt hij ook geneesmiddelen in?

Ja wel, maar ze werken niet, of de ziekte blijft onveranderd. — Hij is al verscheiden keeren in bewijming gevallen.

Is hij ook adergelaten?

Dat weet ik niet.

Het is te hopen dat hij wieder herstellen möge!

Ja, hij is een goed man.

Wat kan de onnadenkendheid van een knaap al te weeg brengen!

Ik verneem dat de Resident morgen hier komt.

Wat komt ZE. doen?

Landraad houden.

Wat voor zaken zijn er?

Drie zaken van gesmokkel-den opium, — één van moord in woede, — twee

dékekkan sindjang lém-pittan mawi tojå, tjokak, kalijan brandoewin, sarta dipoen-hoebëd-oebëddi.

Poeñápå hínggih nëdi djampi?

Hínggih, nanging bòtén pangsa, of n. pasék kémawon. — Sampoen hasring bòtén hèngët.

Poeñápå hínggiñ dipoen-sanggrah?

Koelå bòtén soemérëp.

Moegi-moegi sagëddå saras malih!

Hínggih, sáhé tijángipoen.

Tiwas ngantos píntén sangëttipoen kënging kabék-tå sangking kirang pikir-ripoen láré!

Pámirëng koelå mángké héndjing rawoehipoen Toewan Rësidèn mriki.

Pérloenipoen poeñápå?

Njépëng landrad.

Wòntén prákawis poeñápå?

Tigang prákawis mënggah hapjœn, pëtëng, — sa-toenggil mënggah hamœk,

van groote diefstallen met
inbraak, en nog eenige
kleine zaken.

— kalih mĕnggah man-
dœng sangĕt mawi 'mbĕ-
dahi grijā, kalih déñé
prăkawis halit-alit malih-
hing săwĕtawis.

Wie heeft er amok gemaakt? Hingkang nglampahi păngamök sintĕn?

Het desahoofd van W. — In een halve opiumroes heeft hij vier menschen gedood zonder bekende reden.

Patínggi hing W. — Nali-
kă mĕndĕm tjandoe, of m.
madat, mĕdjahi tijang să-
kawan, bótĕn mawi sëbab
hingkang kahoeñíngan.

Wat voor diefstallen zijn dat?

Prăkawis pandœng wahoe
kadospoendi?

Ook al twee opiumschuivers, die geen geld meer hadden om hun verderfelijke liefhebberij te koopen.

Hínggih hoegi tijang toeman
of kĕpatæh, njérèt, of ma-
datti, kĕkalih, hingkang
kĕtĕlassan játrå hingkang
kĕdamĕl toembas rĕmĕn-
nannipœn hingkang watĕk
ngrisak tijang.

Die opium maakt al vrij wat mensen diep ongelukkig!

Hapjœa poenikă kalah tĕ-
mĕn hangsallipœn damĕl
bilahi datĕng tijang!

Ja, zeker!

Hínggih, sàhèsto:ñipœn!

Waarom laat het Gouvernement dit vergif verkopen?

Poeñapahå Goebërmèn nja-
dèkhákĕn (madèkhákĕn)
ratjœn poenikă?

Indien de Javanen algemeen van jong af gereeld en goed onderwezen

Mĕnavi tijang Djawi wra-
din halit milâ mawijâ di-
pœn - woelang hingkang

wierden, — en ze een godsdienst beoefenden die hen God, hun na'ste en zich zelf deed liefhebben, — dan zouden ze zelf dat vergif niet meer willen gebruiken.

sáhé sáhá kélajan pránátá, — poenápá malih sa-mi nglampahána hagami bingkang moerceggakén trésnañipén daténg Al-lah, daténg sésami-sami, toewin daténg hawakki-pén pijámbak, — hamësti pijámbak bótén poe-rén malih ngánggé ratjén poeniká.

Neem mij niet kwalijk, vriend! dat ik verlof vraag om heen te gaan.
— Het is reeds acht uur.
— Ik moet morgen vroeg op reis naar S.

Sampen dados hing galih sámpejan, sahoedárá!
koelá nédá pamit bádé moendoer. — Sampen djam wòloe. — Mángké héndjing héndjing koelá késah daténg S.

Ik wensch u een goede reis.

Koelá njangóni soegéng hing märgi.

Ik dank u; vaarwel!

Pánarimah koelá; sámpejan kantén soegéng!

the first time in 1860.
In 1861 he was elected
Member of the Legislative
Assembly of Ontario.
**Father of Canadian
Confederation** — In 1864
he became one of the
founding members of the
Canadian Patriotic League
and in 1865 he was
elected to the Canadian
House of Commons.
He was a member of the
Committee of Selection on
Finance and Public Works
and the Committee of Supply
and a member of the Standing
Committee on Finance and
the Standing Committee on
Internal Revenue.
He was a member of the
Committee on Naval Affairs
and the Committee on
Colonial Trade.
He was a member of the
Committee on Indian Affairs
and the Committee on
Dominion Lands.
He was a member of the
Committee on Fisheries and
Game and the Committee on
Public Health.
He was a member of the
Committee on Education and

the Committee on the
Armed Forces.
He was a member of the
Committee on the Colonies
and the Committee on
Dominion Lands.
He was a member of the
Committee on the
Armed Forces.
He was a member of the
Committee on the Colonies
and the Committee on
Dominion Lands.
He was a member of the
Committee on the
Armed Forces.
He was a member of the
Committee on the Colonies
and the Committee on
Dominion Lands.
He was a member of the
Committee on the
Armed Forces.
He was a member of the
Committee on the Colonies
and the Committee on
Dominion Lands.
He was a member of the
Committee on the
Armed Forces.
He was a member of the
Committee on the Colonies
and the Committee on
Dominion Lands.

Opposition to the Bill

Verbetering van Feilen.

- Bl. 6, r. 4, voeg achteraan: of 'ndjamprok, of
ngloegcet.
" 7, r. 12, lees: (af toewánné)
" 17, " 14 v. o. " gëlëm
" 29, " 10 " voeg achteraan: of katoeroen-
nan.
" 35, " 4 lees: Had ik
" 6 " " Had ik
" 37, " 9 " di-tëmònì
" 61, " 13,14 " goenœng-goenœng
" 68, " 15 v. o. " landëssan
" 91, " 7 " " hing sà -
" 5 " " sà -
" 2 " " sà -
" 97, " 16,15 v.o. " dadósså
" 99, " 2 " i.pl v.loengå, lees: mëlëboe
" 108, " 9 " lees: hoesoekké
" 133, " 12,13 " roðanípæn
" 156, " 2 i.pl v. djågå, lees: këmit
" 157, " 1 v. o. lees: pákópèn
" 160, " 2 v. o. " hun

Aeroplane and Helium

80	g, n, f,	soed acyterane	of, 'mijamptor,	of
			hydrogen.	
81	x, f,	gas (of towawne)	"	"
82	x, f,	" " " " "	"	"
83	x, f,	" " " " "	"	"
84	x, f,	" " " " "	"	"
85	x, f,	" " " " "	"	"
86	x, f,	" " " " "	"	"
87	x, f,	" " " " "	"	"
88	x, f,	" " " " "	"	"
89	x, f,	" " " " "	"	"
90	x, f,	" " " " "	"	"
91	x, f,	" " " " "	"	"
92	x, f,	" " " " "	"	"
93	x, f,	" " " " "	"	"
94	x, f,	" " " " "	"	"
95	x, f,	" " " " "	"	"
96	x, f,	" " " " "	"	"
97	x, f,	" " " " "	"	"
98	x, f,	" " " " "	"	"
99	x, f,	" " " " "	"	"
100	x, f,	" " " " "	"	"

Bij de Uitgevers dezes is mede verkrijgbaar:

Kleine Jav. Spraakkunst.

DOOR

F. JANSZ.

TWEEDE, VEEL VERMEERDERDE, UITGAVE

van de

**Aanleiding tot de Kennis der
Javaansche Spraakkunst.**